

TVARAUS ISTORINIO MIESTO KRAŠTOVAIZDŽIO VYSTYMO(SI) GAIRĖS

UNESCO Istorinio urbanistinio kraštovaizdžio
rekomendacijos:

aktualumas Lietuvoje ir tarptautinė patirtis

/HISTORIC URBAN LANDSCAPE, HUL, 2011/

dr. Giedrė Godienė

Vilniaus universitetas, CHGF GI Geografijos ir kraštotvarkos katedra, 2021 m.

TURINYS

1. Visuminis požiūris į vietovę ir pagarba tradicinėms žinioms: Matera de Sassi
2. Istorinio urbanistinio kraštovaizdžio rekomendacija: apibrėžtys, reikalavimai
3. Kas ir koks yra kraštovaizdis? Kraštovaizdžio požiūris
4. Pasaulis ir HUL [ne] įgyvendinimo atvejai
5. IUK teisinės sąsajos su kitais dokumentais ir sistemomis:
 - Pasaulio gamtos ir kultūros paveldo konvencijos reikalavimais
 - Poveikio aplinkai vertinimo sistema - ES direktyvos
 - Europos kraštovaizdžio konvencija ...
6. PP vietovės valdymo planas, parengtas taikant IUK koncepciją. Kaunas
7. Diskusija. Zapyškis

UNESCO yra Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacija (angl. United Nations Education, Science and Culture Organisation), įkurta 1945 m.

Tai JT specializuota agentūra, siekianti prisidėti prie pasaulio taikos ir saugumo stiprinimo vystant bendradarbiavimą tarp tautų švietimo, mokslo, kultūros ir komunikacijos srityse.

Organizacija vienija 193 valstybes ir 11 asocijuotų narių (nuo 2019 m. sausio mėn. Iš UNESCO pasitraukė JAV ir Izraelis).

2021 m. - 30 metų nuo Lietuvos tapimo UNESCO nare 1991 m. spalio 7 d. esame ratifikavę 19 konvencijų (13 - neratifikavę)

<https://en.unesco.org/>

2005 m. susirūpinus dėl to, kad **daugelis pasaulio paveldo miestų** susiduria su **sunkumais derinant istorinių miestų kraštovaizdžio apsaugą su ekonomine ir socialine miesto plėtra**, 29-osios UNESCO Pasaulio paveldo komiteto sesijos metu Durbane, PAR, pasiūlyta, kad UNESCO parengtų naujas rekomendacijas.

2011 m. lapkritį 10 d. UNESCO Generalinėje konferencijoje buvo priimta **Rekomendacija dėl istorinio urbanistinio kraštovaizdžio** (*angl. UNESCO Recommendation on the Historic Urban Landscape*).

Tarptautinėje darbo grupėje 6 metus dirbo ICOMOS, IUCN, ICCROM ir kitų organizacijų atstovai.

15. Istorinio urbanistinio kraštovaizdžio koncepcija atspindi faktą, kad per pastaruosius dešimtmečius urbanistinio paveldo išsaugojimo disciplina ir praktika stipriai pasikeitė

5. Siūlomas kraštovaizdžio traktavimas yra reikalingas identifikuoti, išsaugoti ir valdyti platesniame miesto kontekste esančias istorines teritorijas, **atsižvelgiant į jų fizinių formų sąsajas, erdvinę organizaciją, jungtis, natūralias savybes, aplinką, socialinę, kultūrinę ir ekonominę vertę.**

/UNESCO Rekomendacija dėl Istorinio urbanistinio kraštovaizdžio, 2011/

10 metų

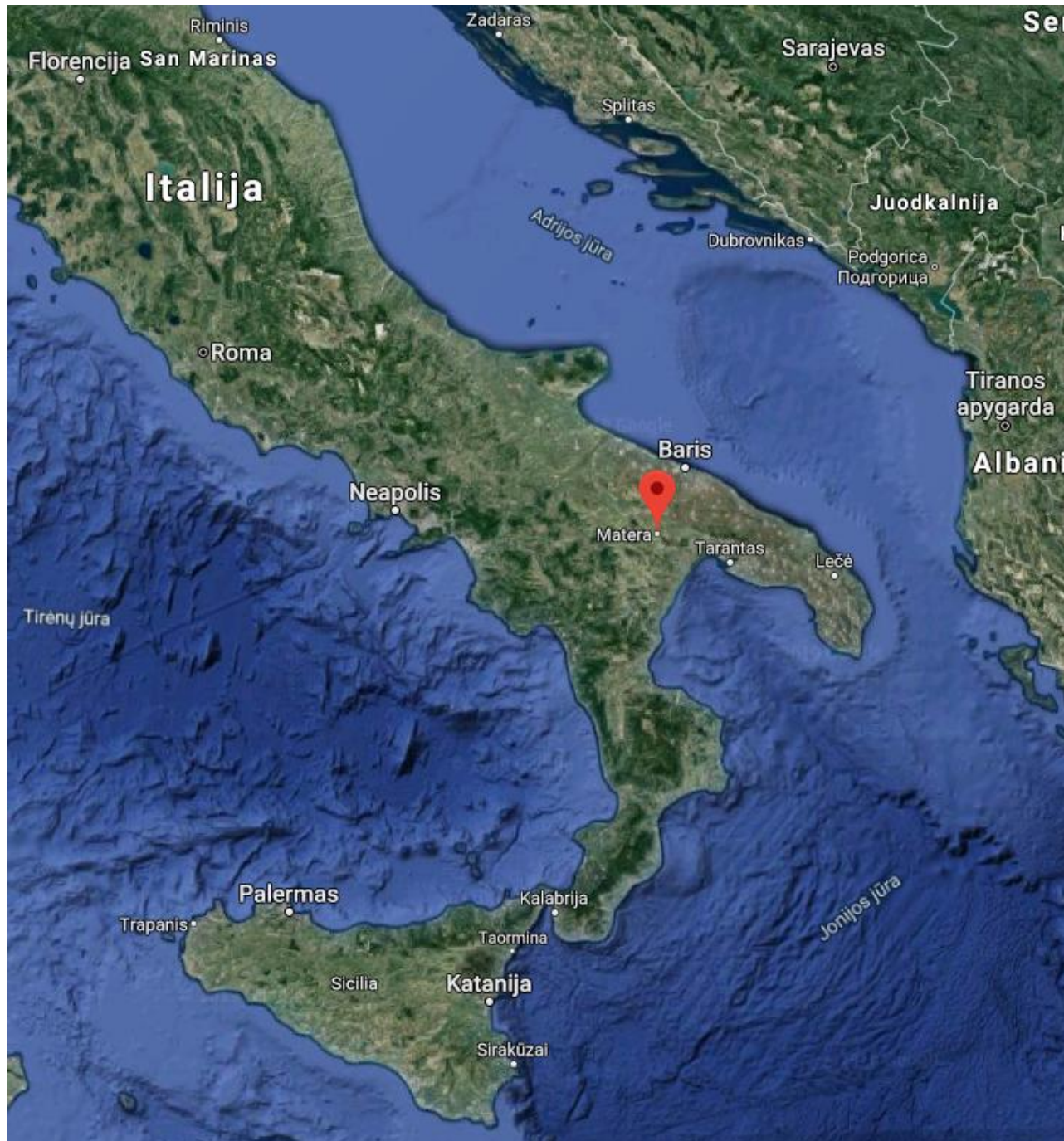
Valstybės narės turėtų šią rekomendaciją **įgyvendinti savanoriškai** ir pritaikyti jas šalies kontekste.

**IUKR:
Kraštovaizdis -
objektas ir metodas**

2019 m. Matera, Italijoje - Europos kultūros sostinė (drauge su Plovdiv, Bulgarija)

Italiija,
Basilicata reg.
Orfa slėnis

MATERA:
1945 m - 16 000 gyv.
2017 - >60 000 gyv.

Istoriniame Materos centre išliko unikalus **priešistorinis uolų urvų tinklas** (it. **Sassi di Matera**), kur nuo senojo akmens amžiaus iki pat XX a. vid. gyveno žmonės – gausiomis šeimomis sausakimšose erdvėse, be ventiliacijos, vandens, elektros, greta naminių gyvulių ir paukščių.

- Manytina – tai pirmosios priešistorinės žmonių gyvenvietės Italijoje, vienos pirmųjų pasaulyje.
- Sassi – tai požeminis miestas (it. la Città Sotterranea), namai-urvai, iškirsti uolose, o gatvelės dažnai nutiestos ant tų pačių namų stogų.

Matera

ZONA PAIP

Matera

Hotel San Domenico al Piano

Caveoso Hotel

SP6

SS99

SS7

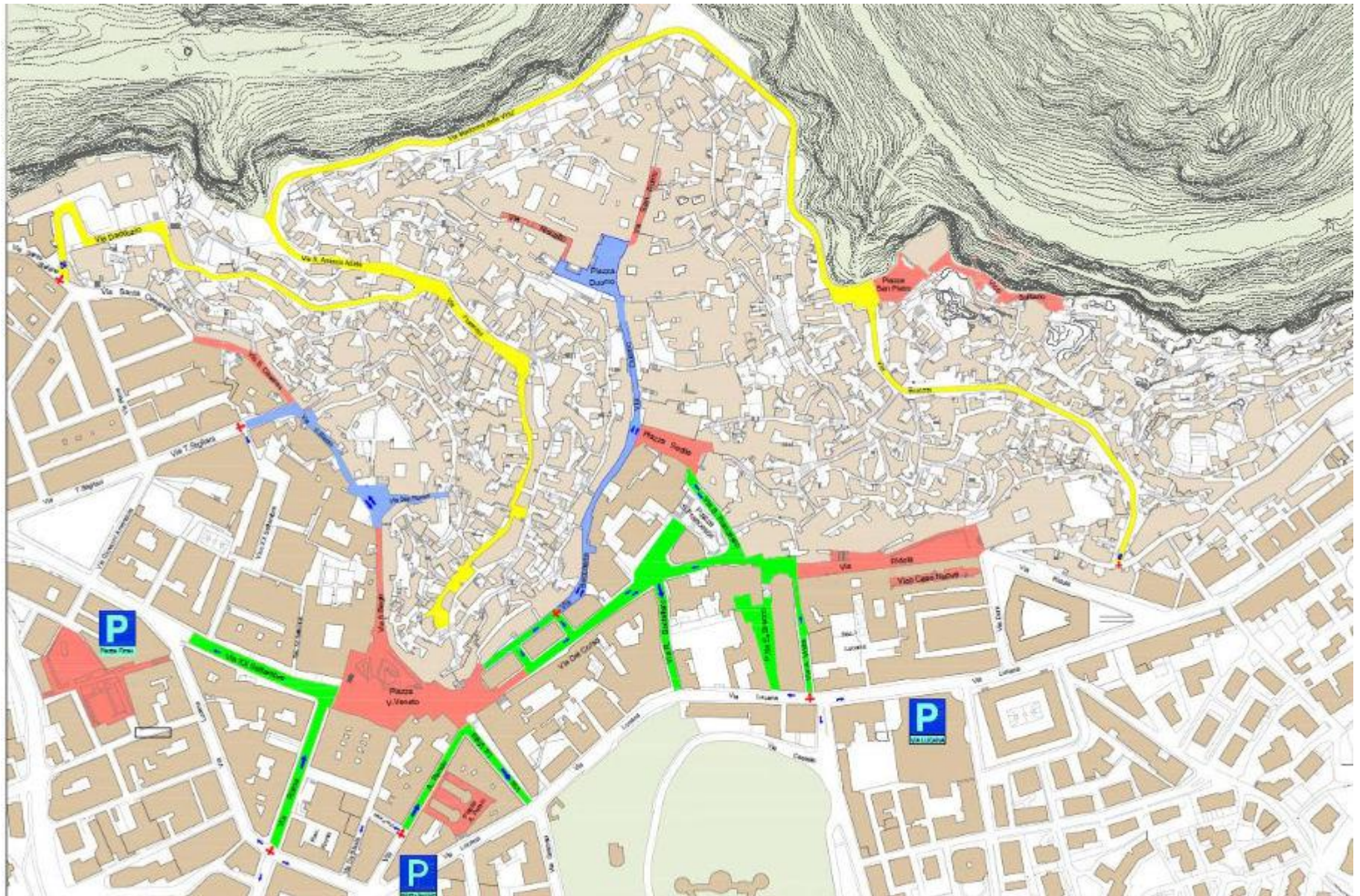
SP8

SS7

SP10

Strada Provinciale Prossima

Strada Provinciale Prossima
Italcementi

UNESCO saugo:

- **Materos Sassi miesto ir Rupestrijos bažnyčių parko kompleksą** kaip išskirtinį olose įkurdintos ir puikiai prie geomorfologinės situacijos ir ekosistemos prisitaikiusios gyvenvietės pavyzdį, kurioje žmonės gyvena daugiau nei 2000 metų (*iii kriterijus*)
- Miestas ir apie 100 krikščioniškų olų bažnyčių (XII-XVII a.) kompleksas yra puikus tradicinės žmonių gyvenvietės ir žemės naudojimo pavyzdys, rodantis kultūros raidą, charakterizuojamą per harmoningų ryšių su natūralia aplinka palaikymą laikui bėgant (*v kriterijus*).

Italiija,
Basilicata - Apulia reg.
Orfa upės slėnis,
klintinio ir vulkaninio
tufo uolienos
karstas

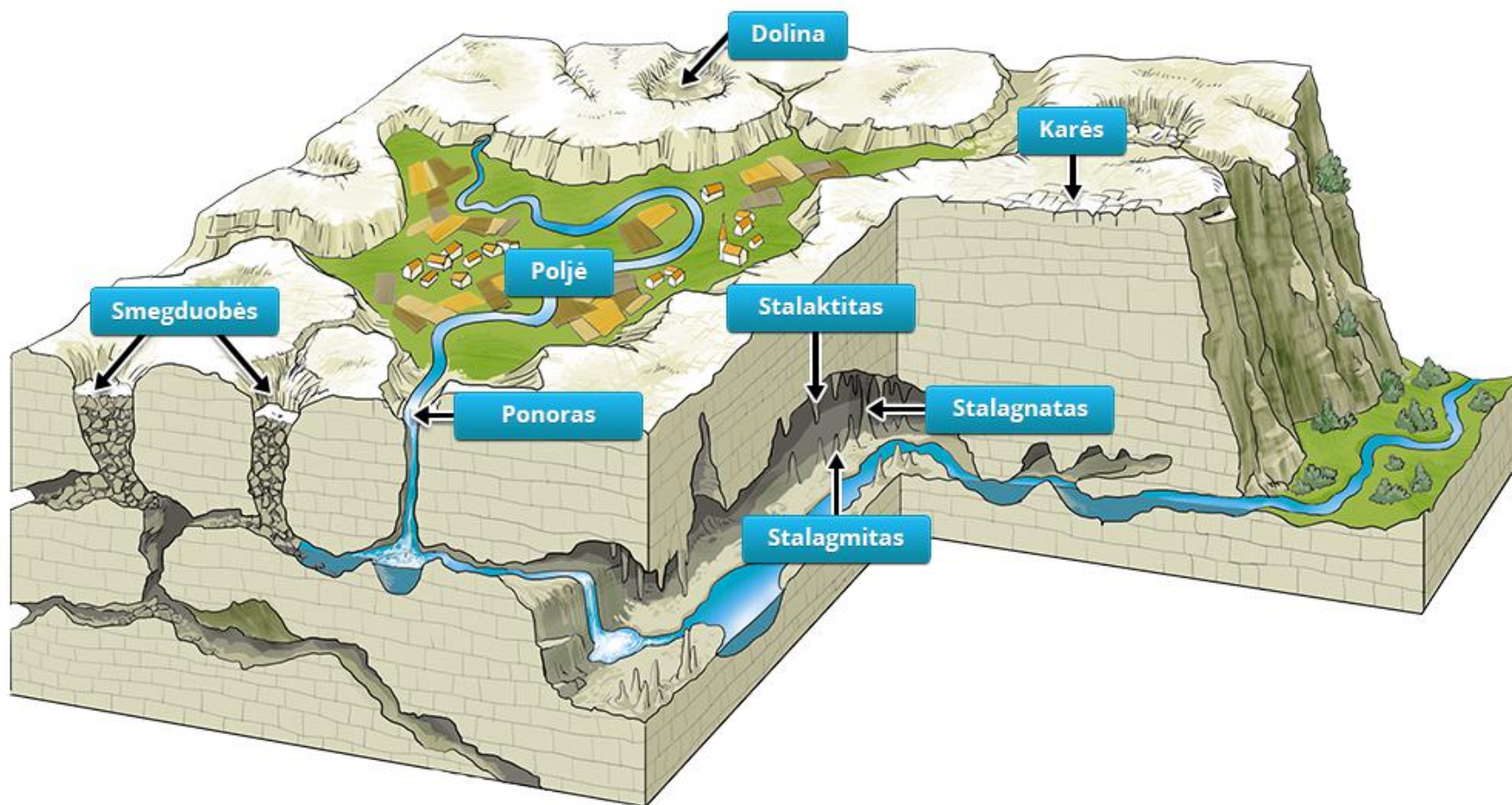
165. Sasso Barisano, one of the two large depressions forming the ancient town of Matera. The houses, terraces and gardens develop in successive circles and surround the riverbed of the narrow drainage stream, the *grabiglione*, now paved. The high spur of the *Civita*, where the Cathedral stands on a rise, overlooks the urban landscape. The dwellings envelop the limestone bed by stretching out into the rock with deep underground cavities whose entrances may be observed where the buildings became fewer and leave the rock matrix bare.

166. Matera, the *Ofra* valley. The excavation and the closure of the apertures by means of a tufa wall and the construction of a barrel-vaulted structure, called *lamione*, are the different types of construction which can be observed.

KARSTAS

Klntinis tufas (dar vadinamas karbonatiniu tufu arba gėlavandene klntimi) nusėda gėlavandeniuose baseinuose ir požeminio vandens ištakų vietose pasikeitus kalcio hidrokarbonato ir anglies dioksido pusiausvyrai.

Karstinis reljefas

Karstas – procesas, apibūdinamas kaip lengvai vandenyje tirpių uolienuų (klinčių, dolomito, gipso) irimas sąveikoje su paviršiniu ir požeminiu vandeniu. Dėl šio proceso formuojasi savitas paviršius. Karstinis procesas dažnesnis drėgno klimato srityse. Pro tirpias uolienas besisunkiantis gruntinis ir lietaus vanduo pavirsta silpnu angliarūgštės tirpalu, nes iš oro ir dirvožemio absorbuoja anglies dvideginį. Susidariusi rūgštis tirpdo minkštas karbonatines uolienas. Karstinio reljefo sritys apima 10 % Žemės paviršiaus. Jose gyvena 25 % mūsų planetos žmonių, naudojančių karsto regionų požeminių vandenį.

Everestas po žeme

Voronjos arba Kruberio-Voronjos urvas

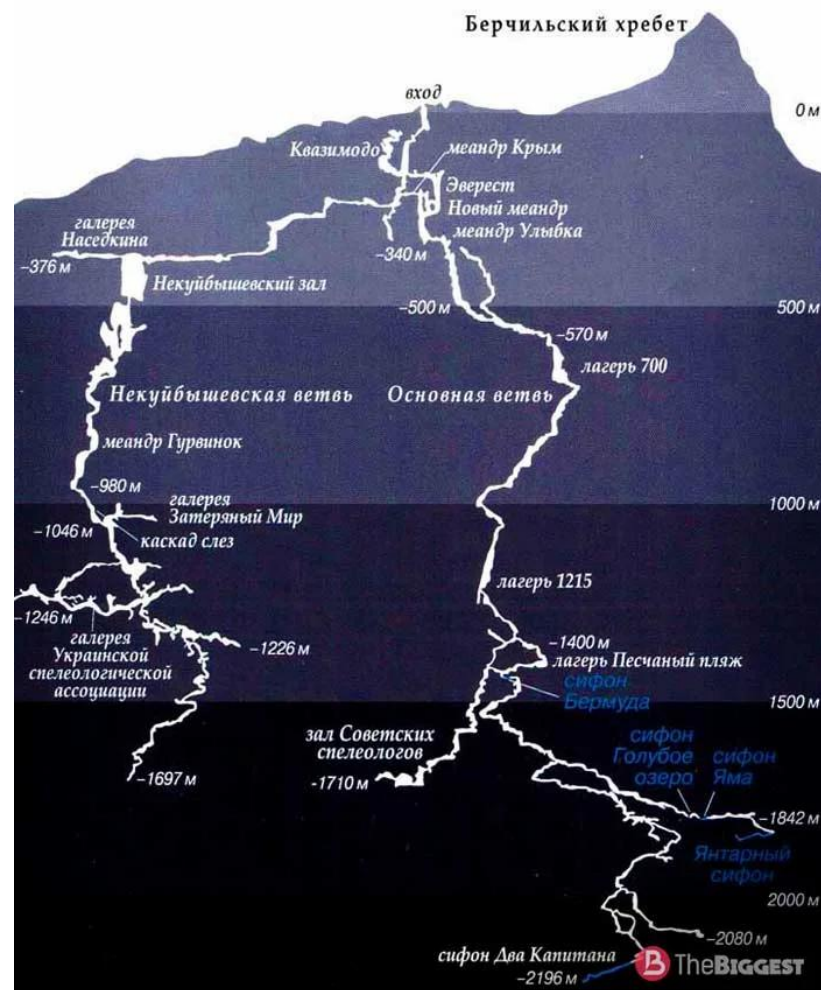
(rus. Крубера-Воронья)

giliausias žinomas urvas Žemėje

Abchazijoje po Gagros kalnagūbriu

Kaukaze.

Įėjimas - 2256 m. aukštyje virš jūros lygio. Gylis - **2191 m** (2012 m. pr.).

2007 m.: „Speleologų ekspedicija „Gilyn į Žemės centrą“ 2009 rugpjūtį yra pirmoji tokia lietuvių organizuojama ekspedicija, pasiruošimas užtruko daugiau kaip pusantrų metų. Į giliausio pasaulio urvo dugną iki šiol nėra nusileidę net tokių valstybių kaip JAV ar Vokietija urvų tyrinėtojai“, - kalbėjo ekspedicijos vadovas A. Gudaitis.

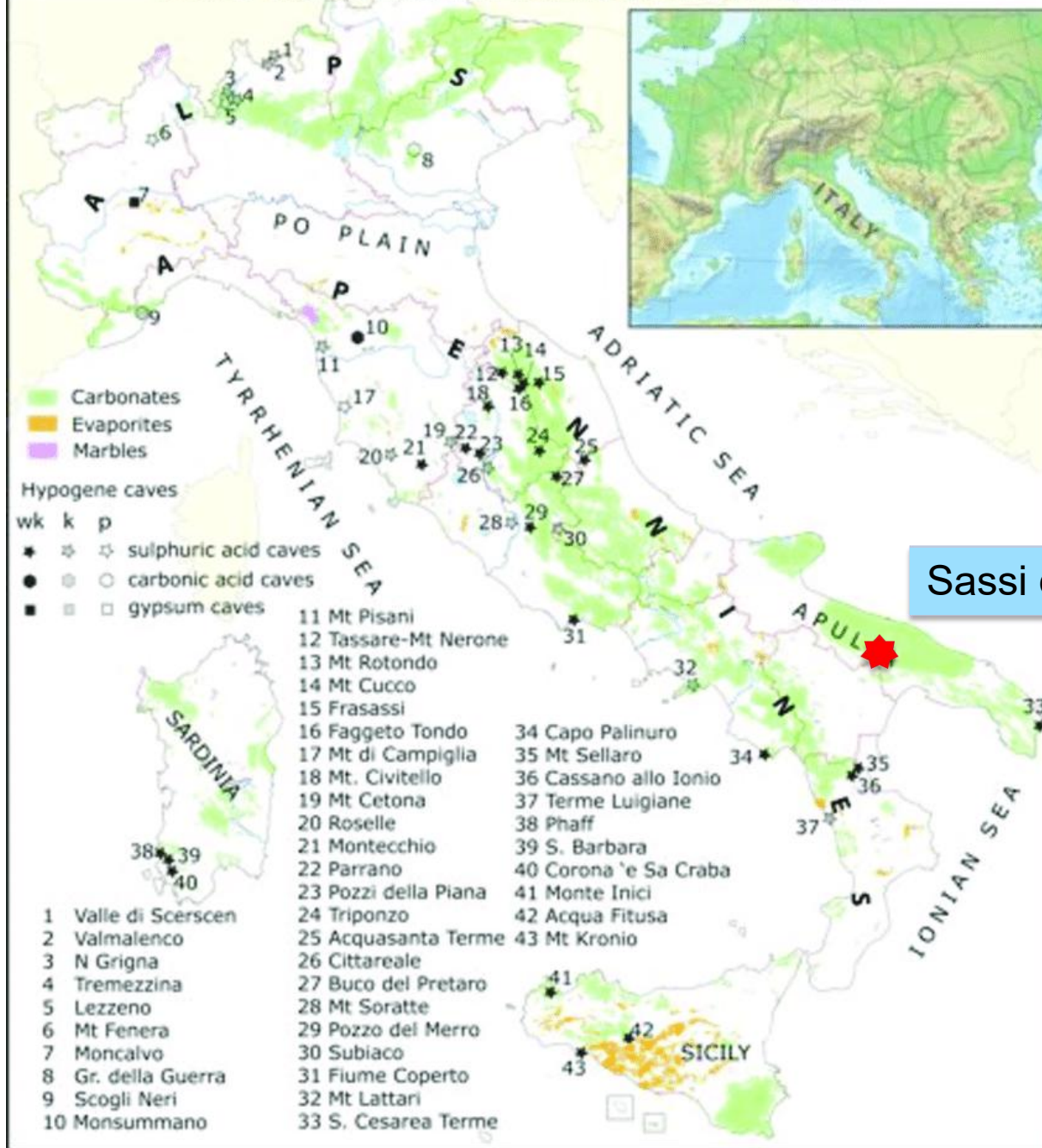
Giliausi pasaulio urvai:

1. Kruberio - Voronja (Vakarų Kaukazas), 2 191 m;
2. Snežnaja - Mežonovo - Iliuzija (Vakarų Kaukazas), 1780 m;
3. Gouffre Mirola / Lucien Bouclier (Prancūzija), 1 733 m;
4. Lamprechtsofen Vogelschacht (Austrija), 1 632 m;
5. Reseau Jean Bernard (Prancūzija), 1 602 m.

<https://www.delfi.lt/mokslas/mokslas/ekspedicija-gilyn-i-zemes-centra-lietuviai-leidziasi-i-giliausia-pasaulio-urva.d?id=23612507>

Kita LT ekspedicija surengta 2012 m. liepą

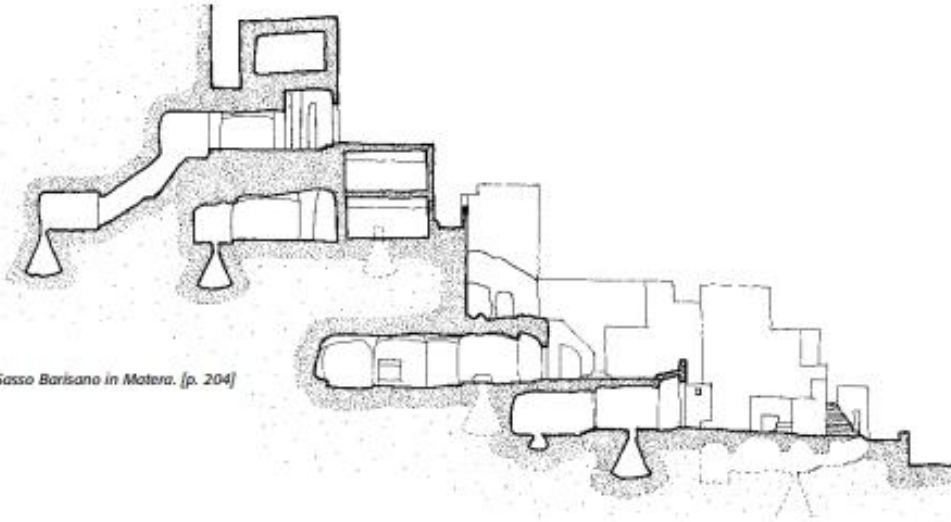
KARST AREAS AND HYPOGENE CAVES OF ITALY

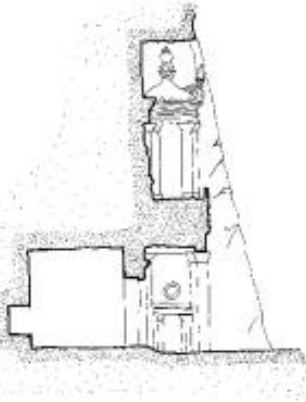
Sassi di Matera

Italian karst areas and the hypogene karst systems
 (modified from Sivelli and De Waele, 2013, *Speleologia* 68, special issue printed for the 16th ICS Brno). wk = well known, k = known, p = presumed (GIS elaboration by M.L. Garberi).

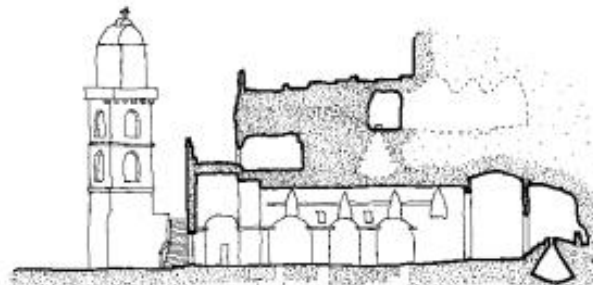
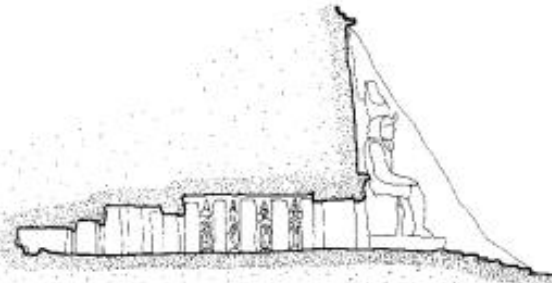
305. The Sasso Barisano in Matera. [p. 204]

306. The Khazneh (or Treasure) of Petra (Jordan). 1st century BC.

307. Rock-hewn temple of Ramses II at Abu Simbel (Egypt). 13th century BC.

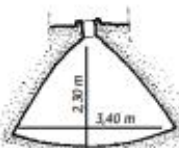
308. Church of San Pietro Barisano in Matera. 13th-17th century AD. [p. 204]

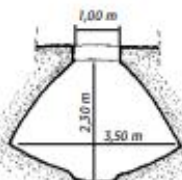
MATERA

© UNESCO
Author:
Yvon Fruneau

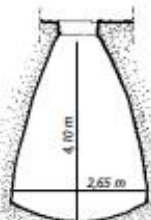
328-30. Types of cisterns in the Sassi of Matera.

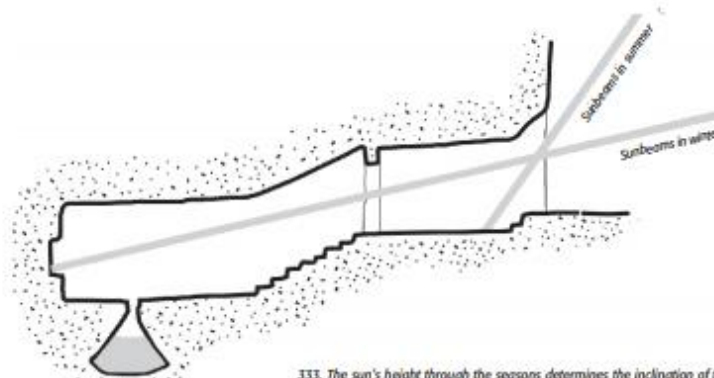
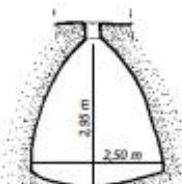
328. Bell-shaped cisterns.

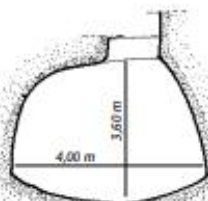
332. Transformation of a cistern into a dwelling.

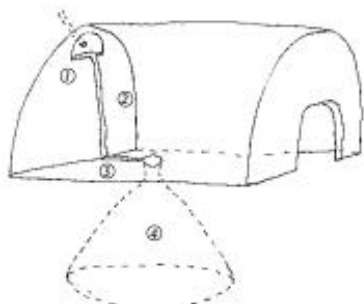
329. Tholos cisterns.

333. The sun's height through the seasons determines the inclination of the excavation. A double objective is pursued: in winter, when the sun reaches a certain height, sunbeams strike the bottom of the cave; in summer, sunbeams are only allowed to reach the entrance of the cave, because of the heat and to help moisture condense in the cistern. [p. 112]

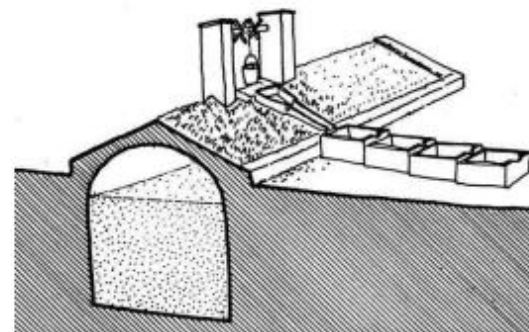

330. Pit cisterns.

331. Catchment cave with sedimentation floor and bell-shaped cistern.

1. Catchment lunette which intercepts a natural fault
2. Channel
3. Sedimentation floor
4. Cistern

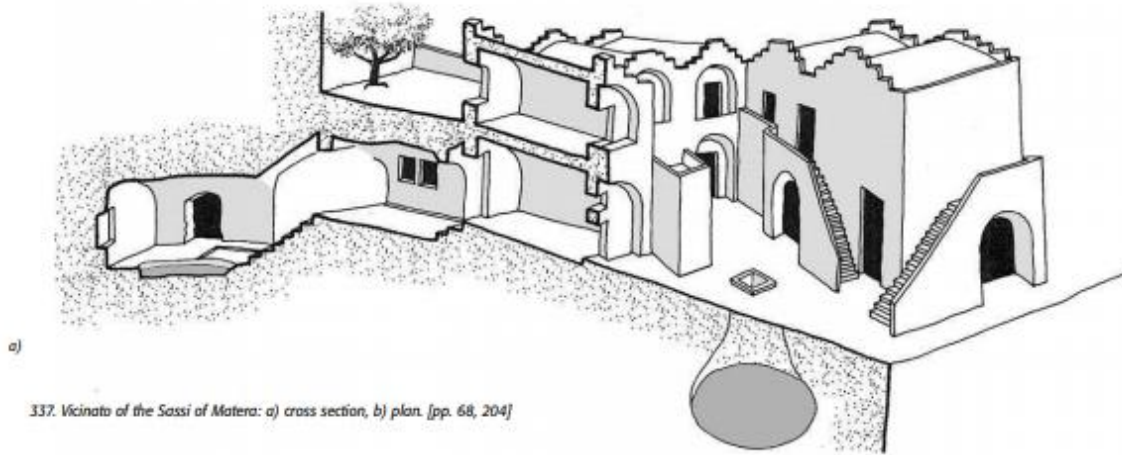

334. Roofed cistern, a water production device typical of the Murgia highland. [p. 122]

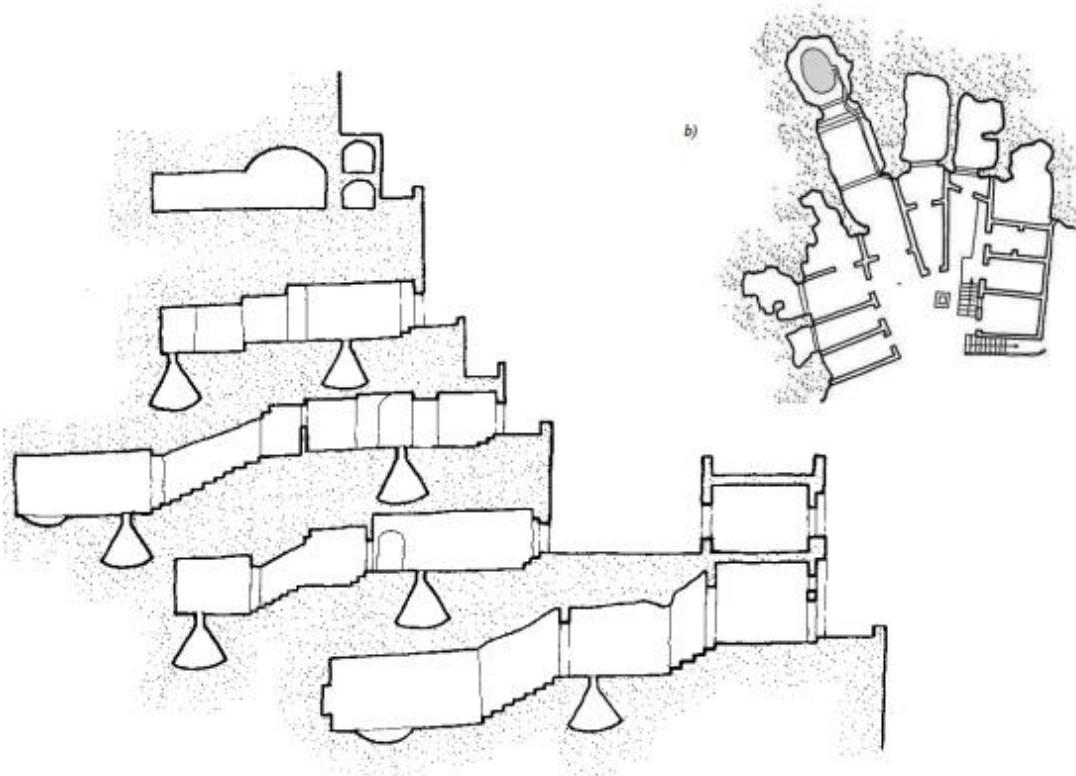
MATERA

© Arch. Lorenzo Rota
Author: Arch. Lorenzo Rota

a)

337. Vicinato of the Sassi of Matera: a) cross section, b) plan. [pp. 68, 204]

b)

338. The Sassi of Matera. The hypogea overlapping each other in several storeys. The roof of a cave becomes a narrow street or a hanging garden. [p. 204]

Pliocene

Neolithic

Norman

18th cent.

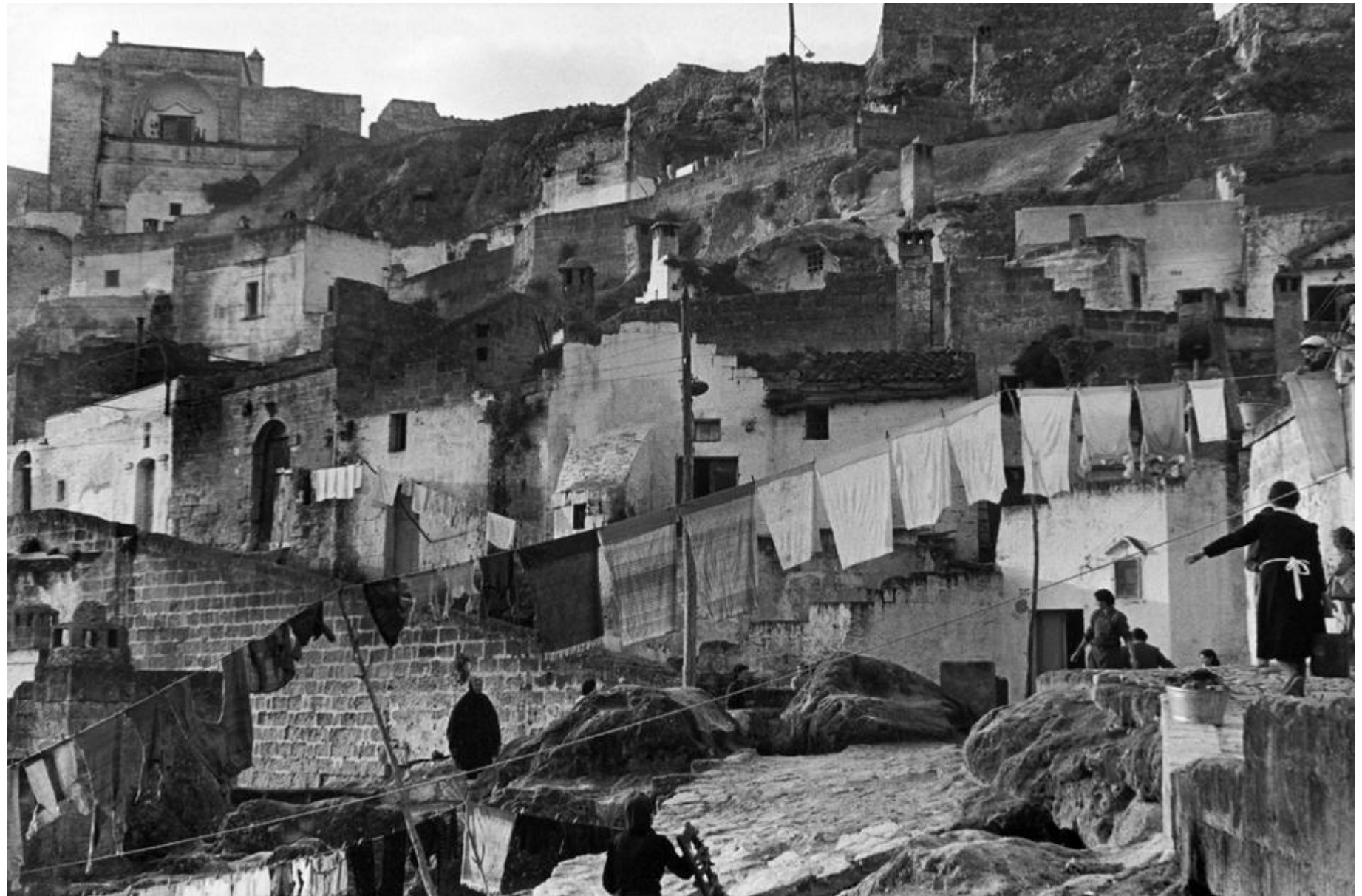
MATERA - paslėptas nuo visų miestas

1945 m Italijos meninkas ir rašytojas Carlo Levi išleido savo atsiminimų knygą „Kristus sustojo Eboli“, kur aprašė savo politinę tremtį Bazilikatoje (jis buvo antifašistas).

C. Levi atskleidė užmiršto kaimo pasaulį, kuris po Italijos suvienijimo 1870 m. pateko į beviltišką skurdą. Knygos pavadinime užšifruota, kad krikščionybė ir civilizacija niekada nebuvo pasiekę giliųjų pietų, kur liko pagoniški, įstatymų nematantys kraštai, apipinti senovės prietarais, o piemenys vis dar buvo mokomi bendrauti su vilkais.

C. Levi išskyrė Sassi dėl jos „tragiško grožio“ ir asociacijų su Dantės pragaru.

Priešistoriniai olų būstai buvo tapę „tamsiomis skylėmis“, kur siautė nešvarumai ir ligos, naminiai gyvuliai buvo laikomi kambariuose, vištos bėgiojo per valgomojo stalus, o kūdikių mirtingumas nuo maliarijos, trachomos ir dizenterijos buvo siaubingas.

Italijos gėda

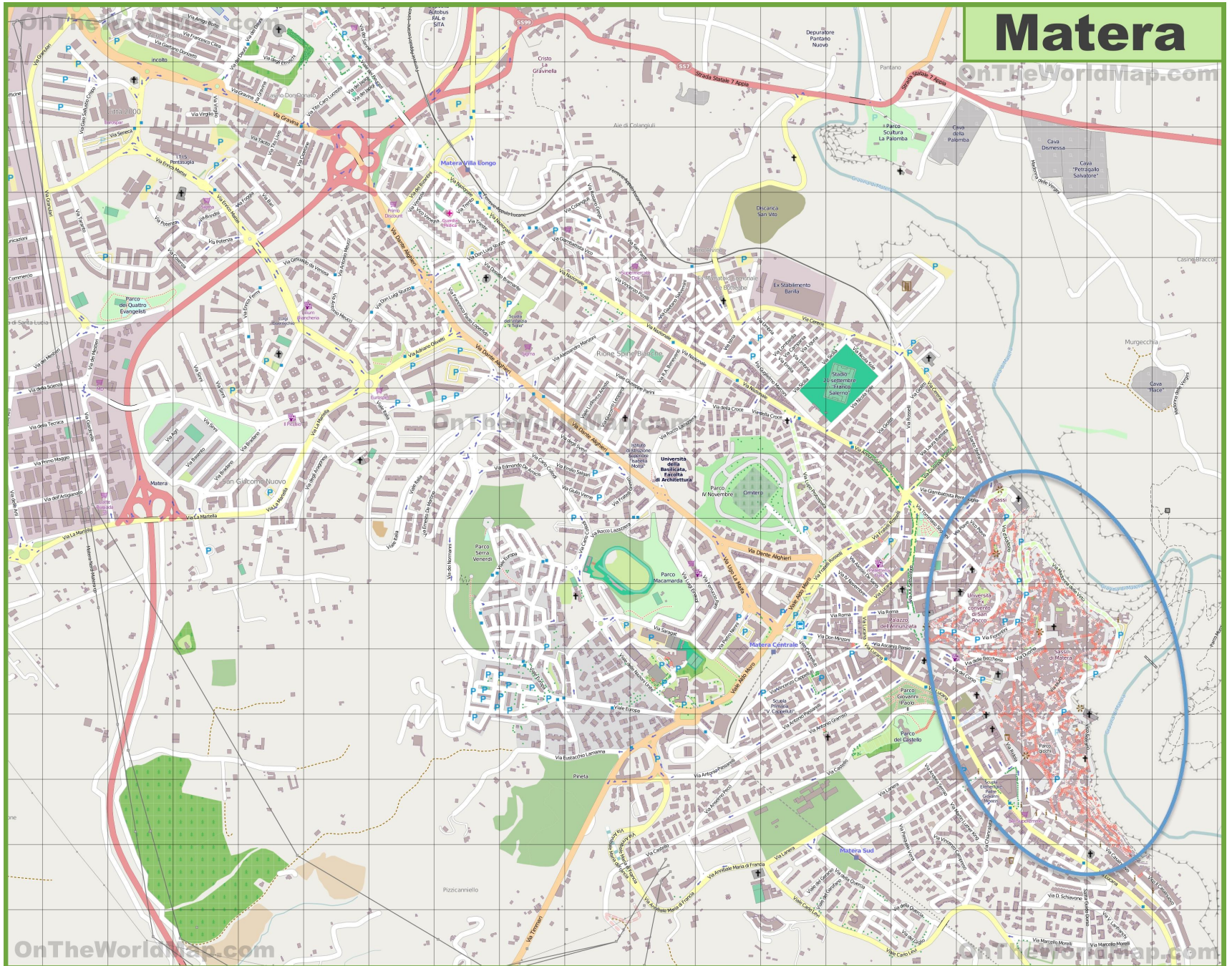
Po II Pasaulinio karo M. buvo vienas skurdžiausių Europos miestų. „**Italijos gėda**“ – šitaip 1948 m. tuometinis Italijos komunistų partijos vadovas **Palmiro Togliatti** pavadino viduramžiškas buities ir higienos sąlygas: dėl antisanitarijos čia siautėjo maliarija, cholera ir vidurių šiltinė.

Po vizito į Materą **1950 m. Italijos ministras pirmininkas Alcide'as De Gasperi'as** buvo toks pasibaisėjęs, kad nusprendė perkelti visus Sassi gyventojus į naujus būstus. Italijai atsikuriant pagal Maršalo planą, į šalį atvyko amerikiečių ekspertai, tokie kaip Arkanzaso universiteto filosofijos profesorius Friedrichas Friedmannas, kuris šeštajame dešimtmetyje kūrė valstybines masines kaimo gyventojų perkėlimo programas Tenesyje.

Naujus municipalinius namus projektavo **pažangiausi Italijos architektai... vadovaudamiesi modernia utopine vizija, kuri iš tikrųjų izoliavo šeimas niūriose, klaustrofobinėse dėžutėse.**

Matera

OnTheWorldMap.com

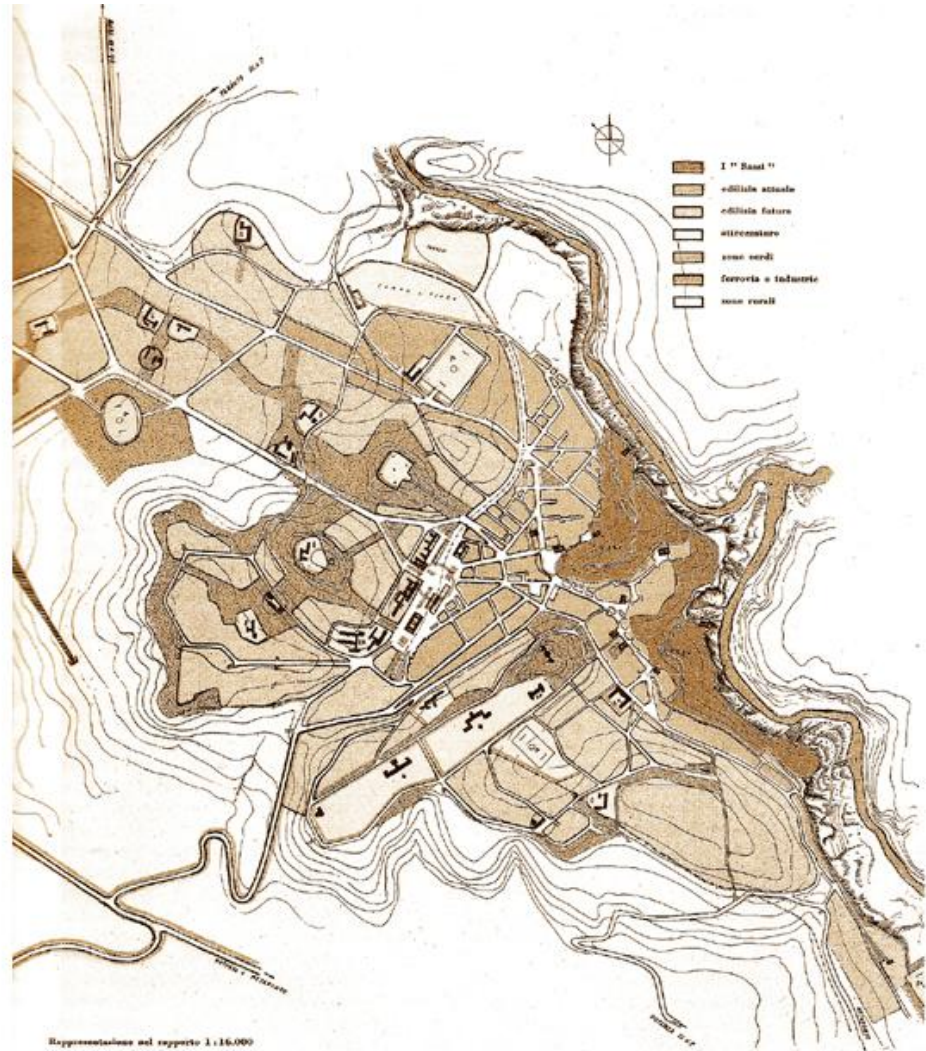

Calabria (1908), la Puglia (1910), la Sardegna (1907, 1908, 1914), l'Abruzzo, il Molise, il Sannio e l'Irpinia (1916).

Interessante dal punto di vista disciplinare la legge n. 351/1904, che dettava norme per l'industrializzazione della città di Napoli, che è stata considerata anche il prototipo per numerose legislazioni straniere (Antonini, 1975); si sarebbe trattato di un primo concreto riferimento italiano alla zonizzazione funzionale dal momento che vi si prevedeva l'istituzione di una zona industriale per la quale venivano indicate precise caratteristiche funzionali (porto franco, agevolazioni creditizie, limitazione dei costi dell'energia elettrica, e, particolare importante per i suoi riflessi sociali, diffusione delle strutture per l'istruzione tecnica), sebbene il legislatore non avesse però individuato correlazioni con l'attività di risanamento in corso nelle parti centrali della città (Carozzi e Mioni, 1970). Tale legge, per la quale è stata anche rilevata la mancata integrazione con il corpo sociale della città, nei fatti avrebbe dovuto giocare come strumento per una penetrazione protetta delle industrie settentrionali nel Meridione (Mioni, 1976).

A questa per Napoli seguirono altre leggi per situazioni territoriali particolari: come ad esempio quella per le zone industriali delle terremotate Messina, Reggio Calabria e Villa San Giovanni (D.lgt n. 1295/1915, e regola-

mento di attuazione approvato con D.lgt n. 1322/1916, "i cui provvedimenti di tipo economico hanno un chiaro risvolto urbanistico riguardo alla localizzazione ed all'organizzazione delle funzioni produttive nello spazio" (Carozzi e Mioni, 1970, p. 183); o di Venezia (D.lgt n. 1191/1917) (Chiviri, 1968). Successivamente, in periodo fascista, venne ulteriormente sviluppata la legislazione per la formazione ed il sostegno di particolari zone industriali del paese: legislazione speciale i cui obiettivi erano soprattutto di natura politica, di controllo sociale, di aree geografiche interessanti per le loro peculiarità: come ad

Rappresentazione nel rapporto 1.16.000

MATERA

PROGETTO DI
MASSIMA PIANO
REGOLATORE E
DI AMPLIAMENTO

Scala 1:1000

- Costruzioni antiche
- Edifici pubblici
- Costruzioni moderne
- Costruzioni sotterranee
- Costruzioni antiche
- Spazi aperti
- Giardini pubblici
- Giardini privati
- Zone da 5000

- 1. Piazza S. Maria
- 2. Piazza S. Antonio
- 3. Piazza S. Francesco
- 4. Piazza S. Spirito
- 5. Piazza S. Rocco
- 6. Piazza S. Giacomo
- 7. Piazza S. Maria
- 8. Piazza S. Antonio
- 9. Piazza S. Francesco
- 10. Piazza S. Spirito
- 11. Piazza S. Rocco
- 12. Piazza S. Giacomo

www.muvmatera.it

Titolo: Piano regolatore generale di Matera
Luogo: Matera
Autore: Luigi Piccinato
Data: 1953-1954
Tipologia: Piano urbanistico comunale
Oggetto: Incarico

Gyventojų iškeldinimas ir grįžimas atgal

1952 m. visi maždaug 16 000 gyventojų, daugiausia valstiečiai ir ūkininkai iš Sassi pradėti **priverstinai iškeldinėti į naujai statomus** daugiaaukščius **namus aplinkiniuose rajonuose** (Piano).

Senasis miestas buvo paliktas lyg kiaukutas...

Ponte, užaugęs šiuolaikinėje Materos dalyje, besidriekiančioje virš forto esančiame Piano („plokštumoje“), buvo vienas pirmųjų grįžusiųjų.

1990 m. jis su žmona persikėlė atgal į Sassi ir atnaujino kompaktišką „gyvenamą kompleksą“ su penkiais urvų kambariais ir valgomojo sale aplink kiemą, įrengdamas vandentiekio, elektros, šildymo ir vėdinimo sistemas.

„Mano žmonos šeima smerkė mus, gyvenančius čia“, - sakė jis.

„Seniau Sassi buvo apleista, faktiškai atiduodant ją vilkams“.

Savamoksliai, bet kupini smalsumo ir meilės tyrinėtojai

1959 m., būdamas 23 metų, De Ruggieri ir jo vyresnis brolis įkūrė Materos istorijos kultūros klubą, „Circolo la Scaletta“ („Laiptų ratas“).

„Mes buvome draugų grupė, vyrai ir moterys, medicinos, teisės studentai, namų šeimininkės, - nei vienas iš mūsų neturėjo archeologinių žinių.“

Jie pradėjo tyrinėti apleistą Sassi, tuomet apaugusį auglija, pavojingus urvus, ir suprato, kad urvinio būsto reputacija buvo klaidinanti.

„Akivaizdu, namai buvo nehigieniški, gyvenimo sąlygos buvo baisios. Bet kodėl vyriausybė sutelkė **dėmesį į pastaruosius 100 metų šios gyvenvietės nesėkmės ir pamiršo, kad Sassi klestėjo ankstesnius 9000? “**

- klausia De Ruggieri.

„Vienintelė tikroji Sassi problema buvo ekonominė: Sassi tapo nesveika būtent dėl skurdo.“

Didžiąją dalį unikalaus architektūrinio komplekso buvo galima lengvai išsaugoti.

„**Tik 35 procentai urvų turėjo buvo paskelbti pavojingais,**

- sako De Ruggieri, - **tačiau 100 procentų gyventojų buvo evakuoti“.**

Etnograficé Sassi

„La Scaletta“ išleido knygą apie urvų bažnyčias 1966 m.

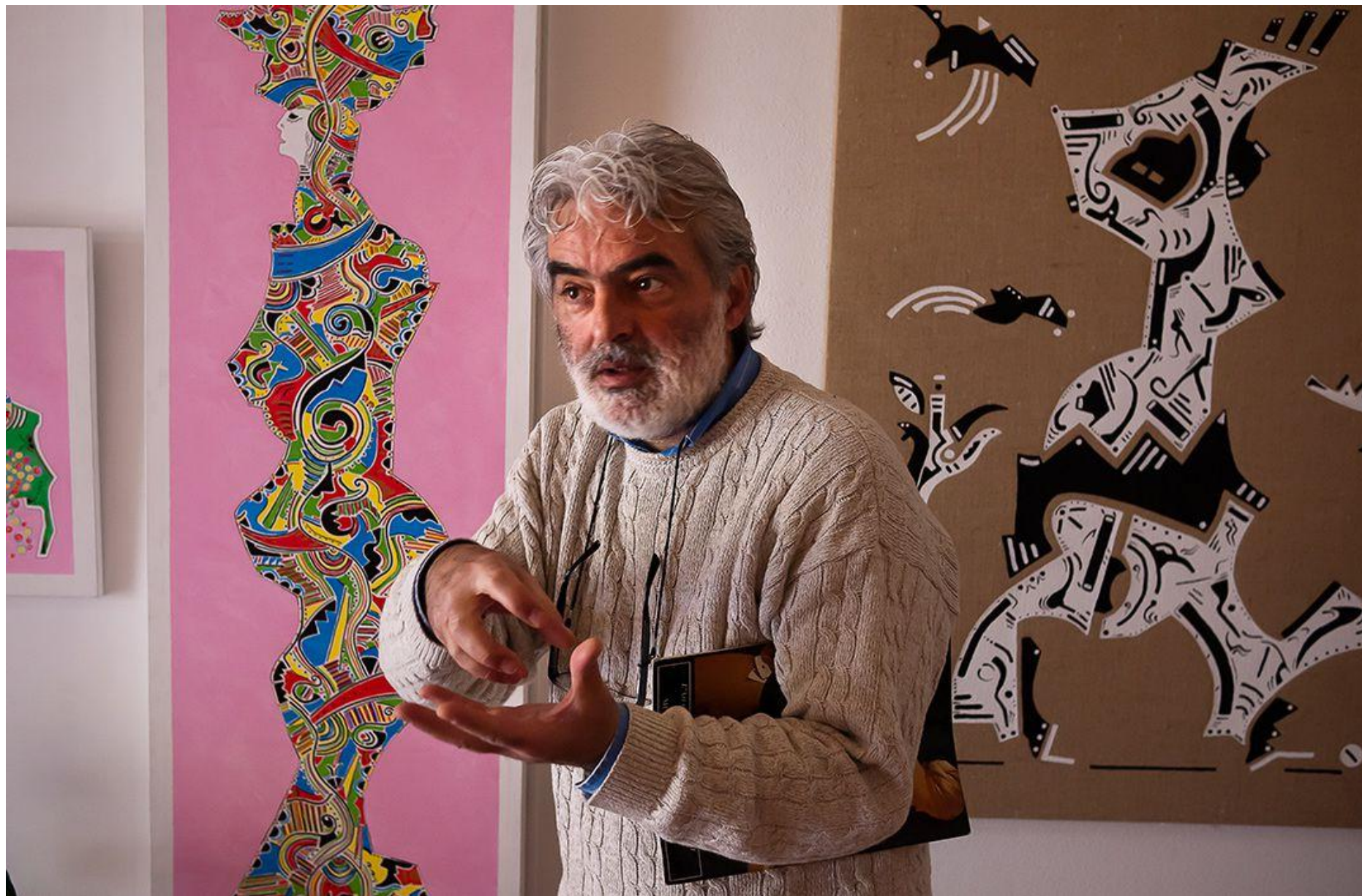
Pradėtos rinkti lėšos išsaugojimui; klubo pastangas rėmė ir rašytojas Carlo Levi (tada senatorius), kuris kalbėjo apie Sassi kaip “apie architektūros lobį „panašų į Didįjį Venecijos kanalą“.

1970'-ųjų pab. **De Ruggieri** nusipirko sugriautą dvarą Sassi pakraštyje - „už kapučino kainą!“ Ir pradėjo restauruoti, nepaisydamas baimės, kad tai pavojinga.

1970-aisiais nuotykių ieškotojai vietiniai menininkai ėmė nelegaliai apgyvendinti apleistus pastatus.

Donato Rizzi, tapytojas, prisimena atradęs Sassi dar paauglystėje. „Aš tik ieškojau vietos, kur galėčiau parūkyti su draugais“, - sakė jis. „Bet mane pribloškė tai, ką radau! Įsivaizduokite paleolito medžiotojus, atkeliaujančius į šias olas šalia gėlo vandens, laukinių augalų. „Jie turėjo džiaugtis, lyg radę penkių žvaigždučių viešbutį!“

Jis ir jo draugai įsikėlė į Sassi 1980-aisias ir šiandien jo paveiksluose atsispindi sudėtingos, abstrakčios Sassi formos.

Donato Rizzi

Grįžimas į Sassi

Masinė grįžimo į urvinį miestą banga prasidėjo 1980-aisiais

„Ilgainiui jaunas mūsų klubas nebebuvo tik nuotykių ieškotojų draugija - politinio ir socialinio svorio jam suteikė įstoję teisininkai, verslininkai ir net du merai“, - sakė *De Ruggieri*.

„Mes visi turėjome skirtingų tikslų, bet visi siekėme atkurti Sassi“.

Buvo organizuojama teritorijos akupunktūra - savanoriškas šiukšlių valymas iš senųjų cisternų ir bažnyčių, o

Pirmieji profesionalūs archeologai atvyko 1980-ųjų pradžioje.

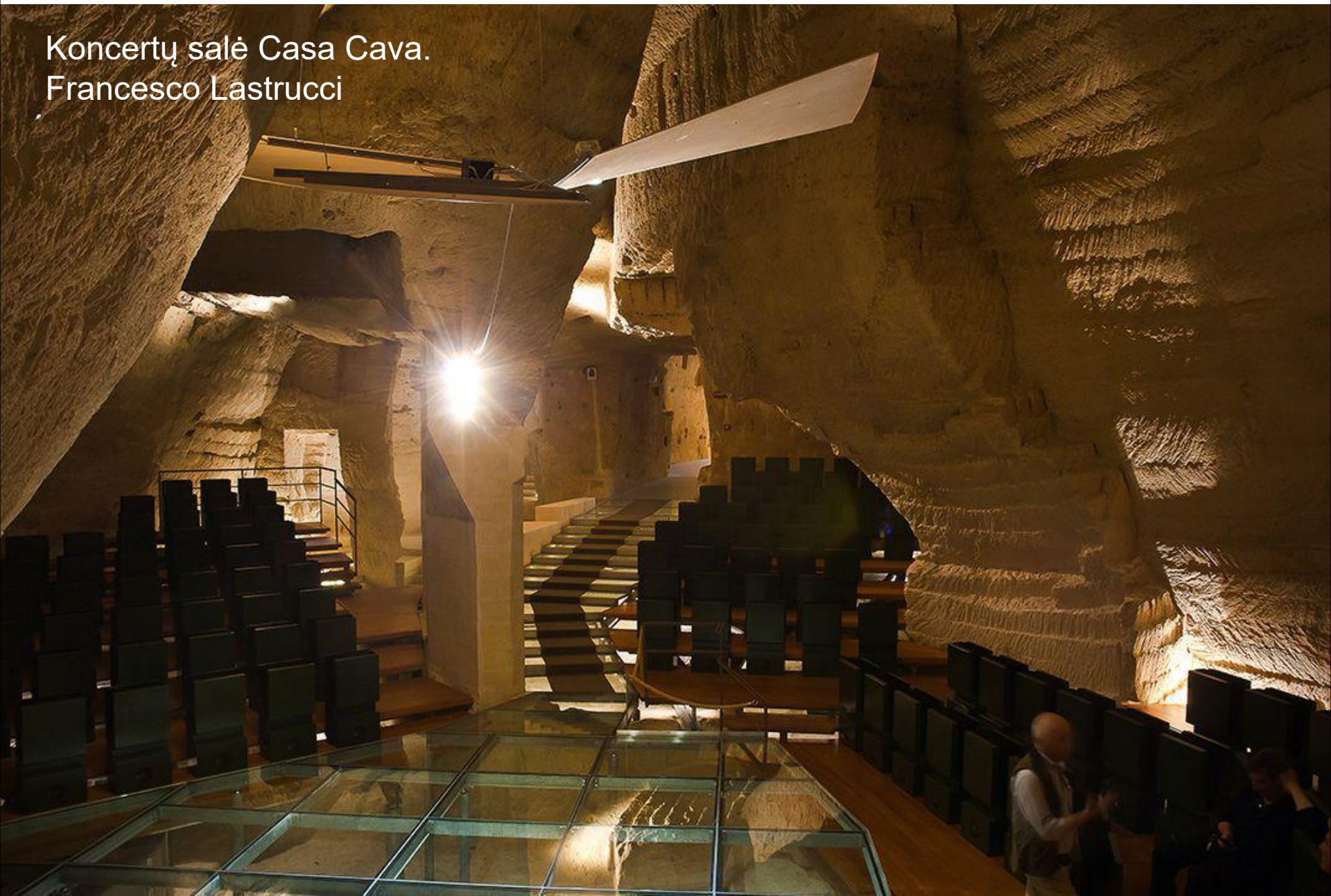
1986 m. Italijos įstatymas „La Scaletta“ suteikė Sassi apsaugą ir finansavimą, leido ir netgi skatino žmonės grįžti į urvinius būstus. Pradėjo kurtis viešbučiai ir menininkų dirbtuvės.

1993 m. UNESCO įtraukė Sassi į Pasaulio paveldo sąrašą

2019 m. Europos kultūros sostinė, jos kultūros renginių kalendoriuje nemažai akcentų “Miesto grožiui gėdos kontekste”.

Koncertų salė Casa Cava.
Francesco Lastrucci

Pirmieji viešbučiai urvuose atidaryti 1995 m.: miesto valdžia pradėjo siūlyti 30 metų nuomą nominalia kaina žmonėms, [sutikusiems urvus atnaujinti, prižiūrint konservavimo ekspertams.](#)

„Paradoksas yra tai, kad „istorinis išsaugojimas“ gali sukelti tiek daug pokyčių“, - sako architektas *Toxey*. Užuo sudūlėjęs, Sassi kompleksas kardinaliai skiriasi nuo to, koks buvo kadaise. Tai gentrifikacija, tačiau tarsi ne visai, nes Sassi jau buvo tuščia, į čia niekas nebuvo perkeltas dirbtinai.

Šiandien Sassi gyvena apie 3000 žmonių, maždaug pusė būstų yra užimti, o Matera įsitvirtino pietų Italijos turistiname žemėlapyje. „Čia tarsi aukso karštligė“, - juokiasi gidė *Zasa*.

„Circolo la Scaletta“ pradininkai, dabar jau sulaukę 70-ies, perduoda estafetę jaunesnei italų konservavimo specialistų kartai.

Meninkas kalba: „prieš 20 metų mes buvome vieninteliai, kurie domėjosi Sassi, bet dabar ratas išplatėjo. Mes pasiekėme savo tikslą.“

Didžiausias iššūkis, pasak jo, yra užtikrinti, kad Sassi vystytųsi kaip gyva bendruomenė, o ne kaip turistinis rojus.

„Tai negali būti tik vieta, kur naudojama kultūra“, - sako *De Ruggieri*. „Tada tai tik muziejus.“ Vis dar sunku patekti į mokyklas, ligonines ir parduotuves aukštutiniame, Piano rajone, - kyla karštų ginčų dėl to, ar automobilių eismas turėtų būti leidžiamas vieninteliu Sassi keliu...

PIETRO LAUREANO

ARCHITETTO E URBANISTA E CONSULENTE UNESCO PER GLI ECO

HOME

PIETRO LAUREANO

RETRIEVE SASSI OF MATERA

SASSI OF MATERA: FROM NATIONAL SHAME TO HERITAGE OF HUMANITY

BEFORE HISTORY

It is customary to talk about history from the existence of written documents. For this Herodotus, author of the monumental description of the world and peoples written in the 5th century. to. C., is commonly designated as the "Father of History". But for the history of cities, and in particular for places with archaic roots such as Matera, significant sources go far beyond literary and archival references. In the reconstruction of the origins and the urban evolution, the traces left on the territory and those engraved in collective memory, incorporated in the customs and the culture of the people, are crucial elements. The vestiges and the minimal settlements, as well as the typological constants perpetuated in constructive ways, as well as messages handed down in customs and immaterial culture, must be questioned. "There is no history in the Mediterranean without prehistory," writes Fernand Braudel (Braudel, 1998). And, in fact, to understand the urban genesis of Matera it is necessary to place the city in the cultural phenomena part of the archaic Mediterranean world. In those ways of living that in the relationship with the roughness of the places they have introjected nature by harmonizing with it to manage its rare resources and build the landscape by drawing from it the best potential. Matera is an extraordinary example of this process that sees in the Sassi the complete fusion with the environment so that the inhabitant permeates the rock itself to become a city of stone and underground, intimately linked to the mother and matrix. His birth is thus in the context

The mythical of the original Mediterranean people quoted by Herodotus himself, who first summoned them by coining the term troglody: those who penetrate the caves (Herodotus, Le Storie, IV, 31).

Matera, a city of stone, light and water

<http://www.laureano.it/?news=retrieve-sassi-of-matera>

Pietro Laureano

The water atlas

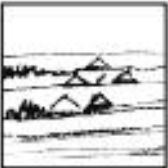

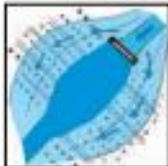

Traditional knowledge to combat desertification

2001

The traditional knowledge system

Urban Ecosystems

WATER MANAGEMENT	SILVICULTURE AGRICULTURE BREEDING	SOIL FERTILIZATION AND IRRIGATION	FIGHT AGAINST EROSION	SOCIAL ORGANISATION AND PRACTICES	TOOLS ARCHITECTURE ENERGY
 <p data-bbox="175 536 324 608"><i>Diversion systems on a large scale and use of floods</i></p>	 <p data-bbox="440 536 589 558"><i>Terraced gardens</i></p>	 <p data-bbox="701 536 850 579"><i>Integrated cycle of organic wastes</i></p>	 <p data-bbox="991 536 1101 558"><i>Garden town</i></p>	 <p data-bbox="1242 536 1371 629"><i>Water societies (alquerias, maihar and matswela)</i></p>	 <p data-bbox="1493 536 1642 608"><i>Integration of urban settlements and landscape</i></p>
 <p data-bbox="175 829 324 922"><i>Integrated use of water catchment, harvesting and distribution</i></p>	 <p data-bbox="440 829 589 872"><i>Integration of town and countryside</i></p>	 <p data-bbox="701 829 850 872"><i>Crop rotation and fallowing</i></p>	 <p data-bbox="971 829 1120 951"><i>Systems of soil protection, water harvesting and protection against the wind</i></p>	 <p data-bbox="1242 829 1371 872"><i>Autopoietic communities</i></p>	 <p data-bbox="1493 829 1642 901"><i>Architecture for saving energy and resources</i></p>
 <p data-bbox="175 1122 324 1143"><i>Torrent-streets</i></p>	 <p data-bbox="440 1122 589 1243"><i>Integrated use of marginal areas (marshlands, karstification and forests)</i></p>	 <p data-bbox="701 1122 850 1193"><i>Water intakes, embankments and diversion dams</i></p>	 <p data-bbox="1242 1122 1371 1165"><i>Urban specialization</i></p>	 <p data-bbox="1493 1122 1642 1193"><i>Urban layout for microclimate control</i></p>	

CHRONOLOGICAL CHART OF THE WATER TECHNIQUES BASED ON THE ENVIRONMENTAL VARIETIES

ENVIRONMENTS	HUMID KARSTIC HIGHLANDS	SEMI-ARID KARSTIC ZONES AND THE EDGES OF THE HIGHLANDS	STEPPES AND SAVANNAHS	DESERTS	INTER-FLUVIAL BASINS AND PLAINS	HILLS AND MOUNTAIN SLOPES
MAIN WATER RESOURCE	ALLIUMAL RAINFALLS	PRECIPITATIONS AND ATMOSPHERIC WATERS	WATER FROM ATMOSPHERE AND AQUIFERS	HIDDEN PRECIPITATIONS AND HIDDEN WATERS	OVERFLOWINGS AND GROUNDWATERS	RUN-OFF ALONG THE SLOPES
Palaeolithic Age Drinking water collection and water control practice to improve spontaneous vegetation and fishing		 Surfaces and stone arrangements	 Dripping of water and percolation in the cave-dwellings	 Ponds, ditches and drainage systems	 Stone dams	
8th Use of soils naturally inundated with water and atmospheric humidity catchment		 Digging caves to catch water	 Humidity condensation	 Nomadic cultivation	 Irrigation by the flowing of streams and water conservation in the soil	
7th Embankments, soil embankment, platforms and multi-purpose ditches		 Rainwater harvesting in pools and cisterns	 Villages with ditches and underground rooms	 Walled gardens	 Cultivation by flood recession	
6th Canals and diversion dams in the inter-fluvial basins Domestication of the palm tree Villages surrounded by ditches		 Villages with ditches and underground rooms	 Water storage in cistern-jars	 Domestication and dissemination of palm trees	 Water intakes, embankments and diversion dams	
5th Slopes irrigated by the force of gravity		 Bull-like cisterns	 Pit courtyard	 Hydrogenesis and hidden precipitations	 Adobe houses	 Water intakes and channels to irrigate the slopes
4th Settlements based on basins, cisterns and megalithic structures Oases spreading		 Megalithic monuments (holas, bull, speckle, cisterns and sheepfold)	 Barrows and stone arrangements	 Autopoietic communities	 Dams and devices for climate control	 Basin
3rd Large diversion dams, stone wells, underground drainage systems, canals and water devices		 Dry stone walls	 Masonry for water catchment	 Combined use for water catchment, distillation and condensation	 Hydraulic devices	 Water intakes and creation of gardens on the sides of the riverbed
2nd Terraced gardens and organization of the slopes	 Qanats	 Underground habitats	 Sunken domes	 Gardens in the cisterns	 Systems of soil protection, water harvesting and protection against the wind	 Terraced gardens
1st Spreading of drainage tunnels, urban ecosystems along terraced slopes Building of the Great Chinese Canal	 Architecture for saving energy and resources	 Integrated use of water catchment, harvesting and distribution	 Nabataean and Sabeian agriculture	 Underground water catchment systems (foggara, qanat, etc.)	 Diversion systems on a large scale and use of floods	 Terracing systems

Techniques spread over the millenniums BC

Pietro Laureano.
Water atlas, 2001

Characteristics of modern and traditional knowledge

Modern knowledge	Traditional knowledge
Specific solution	Multifunctional
Immediate efficacy	Functional over long period
Specialisation	Holism
Dominant powers	Autonomy
Separation	Integration
External resources	Internal inputs
Confliction	Symbiosis
Monoculture	Connection and complexity
Uniformity	Diversity
Inflexibility	Flexibility
Costly maintenance	Self-regulation and labour intensity
Internationalisation	Consideration of the context
Costliness	Saving
Attention to mere technical details and rationalism	Symbolism and full of significance
Dependence	Autopoiesis

Matera di Sassi - sèkmès istorija...

kai atgyja miesto ekosistema, istorinis urbanistinis kraštovaizdis

Recommendation on the Historic Urban Landscape (IUK)

adopted by the General Conference at its 36th session

Paris, 10 November 2011

Po šešerių metų tarptautinės politikos ir geriausios praktikos apžvalgų, ekspertų susitikimų ir konsultacijų su suinteresuotosiomis šalimis, UNESCO Generalinė konferencija priėmė

Rekomendaciją dėl istorinio urbanistinio kraštovaizdžio.

Tai neprivalomas įrankis, kurį valstybės narės gali įtraukti į savo teisinių priemonių rinkinį ir savanoriškai įgyvendinti.

HUL, IUK yra **požiūris į paveldo tvarkymą**, nuolat kintančioje aplinkoje. Rekomendacija siūlo imtis veiksmų **bet kuriame mieste tik identifikavus gamtos ir kultūros, materialiujų ir nematerialiujų, tarptautinių ir vietinių vertybių sluoksnius ir jų tarpusavio sąsajas.**

Tai pirmasis istorinei aplinkai skirtas UNESCO instrumentas per 35 metus.

IUKR negalima suprasti,
o tuo labiau - įgyvendinti
atsietai nuo kitų dokumentų

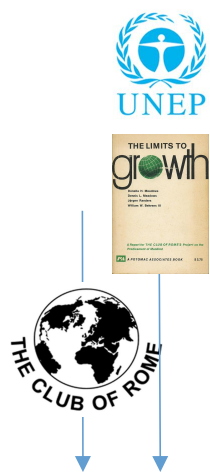
Darnaus vystymosi (SD) idėjų raida.

Pasaulinė perspektyva

SD

Millennium goals

SDG

1968 1972

1987

1992
170 šalių

2000
40 šalių

2002
193 šalys

2012
183 šalys

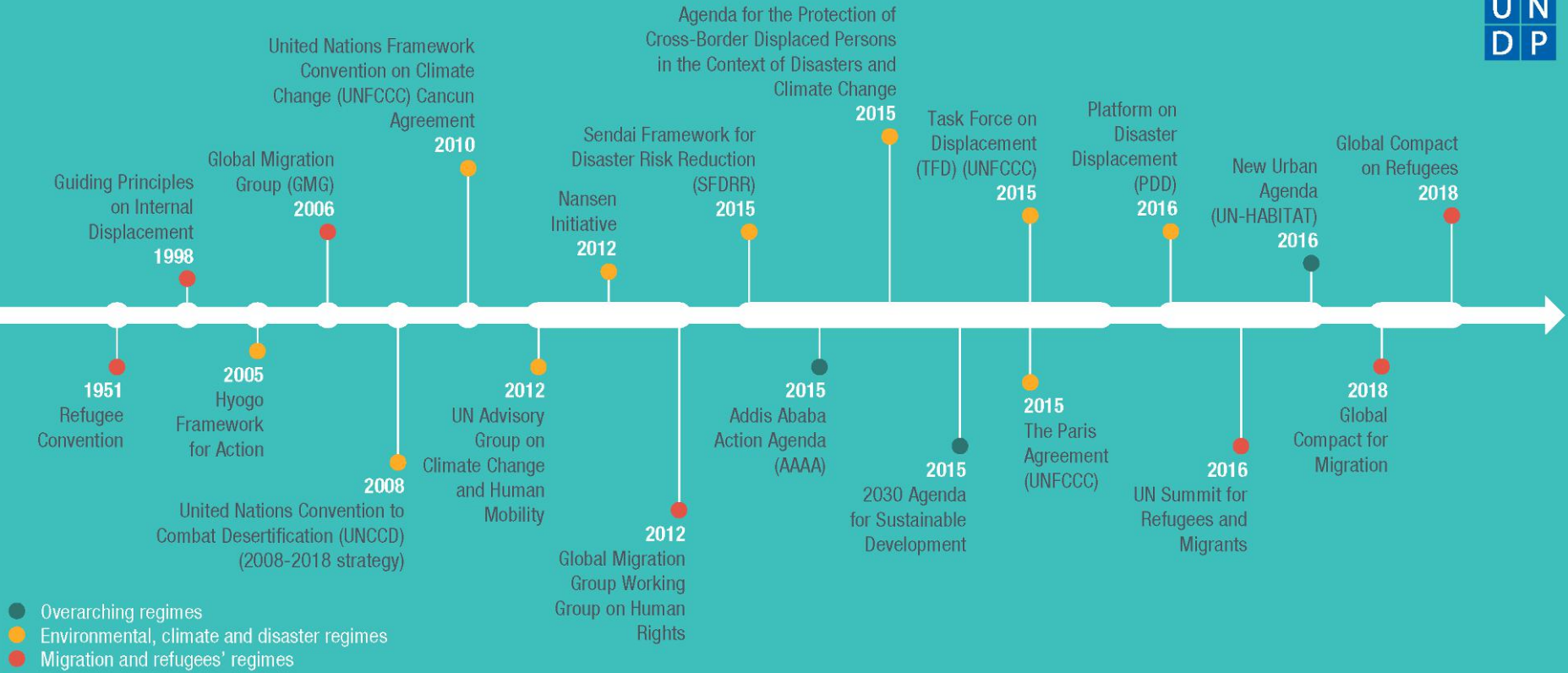

2015
193 šalys

2015, 2016, 2017, 2018, 2019...

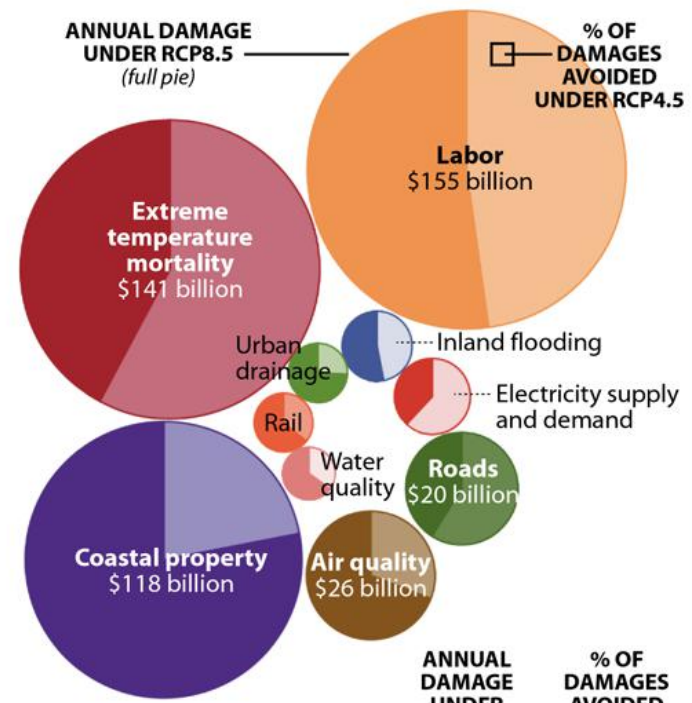
TIMELINE OF GLOBAL POLICIES AND PROCESSES

CREDIT: Originally published in *Climate Change, Migration and Displacement: The need for a risk-informed and coherent approach*, published by ODI, Overseas Development Institute, UNDP, United Nations Development Programme, 2017 (CC BY-NC 4.0)

Climate Change's Economic Impact

The National Climate Assessment warns that the costs of global warming are rising. If greenhouse gas emissions continue at a high rate (RCP 8.5), damage from climate change is expected to cost the U.S. economy hundreds of billions of dollars every year by 2090. If emissions peak before mid-century and start down (RCP 4.5), the U.S. economy will still suffer, but the cost will be less. The chart shows some of the top economic expenses.

SECTOR	ANNUAL DAMAGE UNDER RCP8.5	% OF DAMAGES AVOIDED UNDER RCP4.5
Labor	\$155B	48%
Extreme temperature mortality	\$141B	58%
Coastal property	\$118B	22%
Air quality	\$26B	31%
Roads	\$20B	59%
Electricity supply and demand	\$9B	63%
Inland flooding	\$8B	47%
Urban drainage	\$6B	26%
Rail	\$6B	36%
Water quality	\$5B	35%

**Reikia holistinio požiūrio,
sąsajų, integracijos ir koordinacijos
tarp sričių ir sektorių,
bendradarbiavimo tarp šalių,
regionų, miestų,
...tarp žmonių**

Paveldas

Integruotas požiūris

2018 - Davos

2016, NUA, baukultūr

2015 SDG, Climate

2011 UNESCO HUL Rec

2005 - Faro konvencija

kultūros paveldo
vertė visuomenei

2000 - Florencijos - Eur. **kraštovaizdžio** konvencija

1998 - Aarhus konvencija

piliečių teisė į
informaciją apie aplinką

1987 Vašingtono ch.

miestas - ir istorijos dokumentas,
ir miesto kultūra, ir žmonės

1975 Europos architektūros ch.

integruotas konvencijavimas;
teisinis, finansinis, techn. aspektai;
suinteresuotos šalys

1972, 1992, UNESCO WHL

1964 Venecijos ch.: Paminklų ir kompleksų kons. ir rest.: tyrimai,
atidengti sluoksniai

1954 Europos Kultūros konvencija

1931 Atėnų chartija

istorinis urbanistinis audinys

1930 Paisage urban - gamtos ir paminklų išsaugojimo įstatymas, Prancūzija

1915: Patrick Geddes, Cities in evolution

holistinis miesto tyrimas

Rekomendacija dėl Istorinio urbanistinio kraštovaizdžio (HUL), 2011

HUL, IUK yra požiūris į paveldo tvarkymą *[ir visų miestų vystymą]* nuolat kintančioje aplinkoje.

Rekomendacija remiasi **bet kurio miesto gamtos ir kultūros, materialiujų ir nematerialiujų, tarptautinių ir vietinių vertybių sluoksniavimo ir tarpusavio sąsajų atpažinimu ir identifikavimu.** Šios vertybės turėtų būti laikomos atskaitos tašku vystant miestus.

Istorinis urbanistinis kraštovaizdis:

Tai holistinis tarpdisciplininis **požiūris** į sparčiai kintančius istorinius miestus. Pripažįstant, kad darniam miestų vystymuisi svarbios natūralių ir kultūrinių charakteristikų, materialių ir nematerialių vertybių sluoksnių sąveikos ir tarpusavio ryšiai, vienodai gerbiamos ir tarptautinės, ir vietos vertybės.

Tai **būdas geriau suprasti** mūsų miestus ir jų apsaugą derinti su bendra tvaraus vystymosi sistema, kontekstualiai taikant tradicines ir inovatyvias priemones.

Tai **apibrėžtis**, praplečianti istorinės aplinkos supratimą, padedanti išskirti kompleksinius, sudėtingus elementus, lemiančius miestų tapatybę, išskirtinumą.

Sluoksnių metodologija atskleidžia vietovės kompleksinę, turtingą prigimtį ir leidžia stiprinti [kultūros paveldo] išsaugojimą miesto plėtros strategijose.

Recommendation on the Historic Urban Landscape (IUK)

UNESCO Generalinė konferencija, siekiant įgyvendinti dokumentą, rekomenduoja valstybėms narėms:

- pritaikyti priemonę šalies kontekste;
- platinti rekomendaciją savo šalies teritorijoje;
- formuoti ir patvirtinti politiką, kuri palengvintų rekomendacijos įgyvendinimą;
- stebėti rekomendacijos poveikį istorinių miestų išsaugojimui ir valdymui.

Recommendation on the Historic Urban Landscape (IUK)

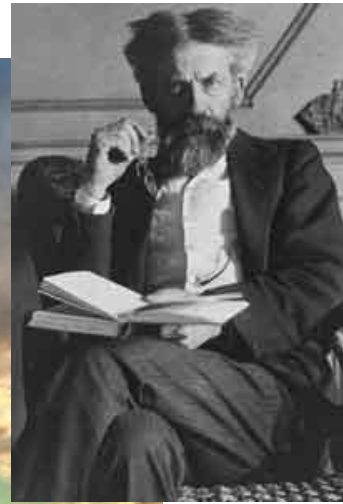
6 veiksmi - 6 žingsniai

UNESCO Generalinė konferencija, siekiant palengvinti rekomendacijos įgyvendinimą, rekomenduoja valstybėms narėms imtis atitinkamų veiksmų:

- atlikti išsamias miesto gamtos, kultūros ir žmogiškųjų išteklių tyrimus;
- įtraukiant visas suinteresuotas šalis pasiekti susitarimą, kokias vertybes reikia apsaugoti ir perduoti ateities kartoms;
- įvertinti vertybių vertingųjų savybių pažeidžiamumą dėl socialinių ir ekonominių įtampų ir klimato kaitos poveikio;
- integruoti miesto paveldo vertybes ir jų pažeidžiamumo statusą į platesnę miesto vystymo sistemą;
- nustatyti prioritetus išsaugojimo ir vystymo veiksams;
- sukurti atitinkamas partnerystės ir vietos valdymo sistemas bei mechanizmus, skirtus tiek viešų, tiek privačių veiklų koordinavimui.

IUK koncepcija

- 8) **Istorinis urbanistinis kraštovaizdis** yra urbanistinė teritorija, suprantama kaip istorinių sluoksnių padarinys, suformuotas kultūros ir gamtos vertybių bei savybių, suvokiamas plačiau nei „istorinis centras“ arba „ansambliai“ ir apimantis **urbanistinį kontekstą bei jo geografinę apsuptį**.
- 9) **Platesnis [GEO] kontekstas** apima vietovių topografines, geomorfologines, hidrologines ir gamtines savybes, užstatytą istorinę ir šiuolaikinę aplinką, infrastruktūrą virš žemės ir po ja, atviras erdves, sodus ir parkus, žemės naudojimo pobūdį ir formas, erdvinę organizaciją, suvokimo ir vizualinius ryšius, taip pat kitus miesto struktūros elementus. Taip pat į sąvoką įeina socialinės ir kultūrinės praktikos bei vertybės, ekonominiai procesai, paveldo nematerialiosios dimensijos, susijusios su įvairove ir tapatumu.

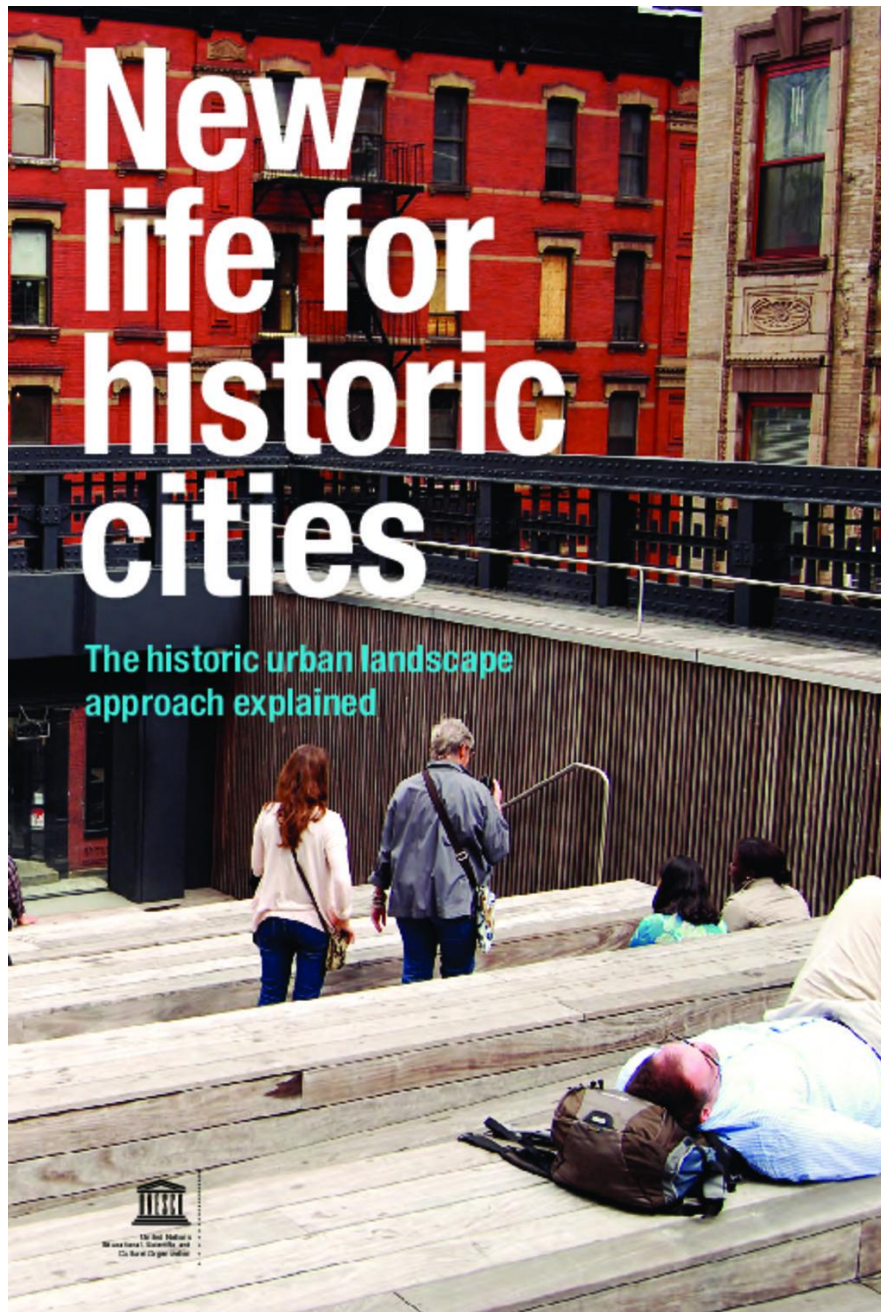
A city is more than a place in space,
it is a drama in time.

Patrick Geddes (1912)

A historic city is at one and the same time a physical place and a human space. Its authenticity is a compound of manmade and associated natural elements coupled with a complex mix of human activities.

Dennis Rodwell (2012)

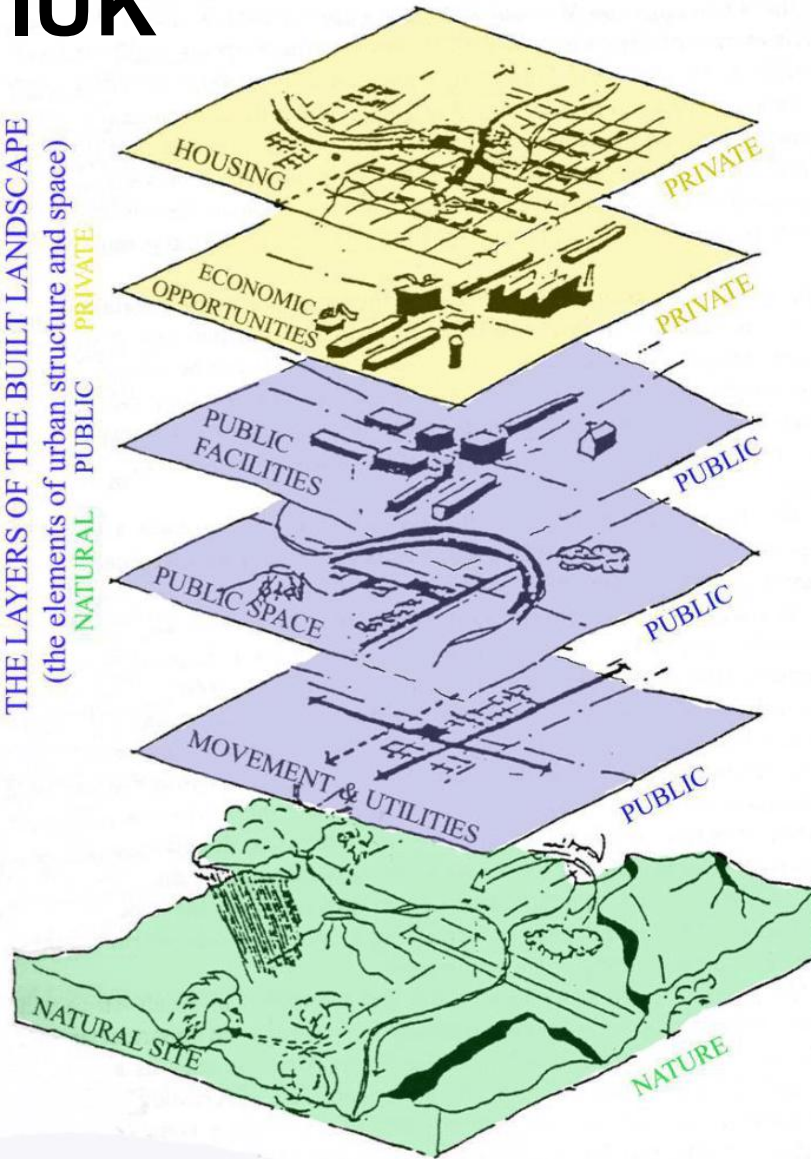

The HUL approach
shifts emphasis
from the monumental
architecture
to the
conservation
of urban values
that
undergird the life of the city.

[http://historicurbanland
scape.com/](http://historicurbanlandscape.com/)

IUK

THE LAYERS OF THE BUILT LANDSCAPE
(the elements of urban structure and space)

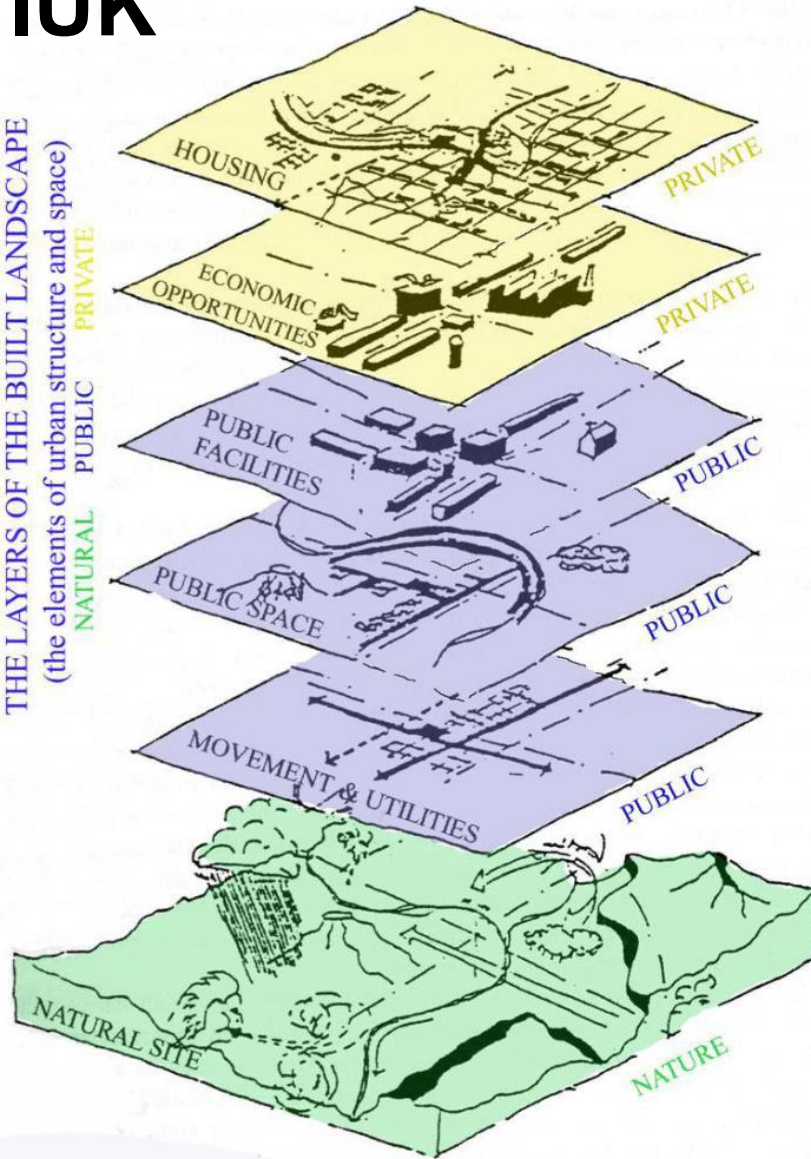

Sisteminiai, vietovės charakterį ir tam tikras (naudojimo, sovokimo, analizavimo, vertinimo, tvarkymo) **ribas** formuojantys sluoksniai

- topografija, geomorfologija, geologija
- hidrologija
- vegetacija, augalija
- kitos gamtinės savybės
- istorinė ir šiuolaikinė žemėnauda
- infrastruktūra
- atviros erdvės, sodai ir parkai,
- teritorijų erdvinė struktūra, stiliai
- vizualiniai ryšiai
- socialinės ir kultūrinės praktikos
- vertybės
- ekonominiai procesai ir ūkinės veiklos
- tvarkymo ypatumai
- paveldo nematerialiosios dimensijos, susijusios su įvairove ir tapatumu
-
- kas suvokiama/naudojama/tvarkoma/vertinama

IUK

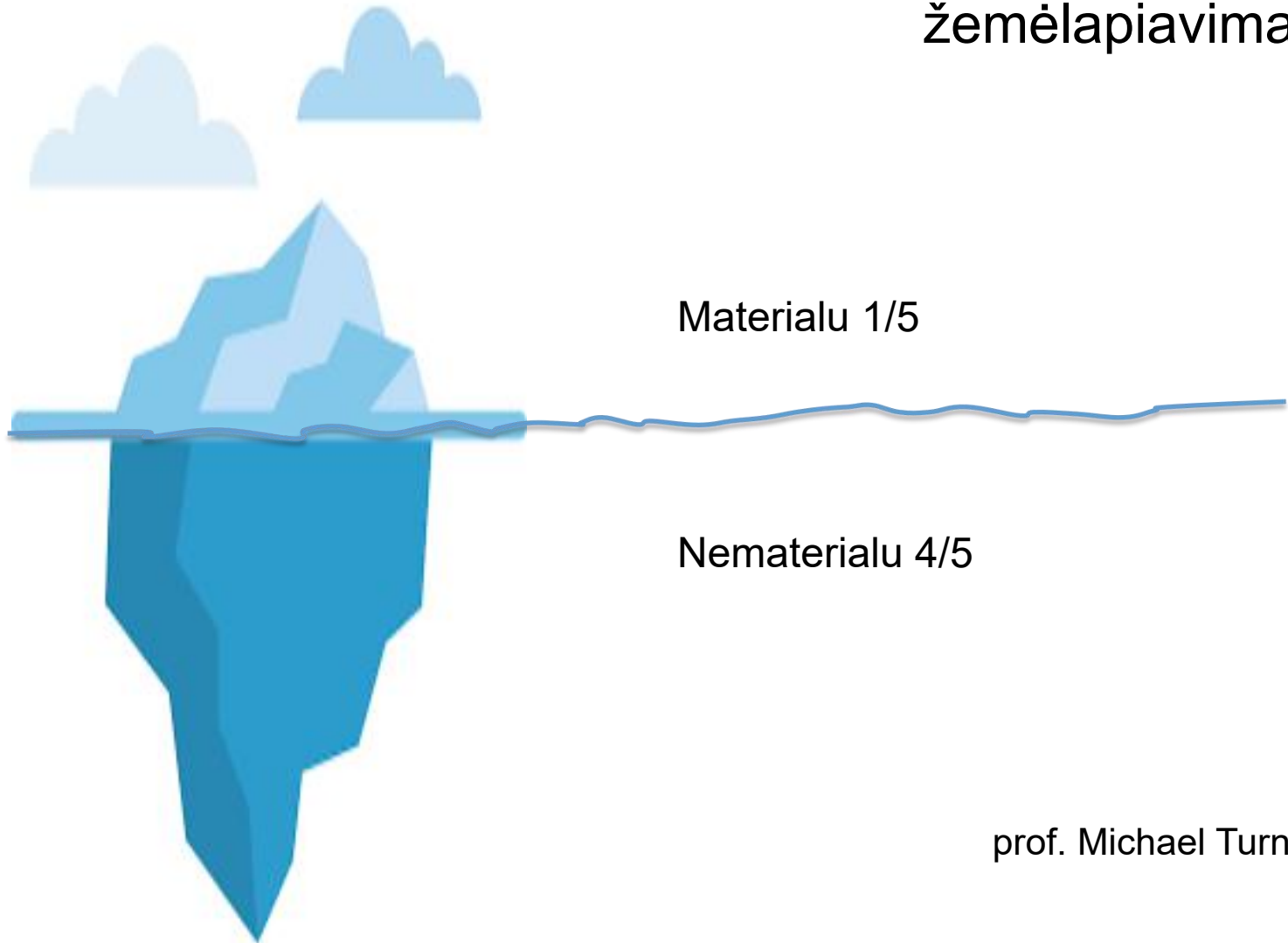
THE LAYERS OF THE BUILT LANDSCAPE
(the elements of urban structure and space)

Sisteminiai, vietovės charakterį ir tam tikras (naudojimo, sovokimo, analizavimo, vertinimo, tvarkymo) ribas formuojantys sluoksniai

- kultūra - laikmečių sluoksniai
- gamta
- materei dimensija
- nematerei dimensija
- privatu
- vieša
- mokslas
- visuomenės nuomonė
- tradicinės žinios ir praktikos
- nacionalinės ir tarptautinės normos
- apsauga, išsaugojimas
- tvarkymas

Kultūrinių atributų žemėlapiavimas

prof. Michael Turner

Vieni sluoksniai lemia/paaiškina kitus

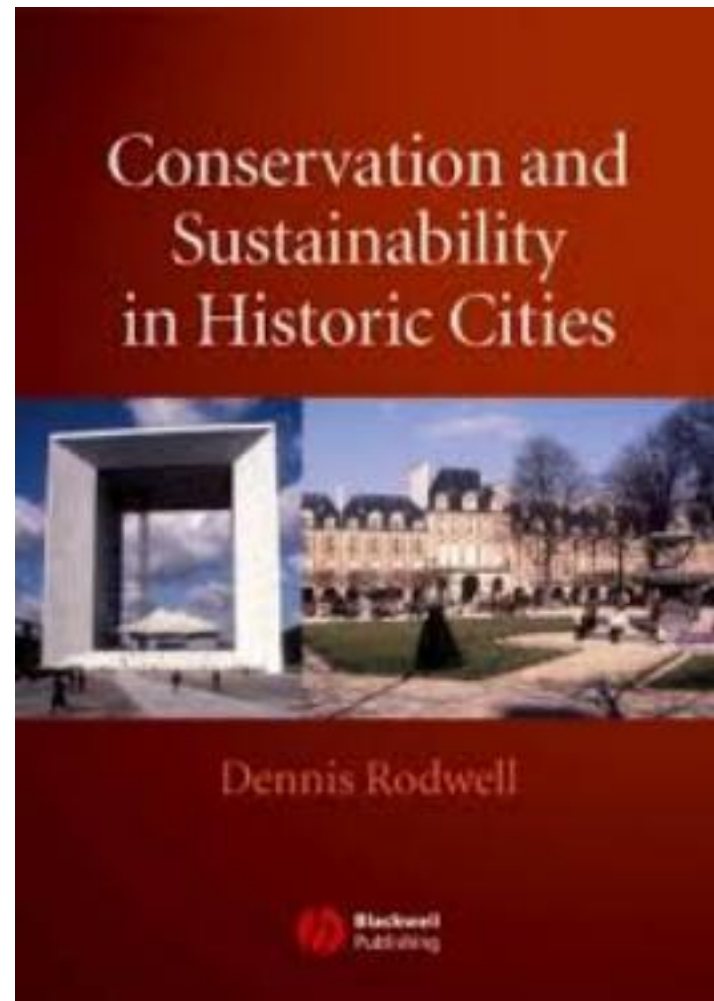
Sąveika,
sąsajos,
ryšiai,
tarpusavio
priklausomybės;
poveikis ir
efektas

Sisteminis požiūris
holizmas,
integralumas
testinumas

Miestų paveldas ir Miestų geografija

“The Historic Urban Landscape initiative is seriously handicapped by the absence of any audit of established understanding and practices of the vital set of **relationships between Urban Heritage and Urban Geography**, without which challenges and conflicts in cities are inevitable across multiple domains and levels, not least functional and economic.”

Dennis Rodwell, 2019

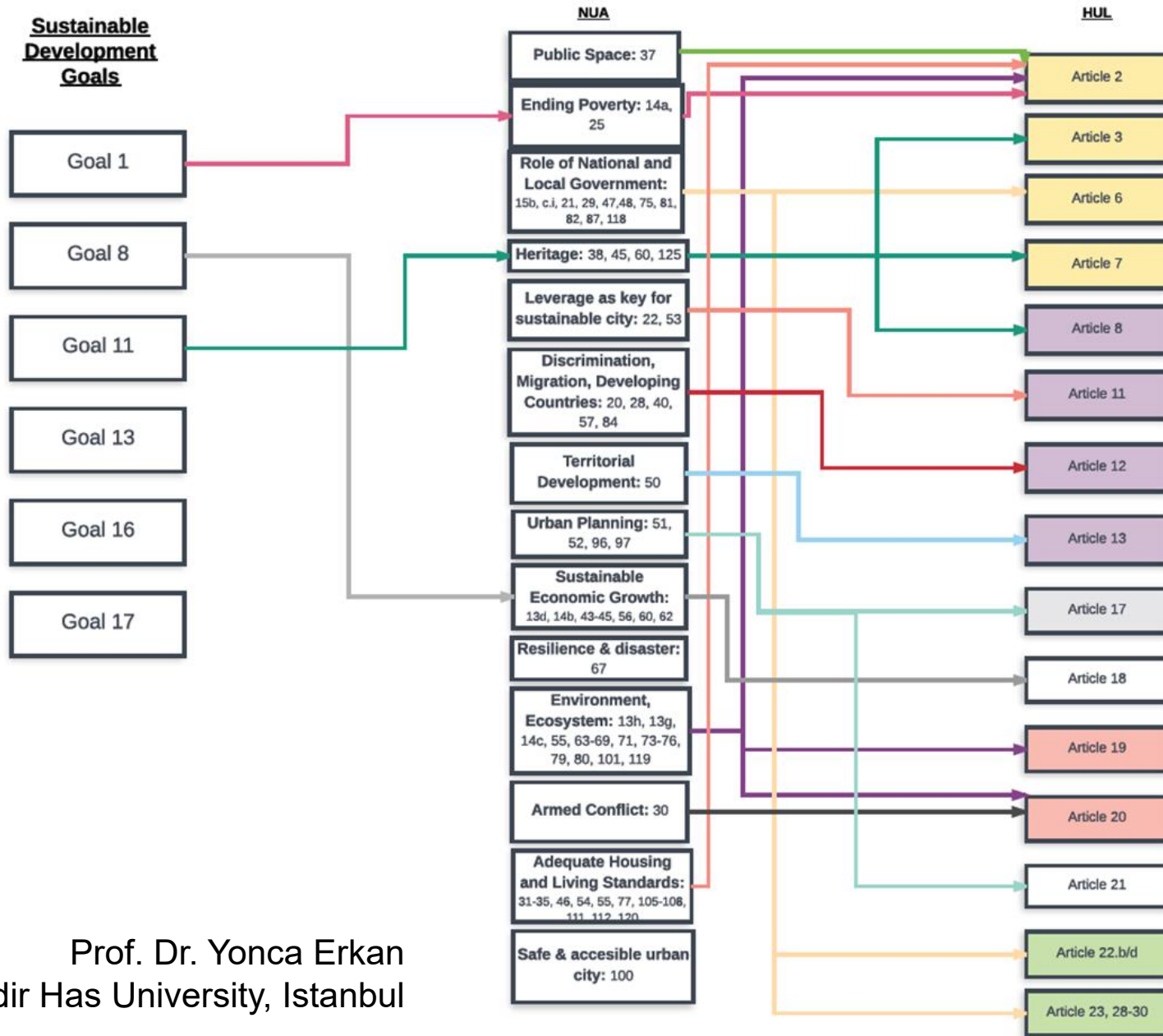
2007

Kultūros paveldo tyrimai - klasikinė geografinė studija

IUK koncepcija ir DVT

- 10) IUK sąvoka suteikia pagrindą visapusiškai ir integruotai traktuoti istorinio urbanistinio kraštovaizdžio identifikavimą, vertinimą, išsaugojimą ir valdymą **bendrame tvarios plėtros kontekste.**
- 11) Laikantis IUK koncepcijos, siekiami išsaugoti žmogaus aplinkos kokybę, stiprinti produktyvų ir tvarų miesto erdvių panaudojimą, taip pat, atsižvelgiant į jų dinamišką charakterį, skatinti socialinę ir funkcinę įvairovę. Taip susiejami miesto paveldo išsaugojimo ir socialinės bei ekonominės plėtros tikslai. Tai yra pagrįsta subalansuotu ir tvariu miestų ir gamtos, dabarties ir ateities kartų poreikių bei praeities palikimo ryšiu.
- 12) IUK koncepcija teigia, kad **kultūros įvairovė ir kūrybingumas yra didžiausias žmogaus ir socialinio bei ekonominio vystymosi turtas,** ir suteikia priemones fiziniams ir socialiniams pokyčiams valdyti, užtikrinant darnų šiuolaikinių intervencijų integravimą, atsižvelgiant į istorinį ir regioninį kontekstus.
- 13) IUK remiasi vietos bendruomenių tradicijomis ir suvokimu, kartu išlaikydamas pagarbą nacionalinių bei tarptautinių bendruomenių vertybėms.

Prof. Dr. Yonca Erkan
Kadir Has University, Istanbul

Apibrėžtys

Historic area/city - Istorinė vietovė/miestas

(from the 1976 Recommendation)

- tai bet kokios miesto ar kaimo gyvenvietėse esančios pastatų grupės, struktūros ir atviros erdvės, taip pat archeologinės ir paleontologinės vietos, kurių vientisumas ir vertė pripažįstama archeologiniu, architektūriniu, priešistoriniu, istoriniu, estetiniu ar sociokultūriniu požiūriu.

Tarp tokių - priešistorinės vietos, istoriniai miestai, miesteliai, miestų kvartalai, kaimai ir kaimeliai, taip pat vientisi monumentų kompleksai (grupės), kurie ateityje turėtų būti išsaugomi [nepakitę].

Apibrėžtys

Historic urban area - Istorinės urbanistinės vietovės

(from the ICOMOS Washington Charter)

Istorinės urbanistinės vietovės, - didelės ir mažos, įskaitant didmiesčius, miestus ir istorinius jų centrus ar kvartalus kartu su jų gamtine ir antropogenine (žmogaus sukurta) aplinka.

Šios vietovės yra ne tik istoriniai dokumentai, tačiau ir įkūnija tradicines miesto kultūrų vertybes.

Apibrėžtys

Urban heritage - Urbanistinis paveldas

(from European Union research report N° 16 (2004),
Sustainable development of Urban historical areas through and active
Integration within Towns – SUIT)

Urbanistinis paveldas:

- Išskirtinės kultūrinės vertės monumentai;
- Neišskirtinio paveldo gausiai sutinkami elementai;
- Nauji urbanistiniai elementai, į kuriuos reikia atsižvelgti (pavyzdžiui):
 - ✓ Užstatymo forma;
 - ✓ Atviros erdvės: gatvės, viešos atviros erdvės;
 - ✓ Miesto infrastruktūra: materialūs tinklai ir įranga.

Apibrėžtys

Urban conservation - Urbanistinė apsauga, išsaugojimas

- tai ne tik pastatų išsaugojimas, tačiau ir urbanistinio planavimo esmė.

Built environment - Užstatyta aplinka

Užstatyta, urbanizuota aplinka - tai žmogaus sukurti (priešingai natūraliai) ir žmonių reikmėms skirti resursai ir infrastruktūra, tokie kaip pastatai, keliai, parkai ir kiti patogumai.

Apibrėžtys

Cultural significance - Kultūrinė reikšmė, reikšmingumas

(from the ICOMOS Australia Burra Charter)

- tai buvusios, dabartinės ar ateities kartų estetinė, istorinė, mokslinė, socialinė ar dvasinė vertė.

Kultūrinę reikšmę įkūnija pati vieta, jos audinys (struktūra), aplinka, panaudojimas, asociacijos, reikšmės, įrašai, susijusios vietos ir susiję objektai.

Vietos gali būti įvairiopai svarbios įvairiems asmenims ar jų grupėms.

Apibrėžtys

Setting

(from the ICOMOS Xi'an Declaration)

- **apsuptis, aplinka, kontekstas**

Paveldo struktūros, vietovės ar teritorijos aplinka - tai tiesioginė (besiribojanti) aplinka arba platesnis kontekstas, kuris yra **reikšminga paveldo skiriamųjų požymių dalis arba lemia/jtakoja paveldo savitumą ir charakterį.**

VATIKANAS

Kompleksas

- site

Šv. Petro aikštė

Monumentas

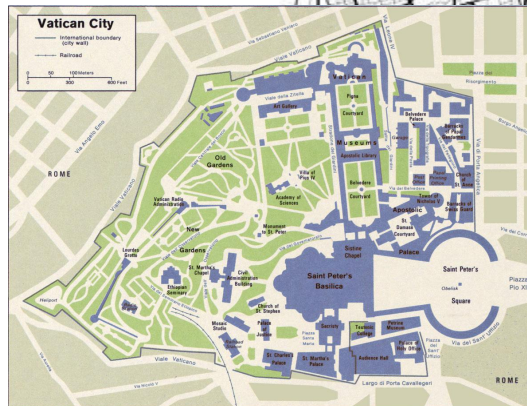
-monument,

Šv. Petro bazilika

Pastatų grupė

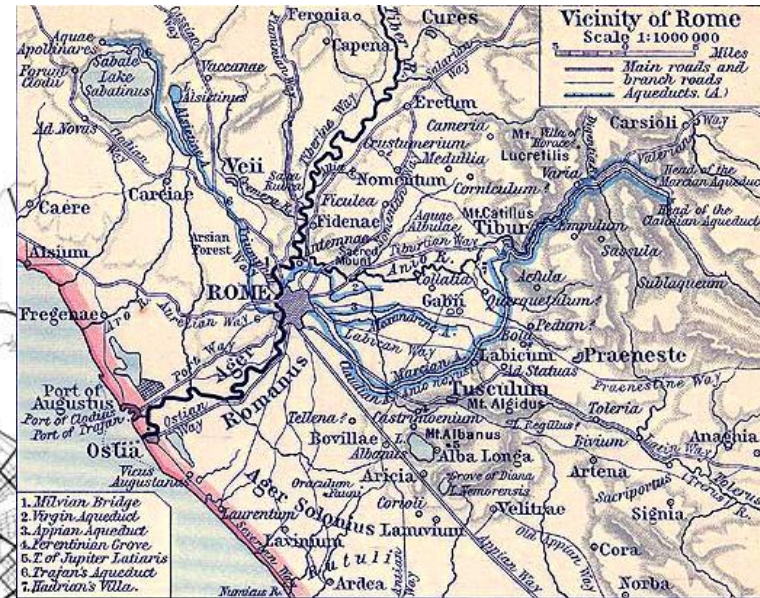
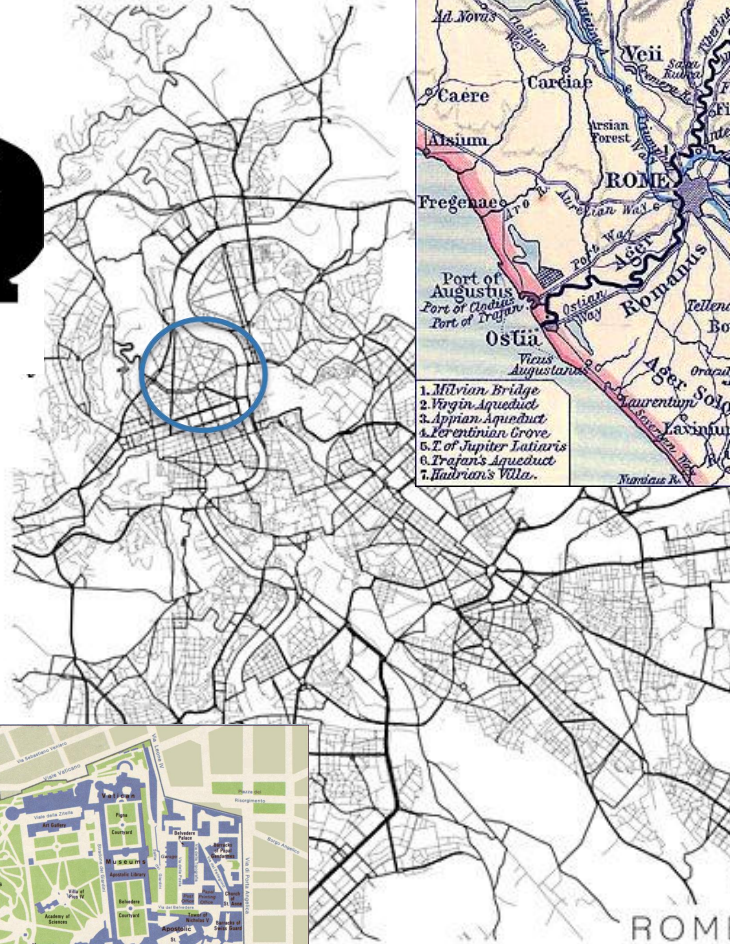
- group

Vietovė - setting:

kur ir kada veiksmas vyksta

Vatikanas

Romos regionas

Kontekstas - context:

situacija ir aplinkybės, dėl kurių veiksmas įgauna prasmę ir/ar formas

Apibrėžtys - IUK:

Landscape approach - Kraštovaizdžio požiūris

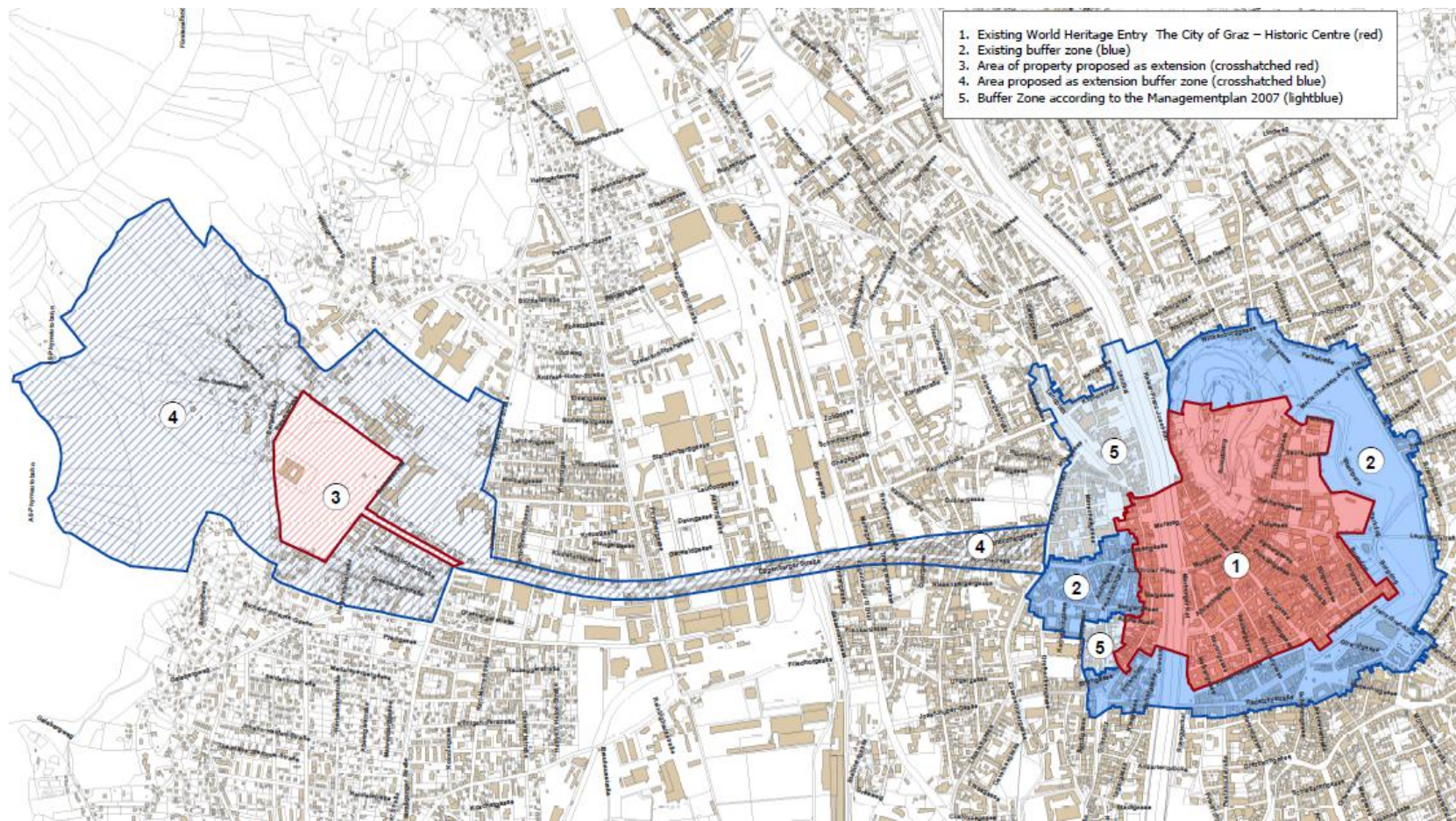
(from the International Union for Conservation of Nature – IUCN, and the World Wildlife Fund – WWF)

Kraštovaizdžio požiūris yra kraštovaizdžio [*aut. past. platesnio, kontekstualaus, integralius atskirų komponentų erdvinius ryšius respektuojančio*] lygmens išsaugojimo sprendimų priėmimo pagrindas.

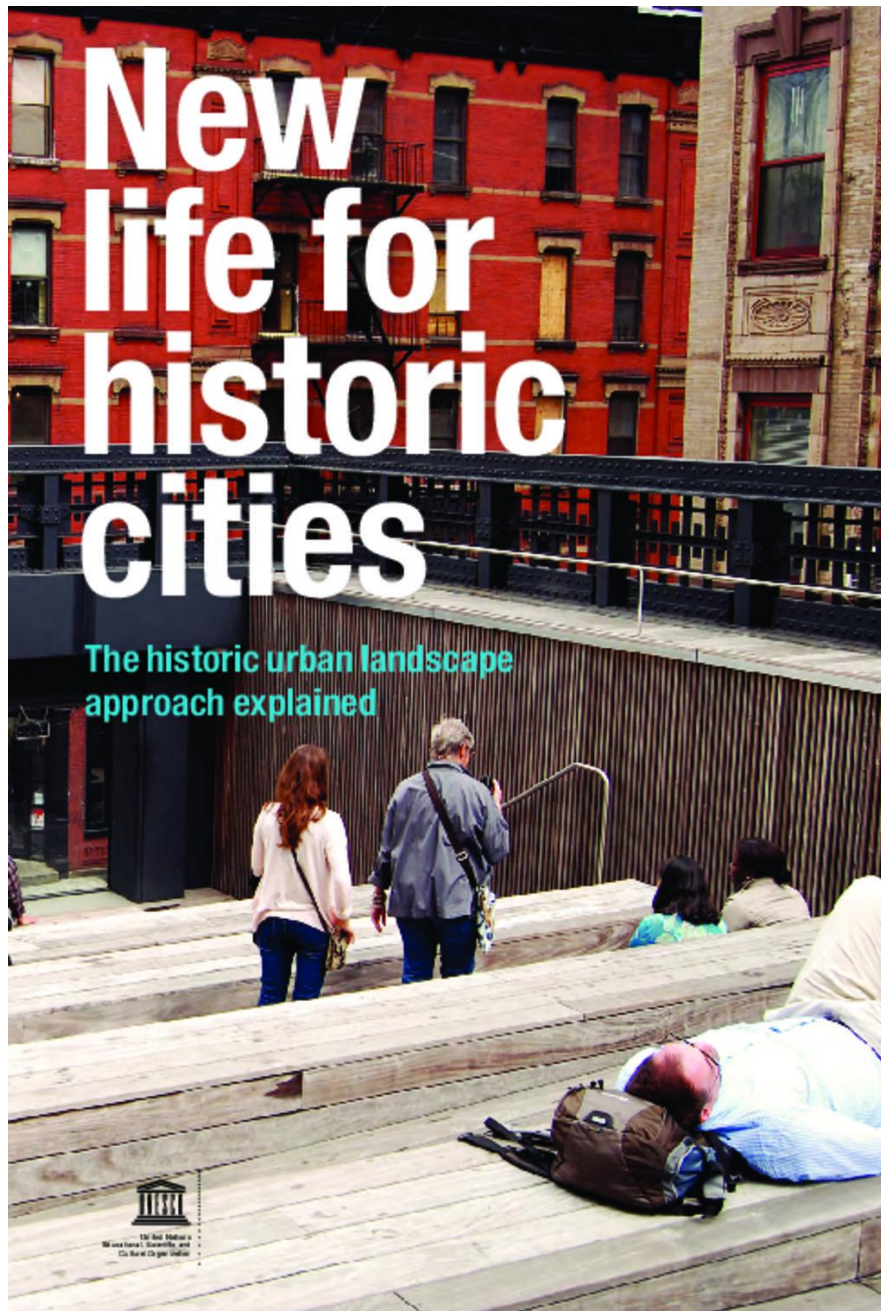
Tai padeda nuspręsti, **kiek tam tikros intervencijos** (pavyzdžiui, naujas kelias, statiniai, želdiniai ir kt.)

yra **tinkami šioje vietovėje** ir palengvina veiklos planavimą, derybas ir idėjų įgyvendinimą.

Rezultatas - pagrįstas tvarkomasis zonavimas

Istorinis urbanistinis **kraštovaizdis**

the HUL approach is a
**tool and a
methodology,**
and not a category of
heritage

[http://historicurbanland
scape.com/](http://historicurbanlandscape.com/)

Kraštovaizdžio požiūris:

Landscape approach -

based on European Landscape Convention,
Florence, 2000

Kraštovaizdžio požiūris

Holistiška

Kontekstualu

Kompleksiška

Integralu

Sinergija

Dinamika

Daugiafunkciškumas

Gyvybingumas

Tvarumas

Ilgalaikė perspektyva

.....

Kraštovaizdžio požiūris

Laikas ir istorija

Geografinė padėtis ir charakteris

Religija, tikėjimai, tradicijos

Kultūrinis kontekstas

Bendradarbiavimas

Demografija

Vertybės, nuostatos, asociacijos, suvokimas, pasakojimai

Politinis kontekstas

Ekonominis kontekstas, veiklos

Technologijos

Gyvenimo būdas, mada, įpročiai,
kasdieninės praktikos

Mokslas

Teorijos ir idėjos

Komunikacija

Kraštovaizdis

**ŽMONIŲ SUVOKIAMA
VIETOVĖ,**
kurios pobūdį nulėmė
gamtos ir (arba) žmonijos veiksmų
veikimas ir sąveika

*/ Europos kraštovaizdžio konvencija,
Florencija, 2000/*

Kraštovaizdis LT?

Gamtos **vaizdas**, reginys, peizažas

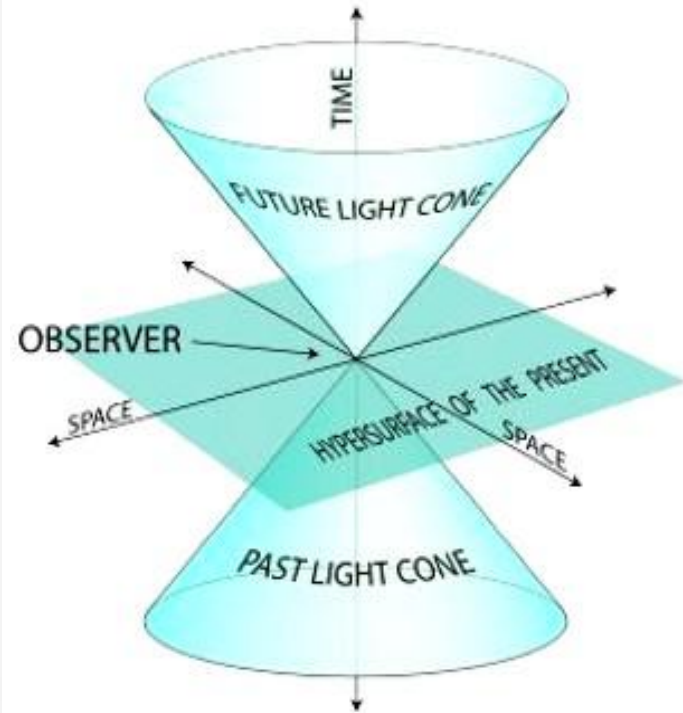
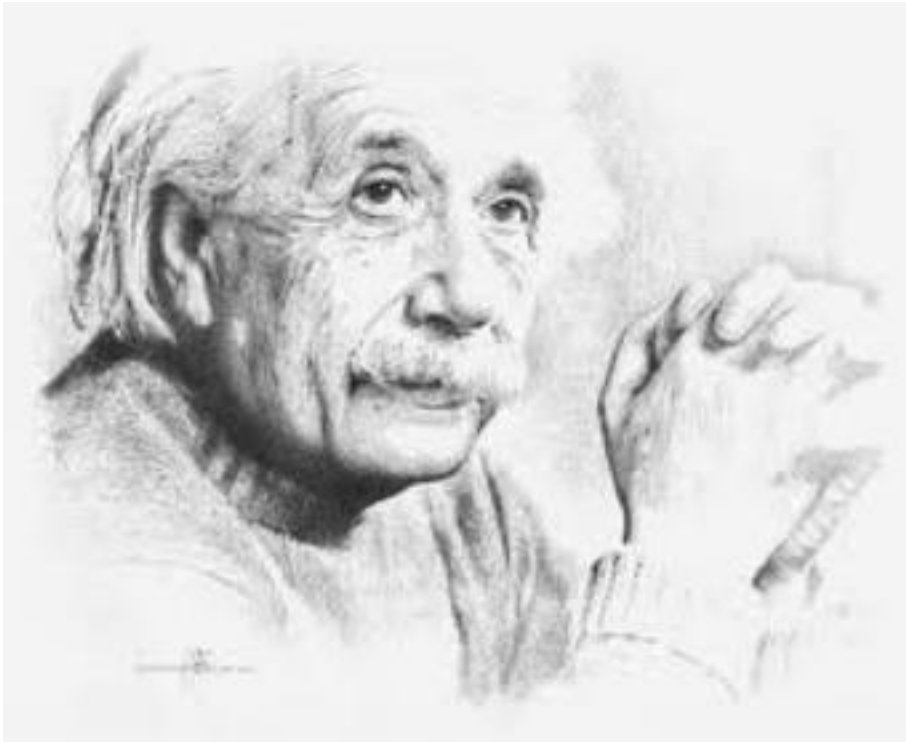
Lietuvių kalbos žodynas

Žemės paviršiaus gamtinių (paviršinių uolienu, pažemio oro, paviršinių ir gruntinių vandenų, dirvožemio, gyvųjų organizmų) ir (ar) antropogeninių komponentų (archeologinių liekanų, statinių, inžinerinių įrenginių, žemės naudmenų bei informacinio lauko), susijusių medžiagiais, energetiniais ir informaciniais ryšiais, **teritorinis junginys.**

LR Saugomų teritorijų įstatymas, 1992,

LR kraštovaizdžio politikos kryptių aprašas, 2004

Penkiamatė kraštovaizdžio erdvė

Konkretus kraštovaizdis egzistuoja tam tikroje erdvėje, tam tikrame laiko taške ir analizuojant iš tam tikros perspektyvos

Kraštovaizdžio sistema

Komponentai: **fizinė struktūra**

Procesai: **ryšiai ir sąsajos**

Kultūrinis konstruktas: **suvokimas ir veiksmas**

Kraštovaizdžio sampratos

Morfologinė
konceptcija

Koks kūnas?
komponentai,
erdvinė
struktūra

Geosisteminė
konceptcija

Kaip veikia?
Ryšiai ir procesai

Architektūrinė
konceptcija

**Kokia meninė
idėja?** Kaip
formuojamas?
Architektūriniai
modeliai

Visuomeninė
konceptcija

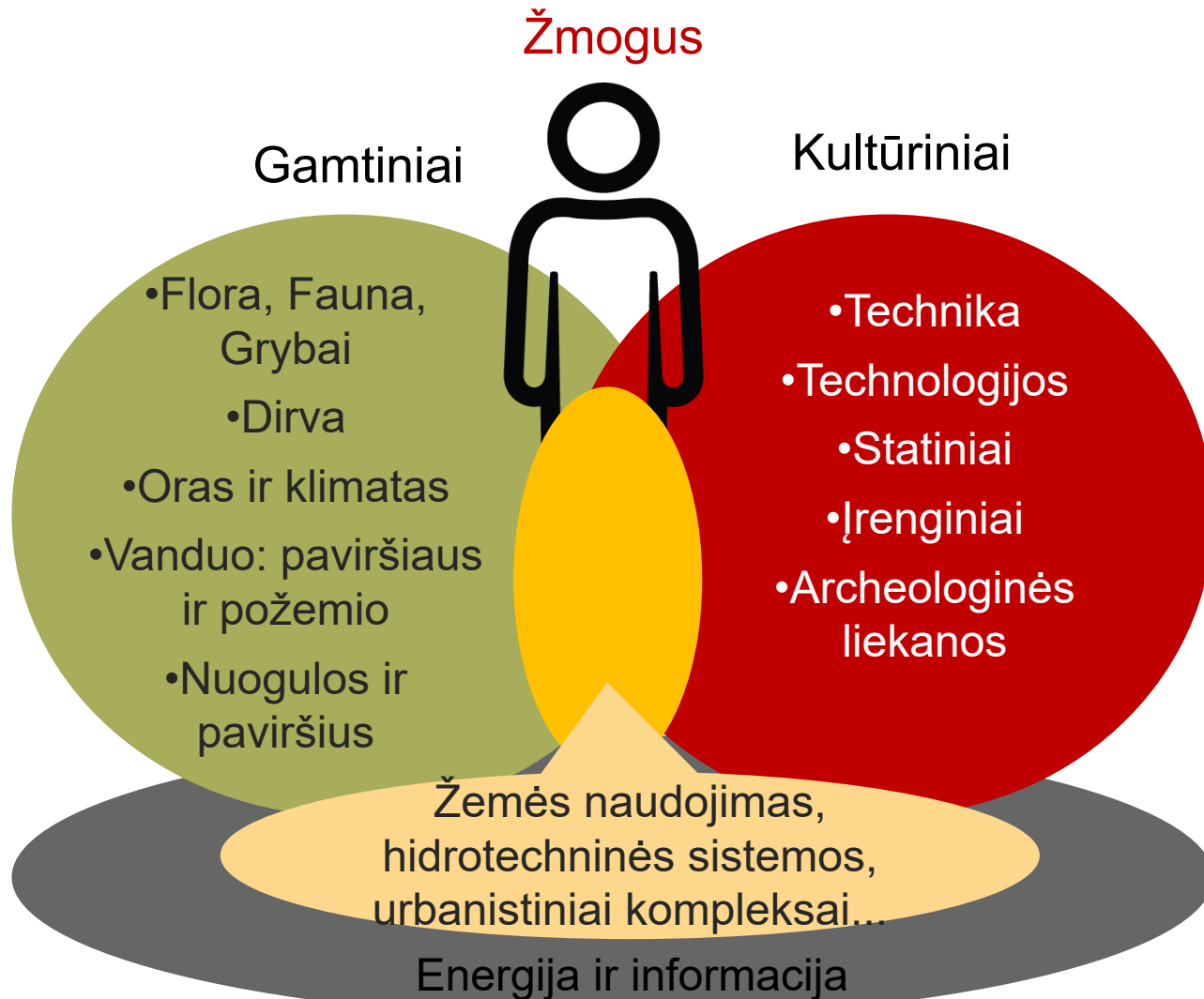
Kokią kam turi vertę?
Genius loci - žmogaus ir vietos ryšys

Ekonominė
konceptcija

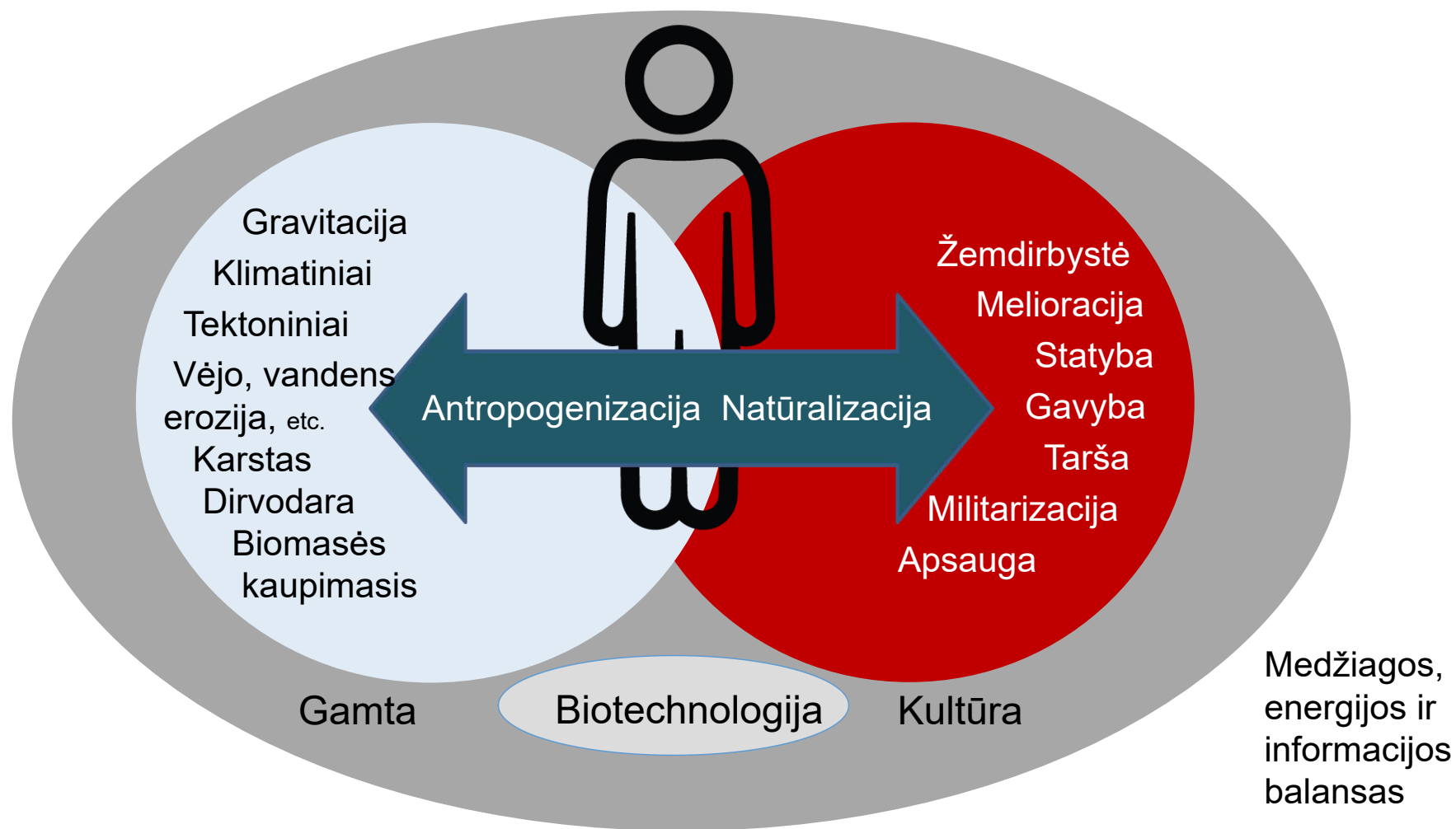
**Kiek
kainuoja?**
Ekosistemų
paslaugos,
resursai
kaštai, nauda

Fiziniai

komponentai ir struktūros

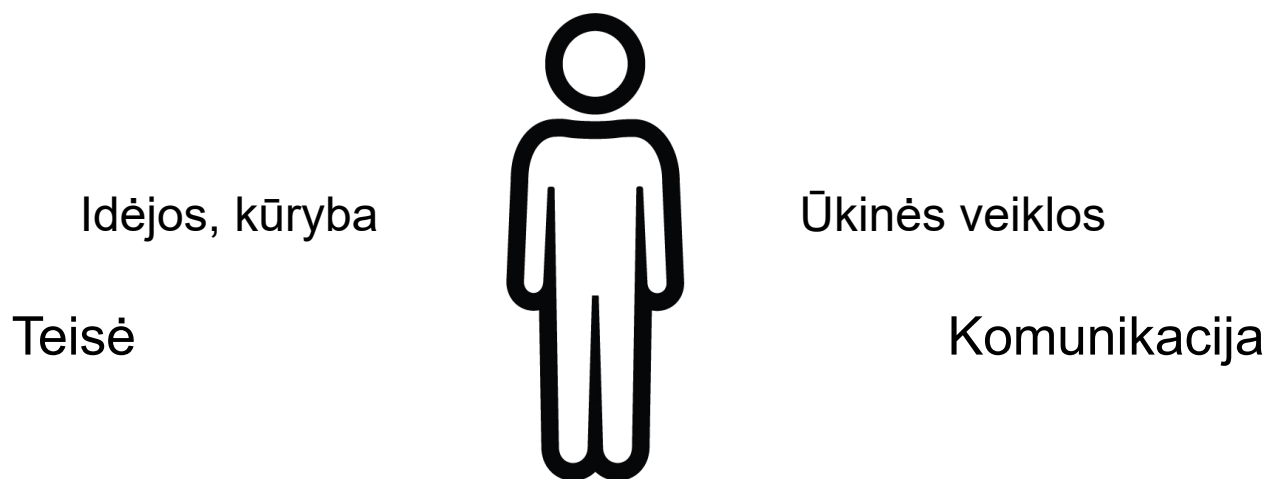

Kraštovaizdžio procesai ir veiklos

Nematerialu

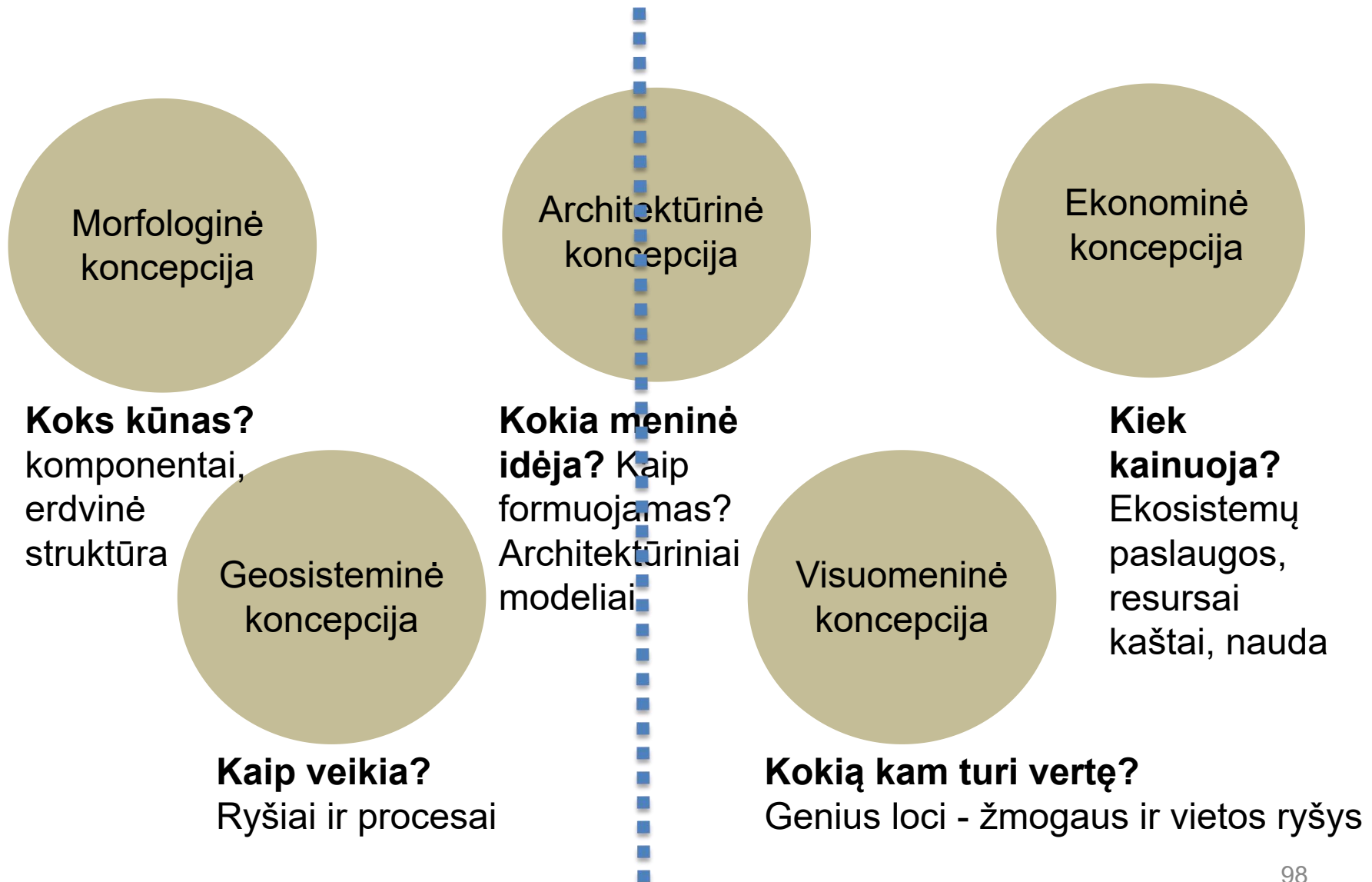
kultūrinis konstruktas

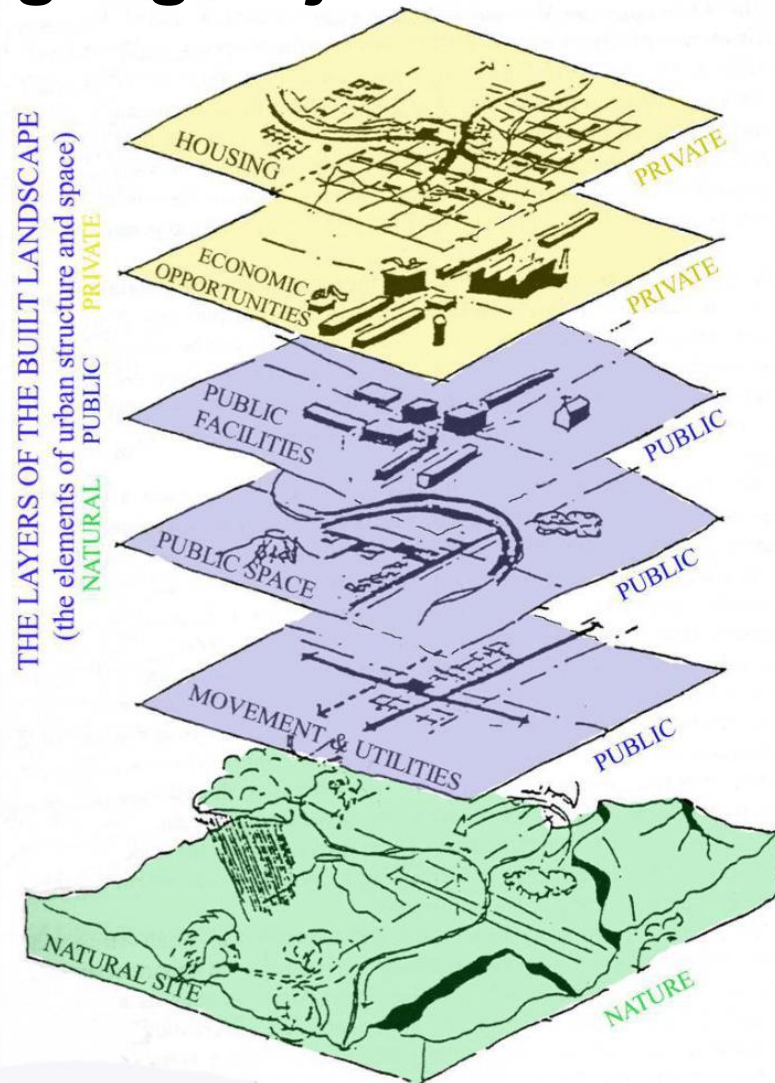
PAVELDAS

Mūsų istorijos metraštis
Bendros tapatybės dalis
Mūsų vertybių atspindys
Kasdieninio gyvenimo pamatas
Nepakeičiamas gyvybės, gyvenimo garantas ir įkvėpimo šaltinis

Kraštovaizdžio sampratos

Kraštovaizdžio geografija

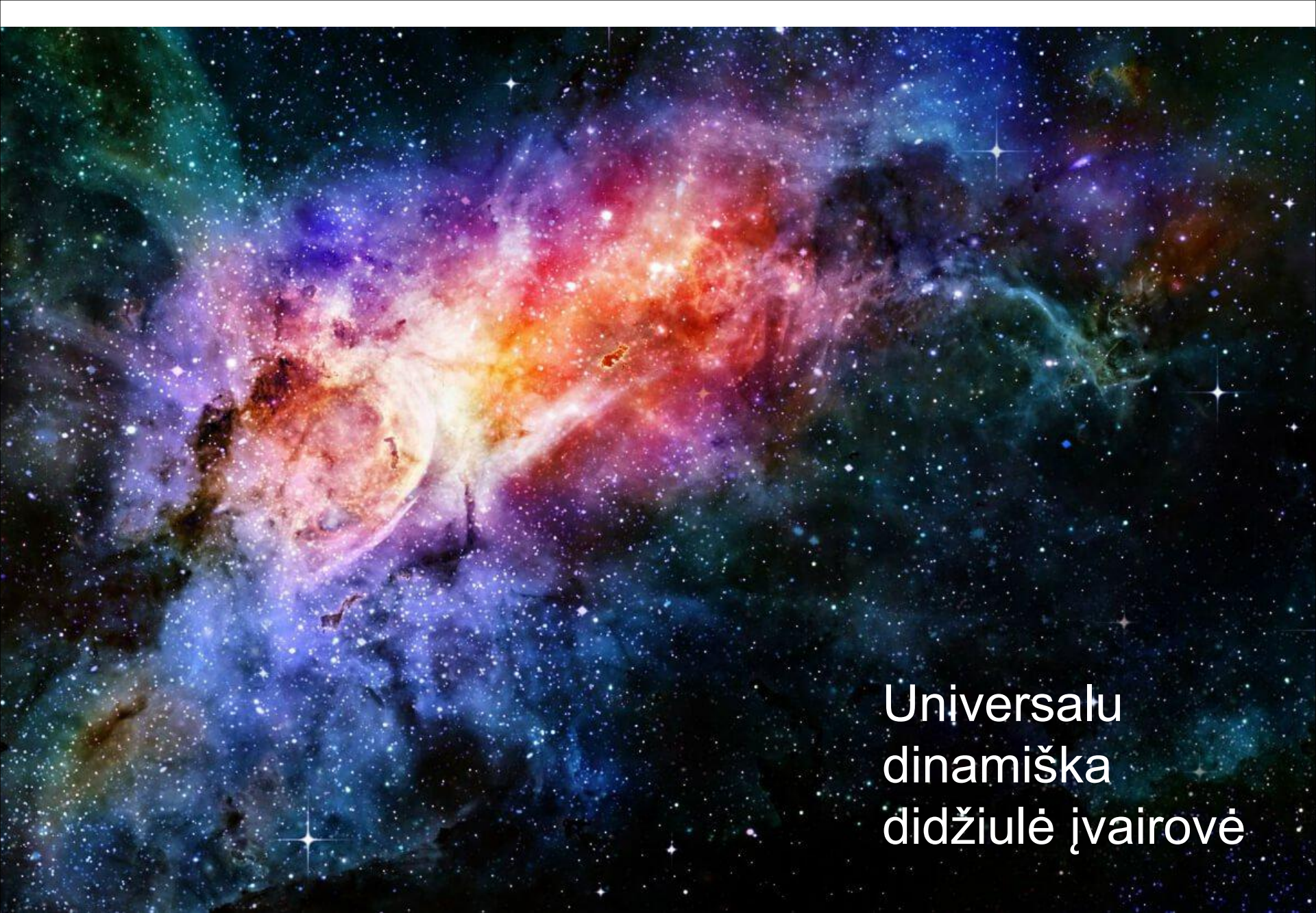

Sisteminiai, vietovės charakterį ir tam tikras ribas formuojantys sluoksniai

- sferos (atmosfera, hidrosfera, pedosfera....)
- gamtinių, kultūrinių ir semi-kultūrinių komponentų (pažemio oras, dirva, geologinės nuogulos, statinių ir t.t.) sistemų sluoksniai
- ryšius/procesus vaizduojantys sluoksniai
- asociatyvių savybių sluoksniai
- sovokimo skirtumus vaizduojantys sluoksniai
- reglamentavimą/statusą vaizduojantys sluoksniai
-

5 DVT komponentai

- aplinka
- visuomenė
- kultūra
- ekonomika
- valdymas

Universālu
dinamiška
didžiulė įvairovė

Tipologija ir Topologija

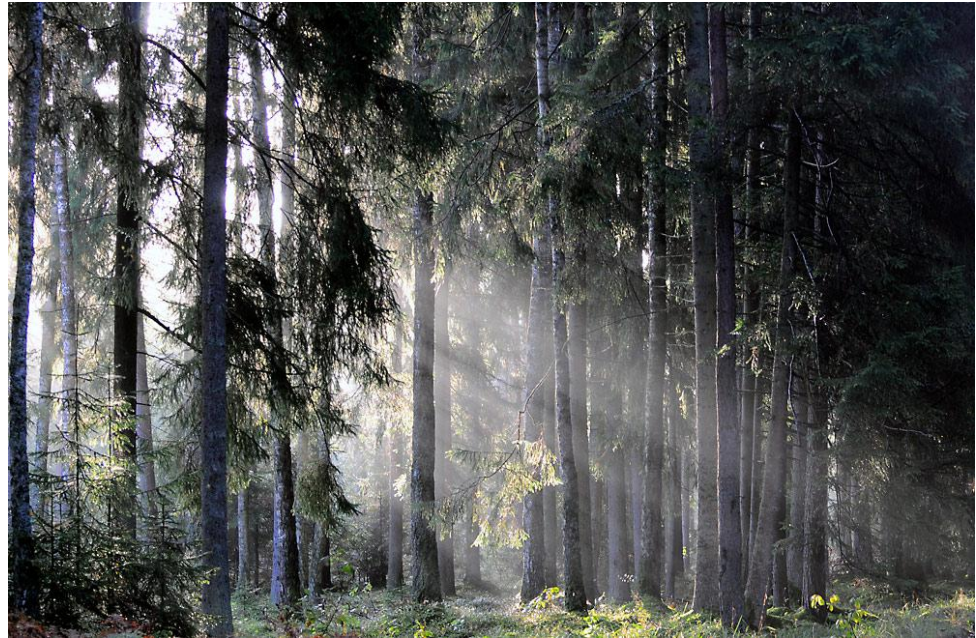

KRAŠTOVAIZDŽIO

tipai

Šaltinis: LR kraštovaizdžio politikos kryptių aprašas, 2004

Gamtinis kraštovaizdis

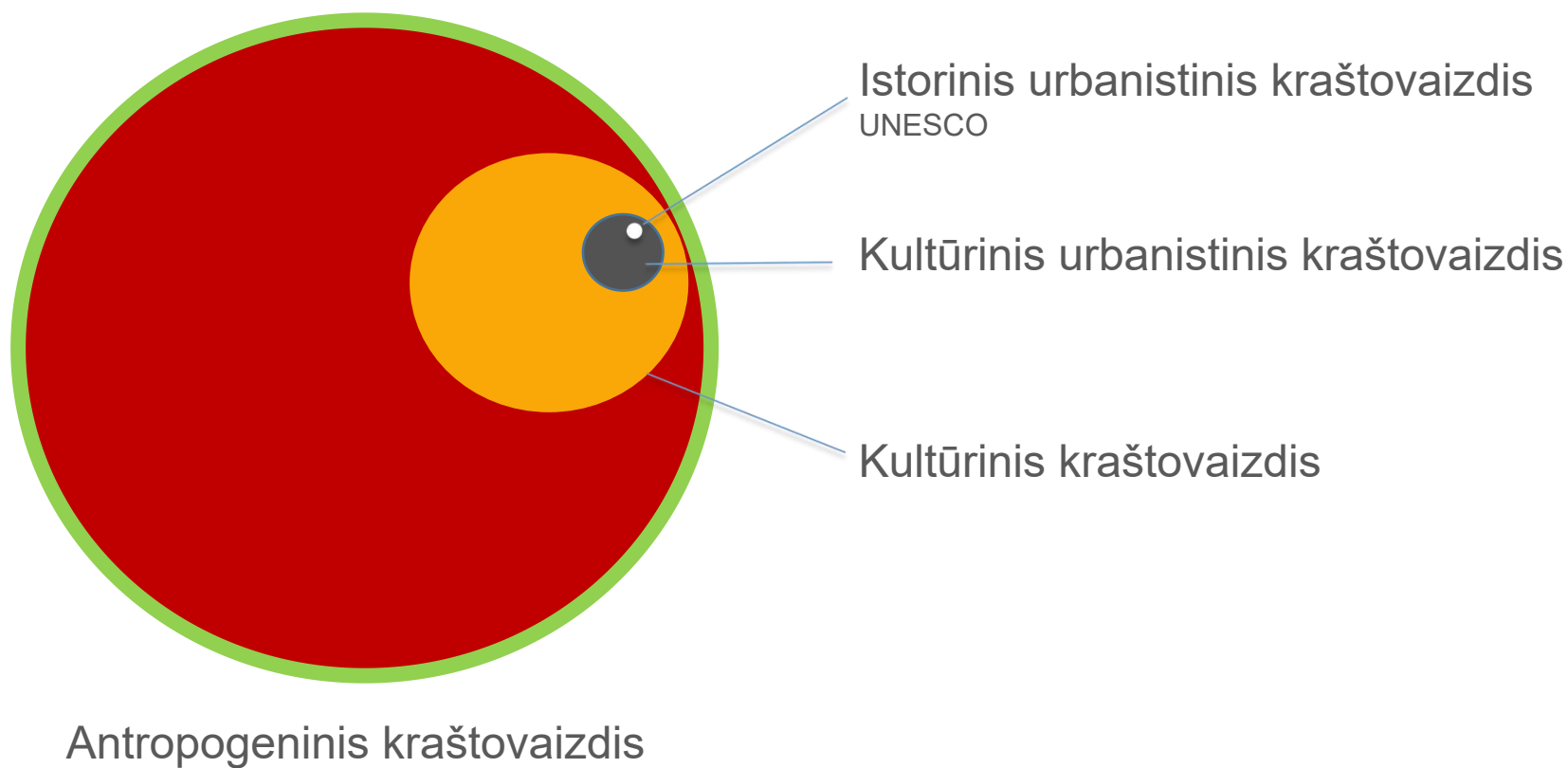

Antropogeninis kraštovaizdis

Kraštovaizdžio

tipologija

KULTŪRINIAI KRAŠTOVAIZDŽIAI

2003:

Bendri GAMTOS IR ŽMONIJOS dariniai, atspindintys ilgą ir tamprų žmogaus ir jo aplinkos ryšį.

Combined works of NATURE AND HUMANKIND, expressing a long and intimate relationship between peoples and their natural environment.

/ Pasaulio paveldo konvencija,

Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage.

Article 1, 1972, 1992 /

KULTŪRINIAI KRAŠTOVAIZDŽIAI

1992 – Pasaulio paveldo konvencija - 1-as tarptautinis teisės instrumentas, kuris įvardija ir siekia apsaugos **kultūriniam kraštovaizdžiam**

2003 – KK tipologija Pasaulio paveldo sąrašė (PPS)

Kultūriniai kraštovaizdžiai PP sąrašė:

2005 – 53

2013 – 82 (total number 812)

2021 – 114; 5 transboundary (1 delisted)

Bendras PP vietovių sąrašas – 1154; 41 tarptautinės; 3 išbrauktos; 52 pavojuje
897 kultūrinės; 218 gamtinės, **39 mišrios**

Lietuvoje – 2 UNESCO PP vietovės - kultūriniai kraštovaizdžiai:

- Kuršių nerija (2000, tarptautinė; kriterijus v);
 - Kernavės archeologinė vietovė (Kultūrinis Kernavės rezervatas (2004, kriterijai iii; iv)
-

KULTŪRINIAI KRAŠTOVAIZDŽIAI

2003 – KK tipai PPS:

I. Aiškių ribų kraštovaizdis, - vietovės, kurias žmogus sąmoningai

projektavo ir kūrė. Sodai ir parkai, sukurti dėl estetinių priežasčių, dažnai (bet ne visada) susiję su religiniais ar kitais monumentais (pastatais ir ansambliais).

II. Organiškai išsivystęs kraštovaizdis. Vietovės, susiformavusios tam tikrose socialinėse, ekonominėse sąlygose, dėl administracinių ir/ar religinių priežasčių ir įgavusios savo dabartinę išraišką dėl gero prisitaikymo prie natūralios aplinkos. Tokių kraštovaizdžių forma ir sudedamosios dalys yra evoliucinio formavimosi pasekmė

a) **a reliktnis (fosilinis) kraštovaizdis** kurio vystymasis nutrūko kažkada praeityje. Visgi jo skiriamieji bruožai vis dar randami materalia forma.

b) **tebesivystantis kraštovaizdis** vaidinantis aktyvų socialinį vaidmenį šiuolaikinėje visuomenėje, bet glaudžiai susijęs su tradiciniu gyvenimo būdu; respektuojantis laiko tėkmę ir vis dar evoliucionuojantis.

III. Asociatyvus kultūrinis kraštovaizdis. Vietovės, sukeliančios stiprias religines, menines, kultūrinės asociacijas, nors jų išraiška yra daugiau gamtinė, o materialūs kultūriniai ženklai yra nereikšmingi ar net visiškai sunykę

(Operational Guidelines 2008, Annex3)

KULTŪRINIAI KRAŠTOVAIZDŽIAI

**Istoriniai urbanistiniai kraštovaizdžiai -
UNESCO Pasaulio paveldo vietovės -
saugomi istorinių miestų centrai**

**VISGI IUKR taikytina ne tik UNESCO vietovėms, o
BET KURIEMS MIESTAMS!!!**

EUROPOS KRAŠTOVAIZDŽIO KONVENCIJA

Susiję dokumentai

2012

Kraštovaizdžio kokybė ir demokratija, piliečių atsakomybės už savo vietovę didinimas

- 2000 10 20 pasirašyta Florencijoje
- 2002 10 03 ratifikavo Lietuva
- 2004 03 01 įsigaliojo Europoje
- 2008 ET Ministrų kabineto Rekomendacija CM/Rec (2008)3 valstybėms narėms dėl EKK įgyvendinimo gairių
- Nuo 2004 – ET Kraštovaizdžio apdovanojimas; 2012 – Utenos parkai
- Nuo 2017 – Spalio 20-oji Tarptautinė kraštovaizdžio diena
- 2021 ratifikavę 40, pasirašę 2 valstybės

“The landscape approach”

The following general principles are designed to provide guidance on some of the fundamental articles of the European Landscape Convention.

1. Consider the territory as a whole

The Convention applies to the entire territory and covers natural, rural, urban and peri-urban areas. It includes land, inland water and marine areas. It concerns landscapes that may be considered outstanding as well as everyday and degraded landscapes.

2. Recognise the fundamental role of knowledge

The identification, description and assessment of landscapes constitute the preliminary phase of any landscape policy. This involves an analysis of morphological, archaeological, historical, cultural and natural characteristics and their interrelations, as well as an analysis of changes. The perception of landscape by the public should also be analysed from the viewpoint of both its historical development and its recent significance.

3. Promote awareness

Active public involvement means that specialised knowledge should be accessible to all, that is, it should be easily available, structured and presented in an understandable way by non-specialists.

4. Define landscape strategies

Each administrative level (national, regional and local) should draw up specific and/or sectoral landscape strategies within the limits of its competences. These are based on the resources and institutions which, when co-ordinated in terms of space and time, allow policy implementation to be programmed. The various strategies should be linked by landscape quality objectives.

5. Integrate the landscape dimension in territorial policies

The landscape dimension should be included in the preparation of all spatial management policies, both general and sectoral, in order to lead to higher-quality protection, management or planning proposals.

6. Integrate landscape into sectoral policies

Landscape should be fully taken into account via appropriate procedures allowing systematic inclusion of the landscape dimension in all policies that influence the quality of a territory. Integration concerns both the various administrative bodies and departments on the same level (horizontal integration) and the various administrative bodies belonging to different levels (vertical integration).

7. Make use of public participation

All action taken to define, implement and monitor landscape policies should be preceded and accompanied by procedures for participation by members of the public and other relevant stakeholders, with the aim of enabling them to play an active role in formulating, implementing and monitoring landscape quality objectives.

8. Achieve landscape quality objectives

Every planning action or project should comply with landscape quality objectives. It should in particular improve landscape quality, or at least not bring about a decline. The effects of projects on landscape, whatever their scale, should therefore be evaluated and rules and instruments corresponding to those effects defined. Each planning action or project should not only match but also be appropriate to the features of the places.

9. Develop mutual assistance and exchange of information

Information exchange, the circulation of theoretical, methodological and empirical ideas between landscape specialists and learning from these experiences are of fundamental importance in ensuring the social and territorial relevance of the European Landscape Convention and in achieving its objectives.

Recommendation CM/Rec(2008)3 of the Committee of Ministers to member states on the Guidelines for the implementation of the European Landscape Convention.

Pasaulinė tendencija: Kraštovaizdžio /integravimas/ požiūris

1. Teritoriją nagrinėti kaip visumą
2. Pripažinti fundamentalią žinių svarbą
3. Didinti sąmoningumą
4. Apibrėžti kraštovaizdžio strategijas
- 5, 6. Integruoti kraštovaizdžio dimensiją į teritorinę ir sektorines politikas
7. Išnaudoti visuomenės dalyvavimą
8. Siekti kraštovaizdžio kokybės tikslų
9. Tarptautiniu mastu keistis informacija ir teikti pagalbą

Recommendation CM/Rec(2008)3 of the Committee of Ministers to member states on the Guidelines for the implementation of the European Landscape Convention.

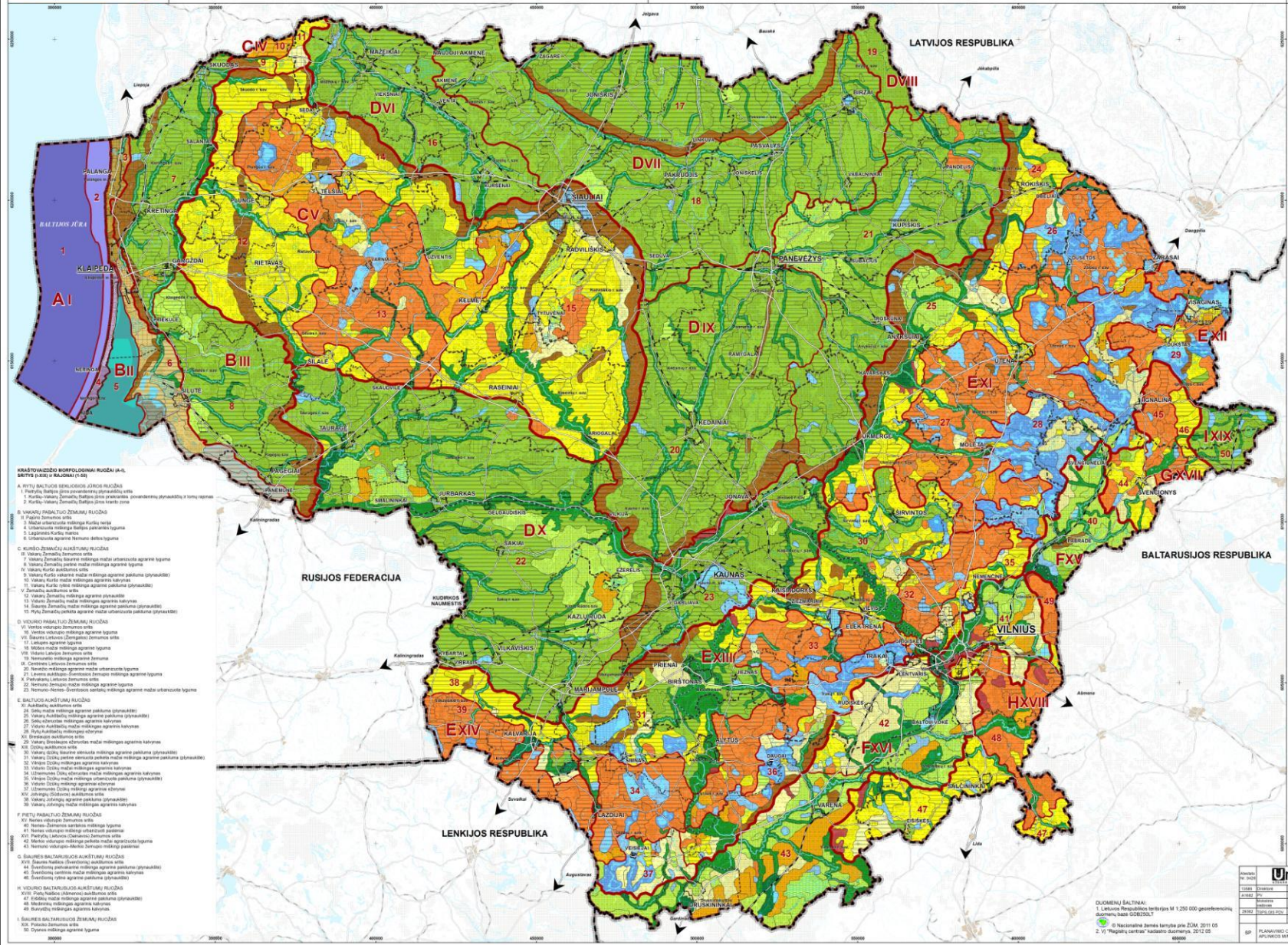
Key stone?

Key stone?

Foto: Renata Kilinskaitė, CSNP; 2019 07 28

SUTARTINAI ŽYMĖJAMI

- Ribos
- Valstybės riba
- Apieštinės riba
- Savininkystės riba
- Meistų administracinė riba
- Keliai ir geležinkeliai
- Magistralinės rinkėjos kelias
- Krašto rinkėjos kelias
- Čekaliniai
- Zemės naudojimas
- Milkas
- Jūra, maršas, ežerai
- Upės, upeliai
- Pelės

Kraštovaizdžio ribos

- Kraštovaizdžio nuobos riba
- Kraštovaizdžio sritys riba
- Kraštovaizdžio rajono riba

B Kraštovaizdžio nuobos numeris
XIV Kraštovaizdžio sritys numeris
27 Kraštovaizdžio rajono numeris

Bendras gamtinis kraštovaizdžio pobūdis

- Krašto zona (< 20 m gylio) jūros kraštovaizdis (J)
- Povandeninių plynaukštė ir tolygi jūros kraštovaizdis (J')
- Sėklų marš (< 2 m gylio) marš kraštovaizdis (M)
- Čiulgių marš kraštovaizdis (M')
- Išlyginis neripis kraštovaizdis (N)
- Radžius neripis kraštovaizdis (N')
- Pamario lygumos kraštovaizdis (P)
- Smeigiavos pajūrio lygumos kraštovaizdis (P')
- Smeigių lygumos kraštovaizdis (L)
- Molgių lygumos kraštovaizdis (L')
- Smeigių bangų plynaukštė kraštovaizdis (S)
- Molgių bangų plynaukštė kraštovaizdis (S')
- Smeigių kalvynų kraštovaizdis (K)
- Molėnių kalvynų kraštovaizdis (K')
- Ežerinių duburčių kraštovaizdis (E)
- Ežerinių kraštovaizdis (E')
- Sienų kraštovaizdis (S)
- Sienų kraštovaizdis (S')
- Dešinio šlaito kraštovaizdis (D)
- Dešio kraštovaizdis (D')
- Molėnių gilmių kraštovaizdis (G)
- Erionių ragųvynų kraštovaizdis (R)

Sukurtinomo pobūdis

- Pelėnos kraštovaizdis (0)
- Mikšingas kraštovaizdis (1)
- Mikšingas agrarinis kraštovaizdis (2)
- Mikšingas mažai urbanizuotas kraštovaizdis (3)
- Agrarinis kraštovaizdis (4)
- Agrarinis mažai urbanizuotas kraštovaizdis (5)
- Agrarinis urbanizuotas (6)
- Urbanizuotas kraštovaizdis (7)

1. LIETUVOS RESPUBLIKOS NACIONALINIS KRAŠTOVAIZDŽIO TVARKYMO PLANAS

ESAMA BŪKLĖ

KRAŠTOVAIZDŽIO MORFOLOGINĖ STRUKTŪRA

M 1:400 000

DUOMENŲ ŠALTINIAI:
1. Lietuvos Respublikos teritorijos M 1:250 000 generalinis žemėlapis, parengtas 2002 m.
2. VI "Regulių centras" duomenys, 2012 m.

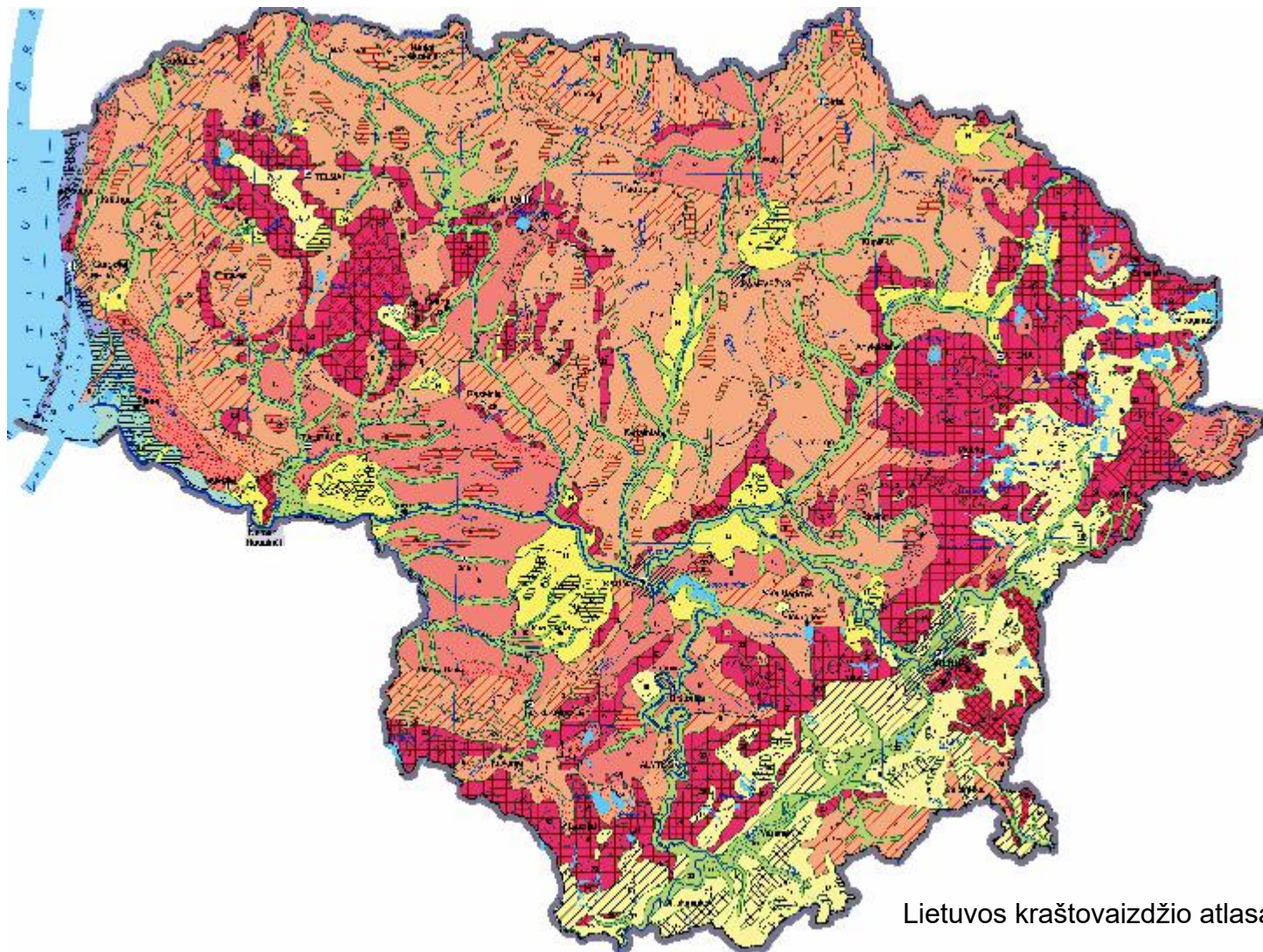
© Nacionalinė žemės tarnyba prie ŽŪM, 2011 m.

PLANAVIMO ORGANIZATORIUS: UAB "Urbanistika"

PROJEKTO INŽINIERIAI: UAB "Urbanistika"

U-1102

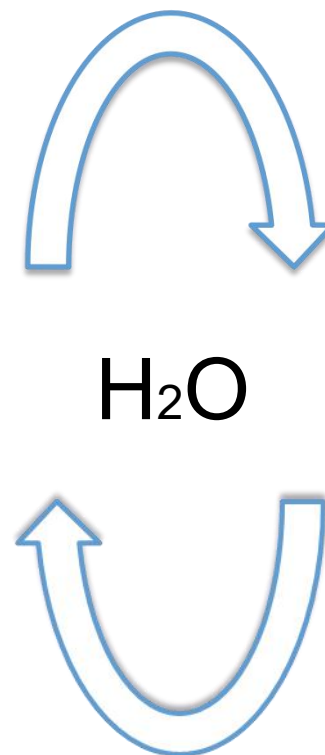
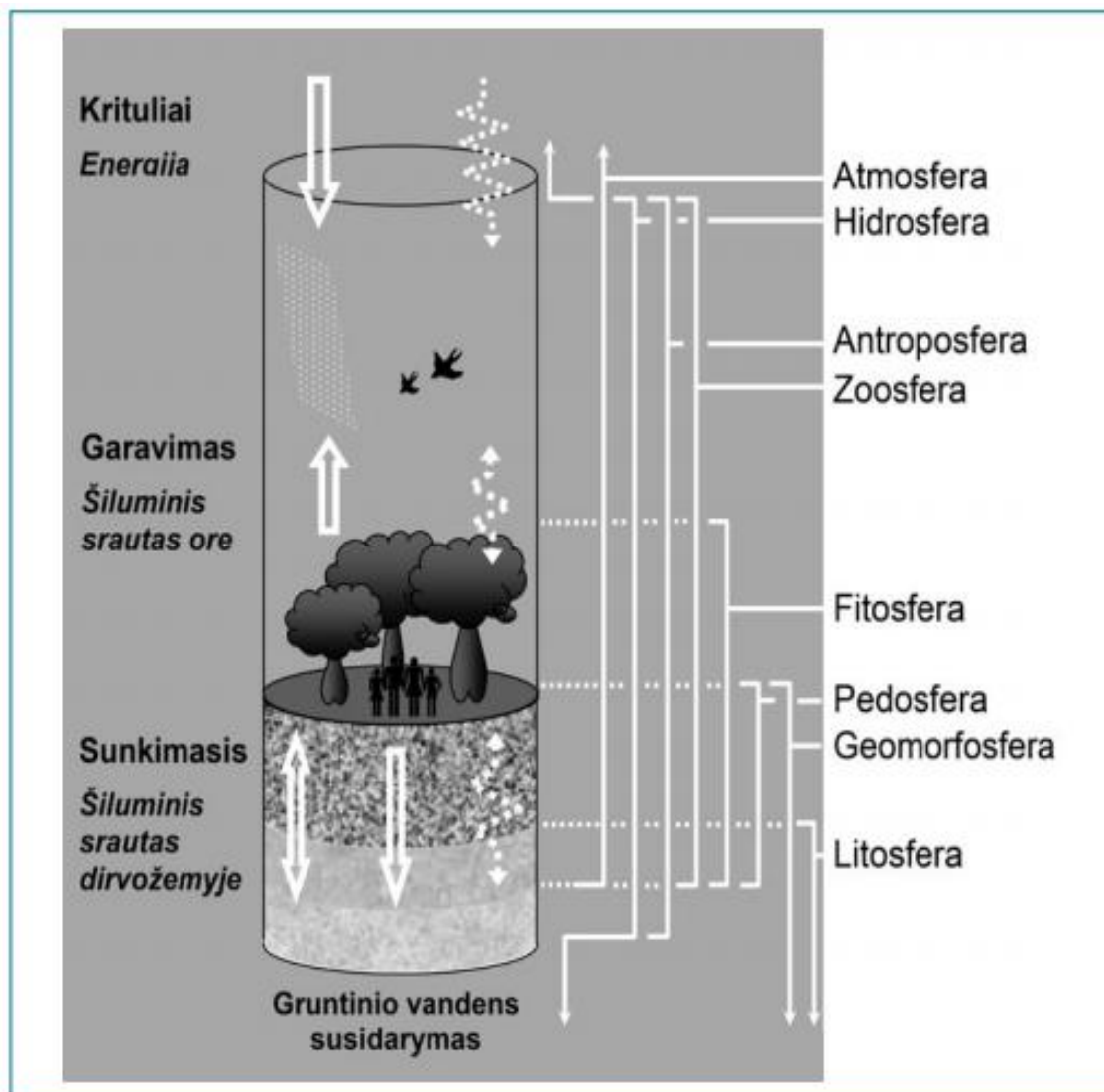
20 bendrojo gamtinio pobūdžio tipų - - tipiškieji teritoriniai vienetai - žemėvaizdžiai

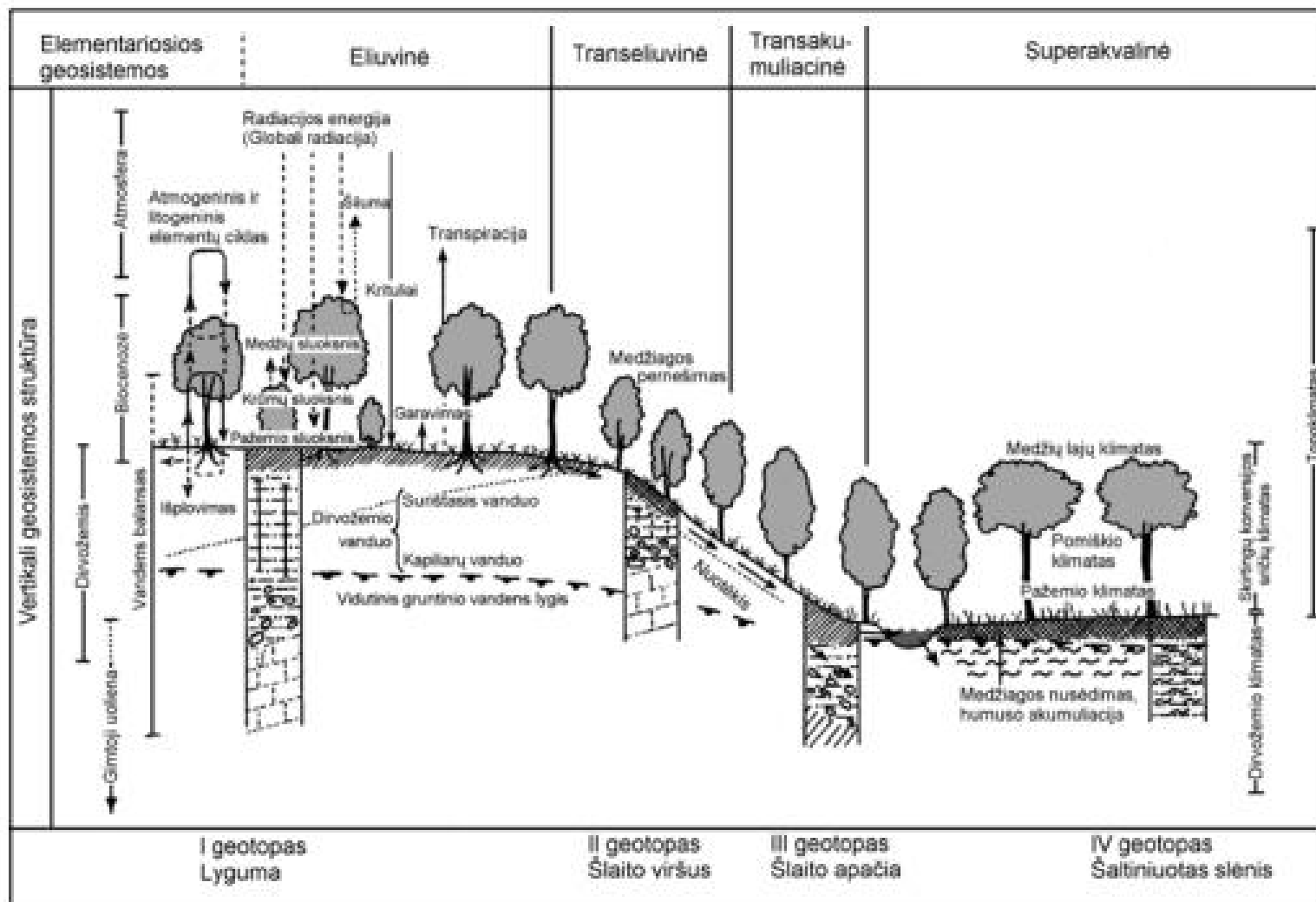
Kaip kraštovaizdis veikia?

Ekologiniai mechanizmai...

Vertikalūs ryšiai tarp sferų ir komponentų

Horizontalūs ryšiai ir geosistemų struktūra

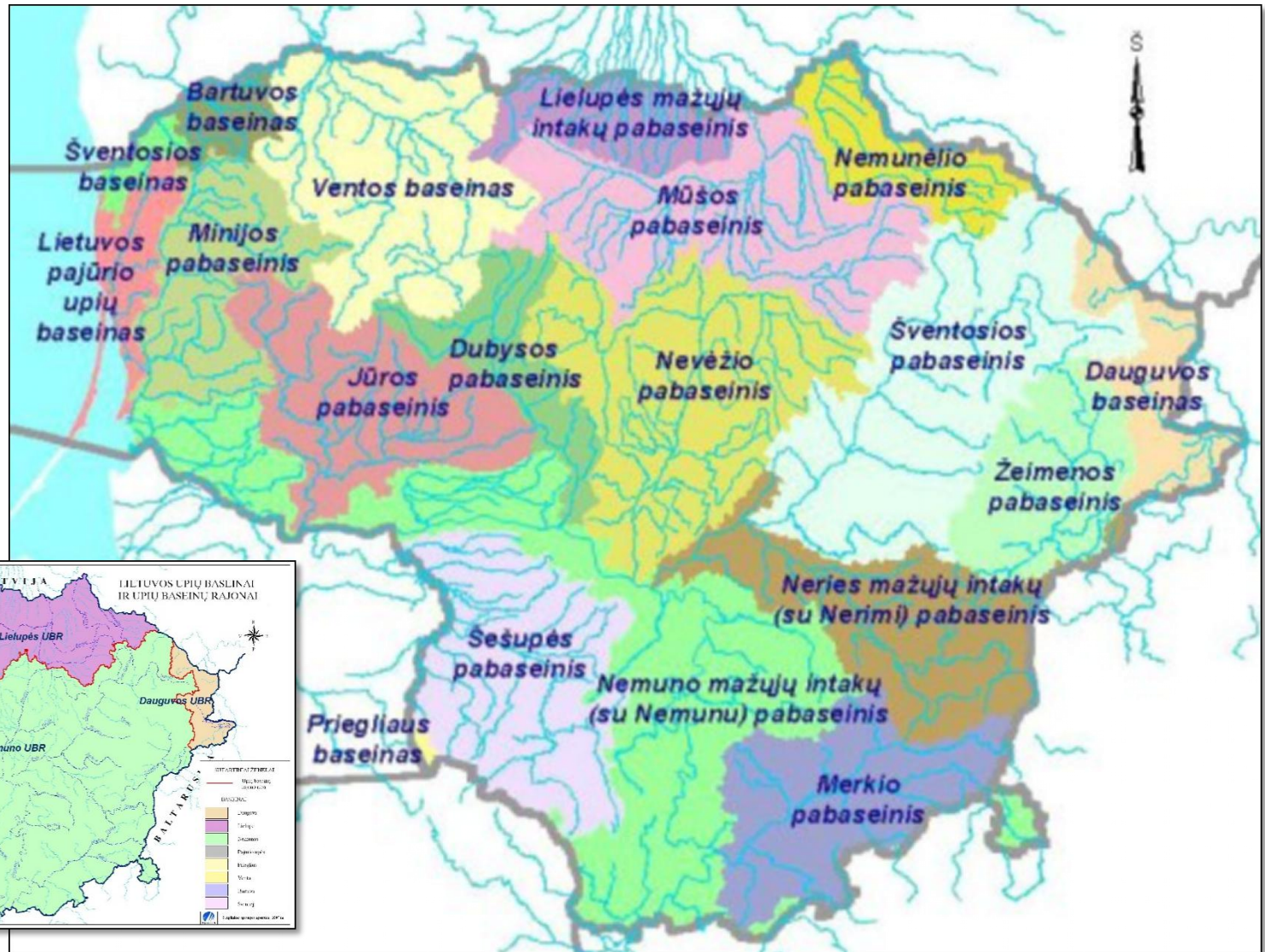

Aukštutinė padėtis

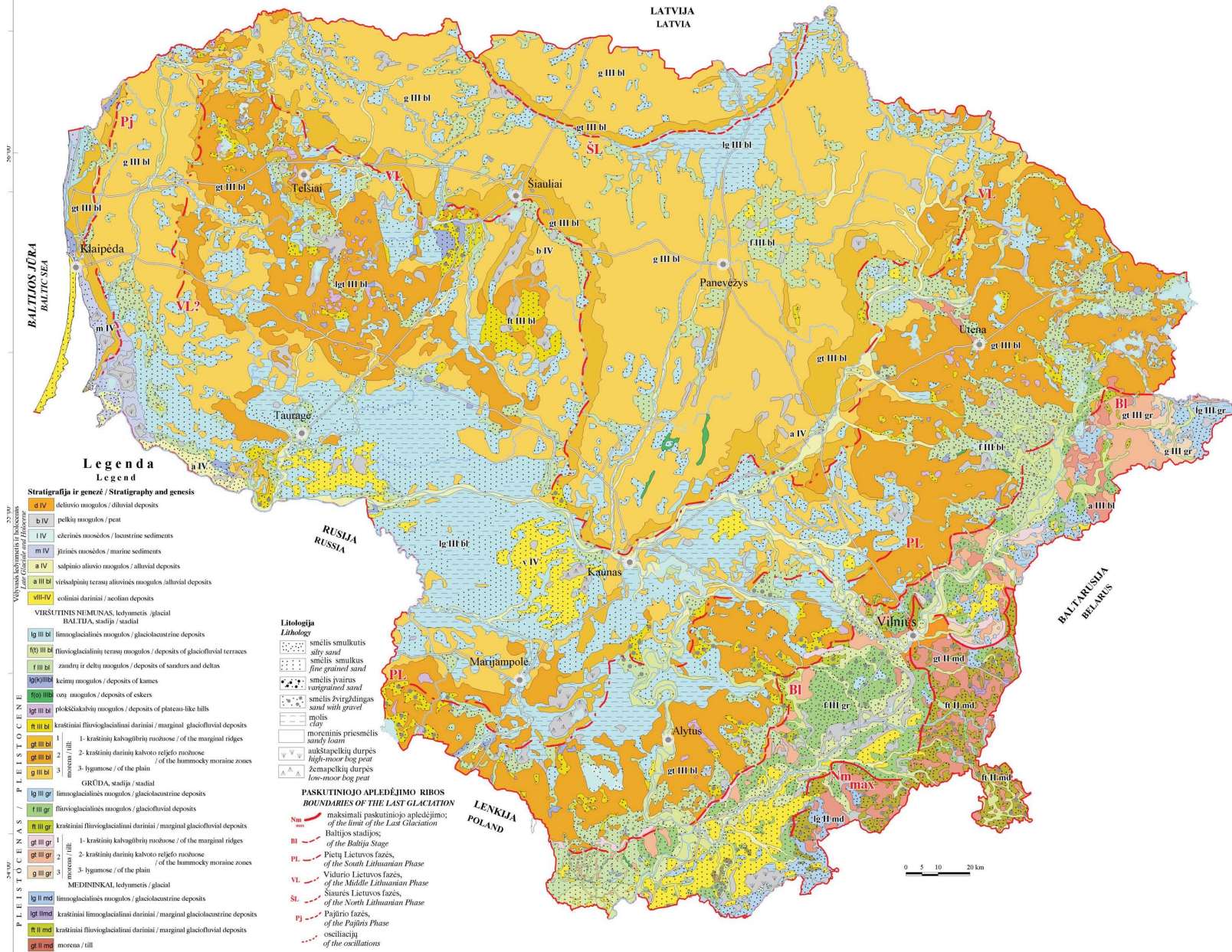
Vidurinė padėtis

Žemutinė padėtis

Horizontalūs ryšiai ir erdvinės mozaikos Upių baseinai – jūrų baseinai...

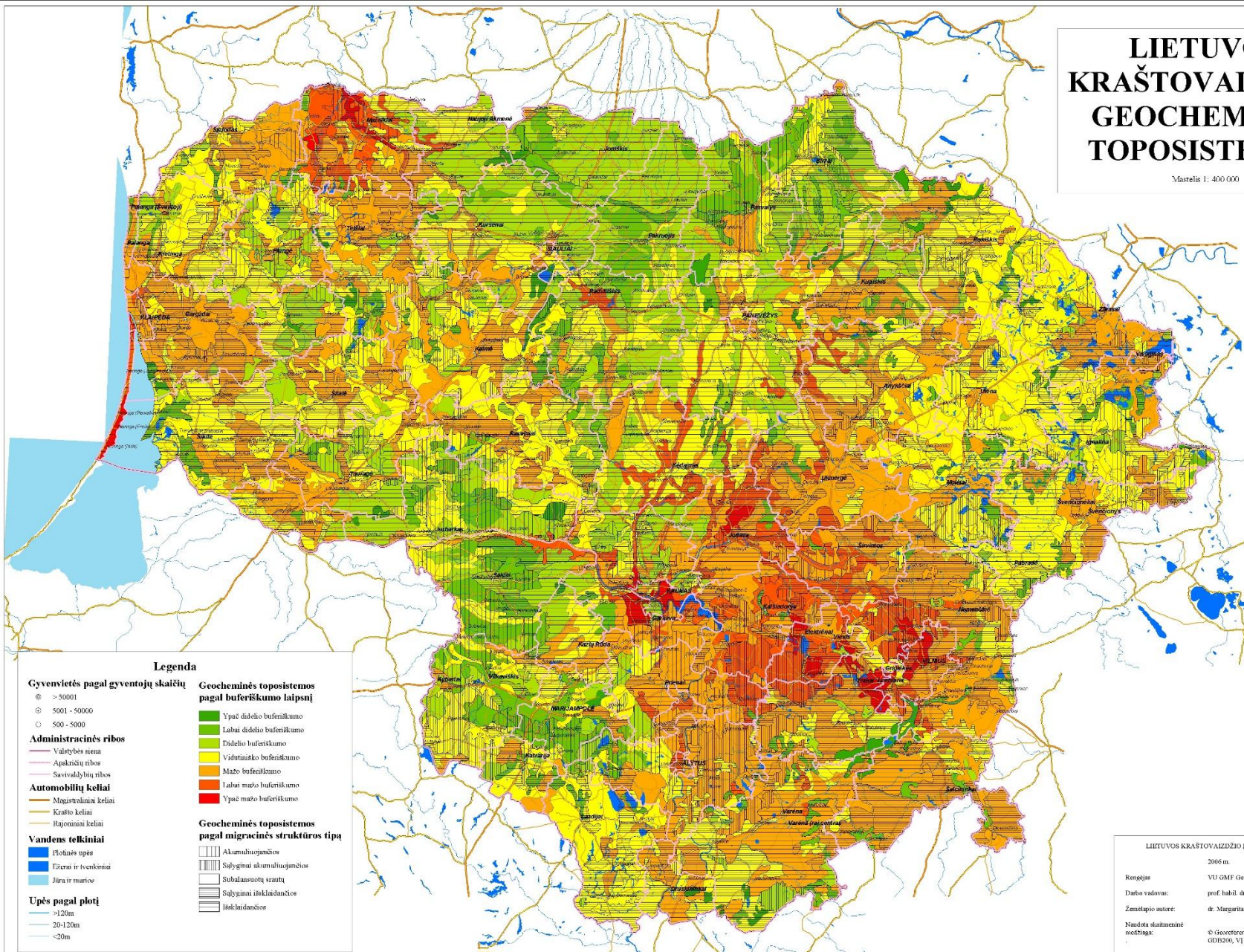

LIETUVOS KVARTERO ŽEMĖLAPIS

LIETUVOS KRAŠTOVAIZDŽIO GEOCHEMINĖS TOPOSISTEMOS

Mastelis 1: 400 000

Legenda

Gyvenvietės pagal gyventojų skaičių

- > 50001
- 5001 - 50000
- 500 - 5000

Administracinės ribos

- Valstybės siena
- Apkarištų ribos
- Savivaldybių ribos

Automobilių keliai

- Magistraliniai keliai
- Krašto keliai
- Rajoniniai keliai

Vandens telkiniai

- Išotinės upės
- Ūžai ir švenkiniai
- Jūra ir maršai

Upės pagal plotį

- >120m
- 20-120m
- <20m

Geocheminės toposistemos pagal buferiškumo laipsnį

- Ypač didelio buferiškumo
- Labai didelio buferiškumo
- Didelio buferiškumo
- Vidutinio buferiškumo
- Mažo buferiškumo
- Labai mažo buferiškumo
- Ypač mažo buferiškumo

Geocheminės toposistemos pagal migracinės struktūros tipą

- Akumuliacinės
- Silyginiai akumuliacinės
- Subalansuoti riantų
- Silyginiai išskaidinės
- Išskaidinės

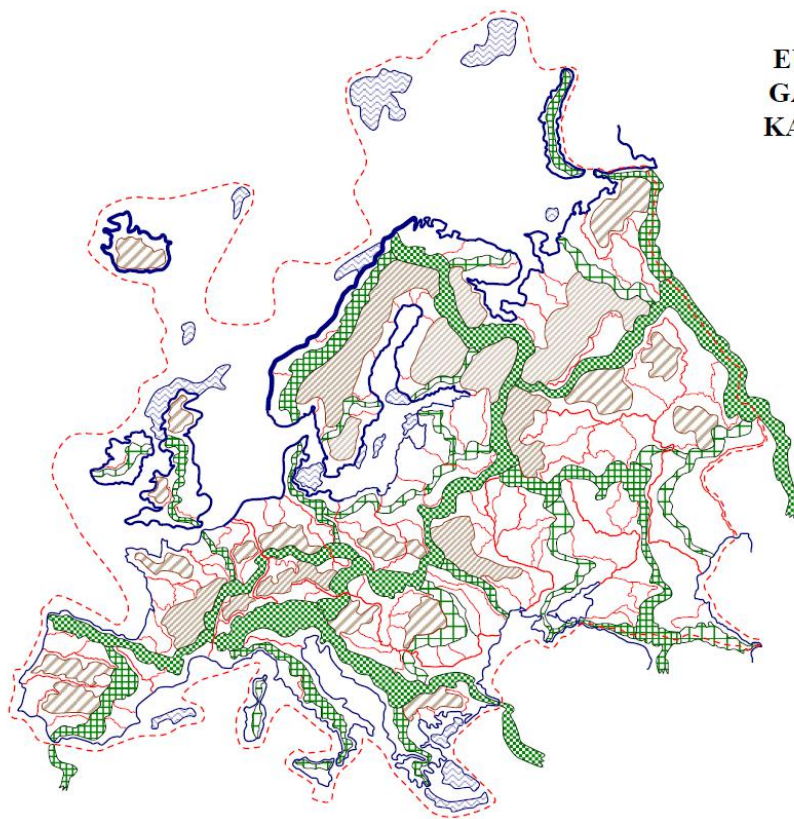
LIETUVOS KRAŠTOVAIZDŽIO ĮVAIROVĖS STUDIJĄ

2008 m.

Rengėjas: VU GMF Geografijos ir kraštovaizdžio katedra
 Darbo vadovas: prof. hab. dr. Paulius Kavaliuskas
 Žemėlapių autorė: dr. Margarita Jankauskaitė
 Naudota skaitmeninė medžiaga: © Geostorcinė dinaminių harč
 ODB200, VĮ "GIS-Centras"

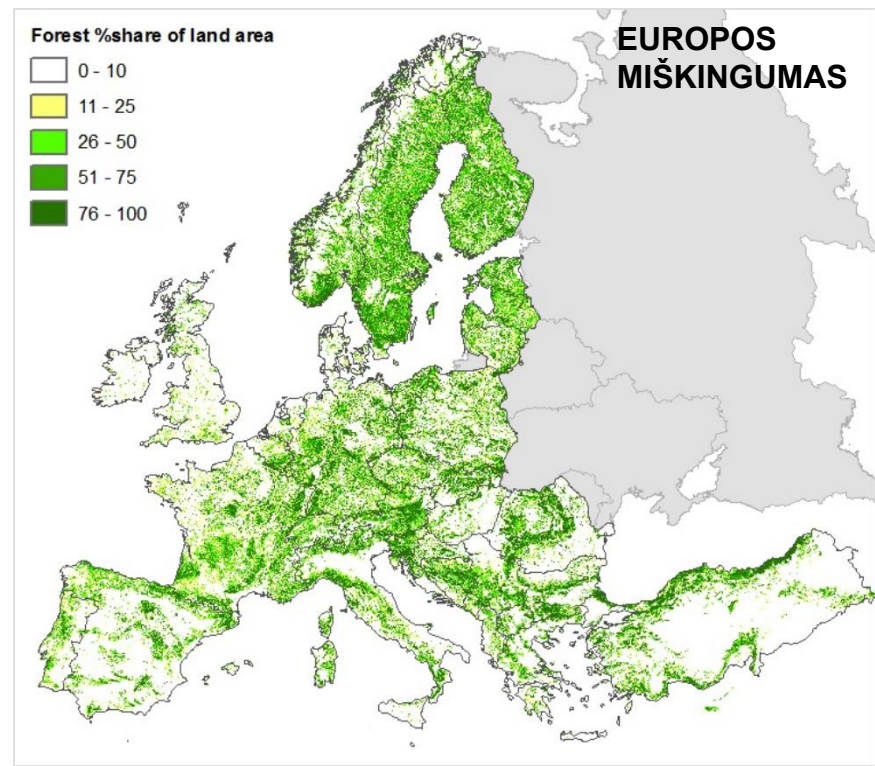
Šaltinis: Lietuvos Respublikos kraštovaizdžio erdvinės struktūros įvairovės ir jos tipų identifikavimo studija

<http://www.am.lt/VI/files/File/kraštovaizdis/leidiniai/Geochtopo.jpg> AM, 2013

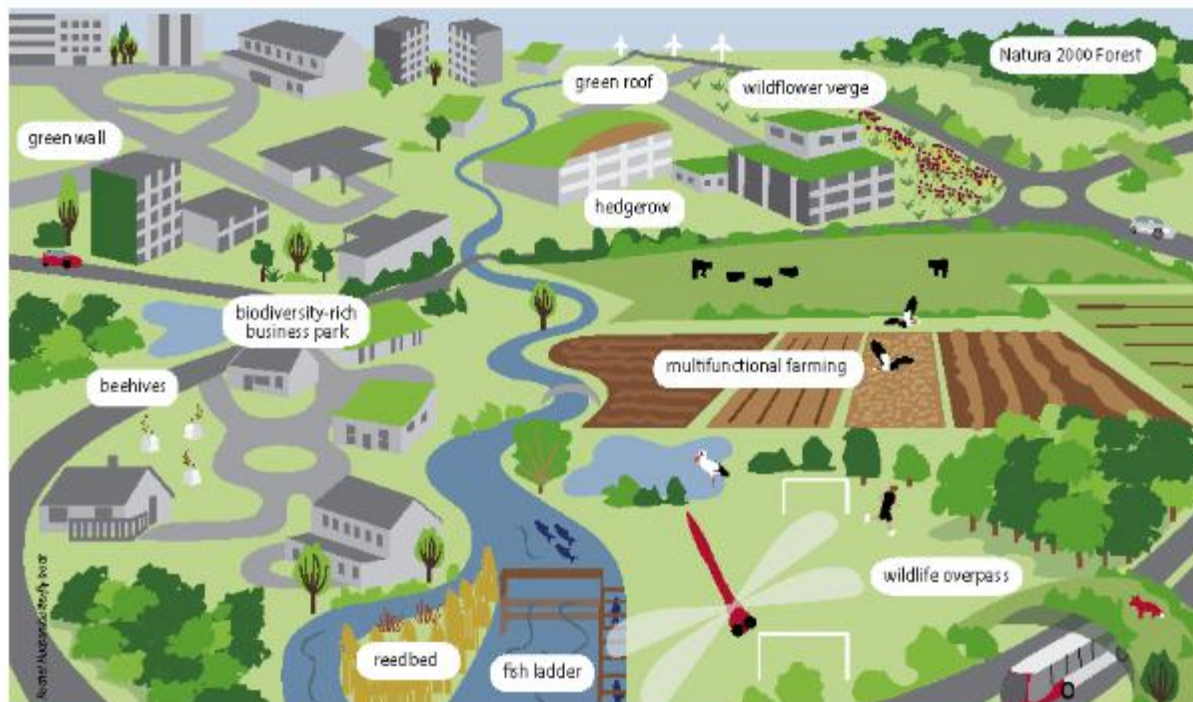
**EUROPOS
GAMTINIS
KARKASAS**

Pagal P. Kavaliauską

**EUROPOS
MIŠKINGUMAS**

Žalioji infrastruktūra

Potential components of a Green Infrastructure

Core areas of high biodiversity value which act as hubs for GI, such as protected areas like Natura 2000 sites

Core areas outside protected areas containing large healthy functioning ecosystems

Restored habitats that help reconnect or enhance existing natural areas, such as a restored reedbed or wild flower meadow

Natural features acting as wildlife corridors or stepping stones, like small water courses, ponds, hedgerows, woodland strips

Artificial features that enhance ecosystem services or assist wildlife movement, such as eco-ducts or eco-bridges, fish ladders or green roofs

Buffer zones that are managed sustainably and help improve the general ecological quality and permeability of the landscape to biodiversity, e.g. wildlife-friendly farming

Multi-functional zones where compatible land uses can join forces to create land management combinations that support multiple land uses in the same spatial area, e.g. food production and recreation

Europos Komisijos komunikatas 249 „Žalioji infrastruktūra. Europos gamtinio kapitalo puoselėjimas“ (2013): sustabdyti biologinės įvairovės nykimą įmanoma tik išsaugant buveines, o pastarąsias – tausojamai tvarkant visą erdvę – saugant kraštovaizdį.

ŽALUMO INDEKSO TAIKYMAS LIETUVOJE

Kurk
Lietuvai

http://kurklit.lt/wp-content/uploads/2020/10/%C5%BDALUMO-INDEKSAS_AP%C5%BDVALGA_KURK-LIETUVAI_web-1.pdf

<http://kurklit.lt/projektai/zaliosios-infrastrukturos-principu-taikymas-lietuvos-savivaldybese/>

Urbanizacija ir globalizacija

17) Miestų augimas turėjo įtakos daugelio istorinių urbanistinių vietovių pokyčiams.

Visuotiniai procesai stipriai veikia bendruomenių vertybes, kurios yra susijusios su urbanistinėmis vietovėmis ir jų apsuptimi, taip pat daro įtaką miestų gyventojų ir naudotojų supratimui bei realybei. Urbanizacija suteikia ekonominių, socialinių ir kultūrinių galimybių, kurios gerina gyvenimo kokybę bei tradicinius miesto bruožus, tačiau nevaldomas miesto gyventojų tankio augimas neigiamai veikia miesto dvasią, urbanistinio turinio vientisumą ir bendruomenių tapatumą. Kai kurios istorinės miesto teritorijos netenka savo funkcionalumo, tradicinio vaidmens ir gyventojų.

IŠŠŪKIAI

Vystymasis

18) Daugelis ekonominių procesų siūlo būdus ir priemones, kaip **sumažinti skurdą miestuose ir skatinti socialinį ir žmonių vystymąsi.**

Didesnis prieinamumas prie tokių naujovių, kaip informacinės technologijos, tvarus planavimas, projektavimas ir statybos, gali teigiamai paveikti miesto teritorijas ir kartu pagerinti gyvenimo kokybę.

Tinkamai vystomos naujos funkcijos, kaip paslaugos ir turizmas, tampa svarbiomis ekonominėmis iniciatyvomis, kurios gali prisidėti prie bendruomenių gerovės ir istorinių urbanistinių vietovių, jų paveldo išsaugojimo, užtikrinant ekonominę ir socialinę įvairovę bei gyvenamąją funkciją.

Negebant pasinaudoti šiomis galimybėmis, miestai tampa netvarūs ir negyvybingi, naikinama paveldo vertė ir patiriami nepataisomi nuostoliai ateities kartoms.

IŠŠŪKIAI

Aplinka

19) **Žmonių gyvenvietės visada prisitaikydavo prie klimato ir aplinkos kaitos net ir stichinių nelaimių atvejais.** Tačiau dabartinių **pokyčių sparta ir gausumas tampa iššūkiu** sudėtingai mūsų miestų aplinkai.

Kylant susirūpinimui aplinka, ypač dėl vandens ir energijos vartojimo, reikia **ieškoti naujų ekologiškai pagrįstų miesto gyvenimo modelių, tvarumui stiprinti ir miesto gyvenimo kokybei gerinti.** Daugelis šių iniciatyvų turėtų integruoti gamtos ir kultūros paveldą, kaip išteklius, skirtus tvariai plėtrai.

20) **Netikėtos stichinės nelaimės ir ginkluoti konfliktai** taip pat gali sukelti miestų istorinių teritorijų pokyčių. Padariniai gali būti trumpalaikiai ir ilgalaikiai. Istorinio urbanistinio kraštovaizdžio koncepcija gali pagelbėti tvarkant ir mažinant minėtą poveikį.

Ekologinė kraštovaizdžio reikšmė – gebėjimas užtikrinti ekosistemų gyvybingumą, palaikant jų atsparumą ir stabilumą, tvarumą, sveikumą.

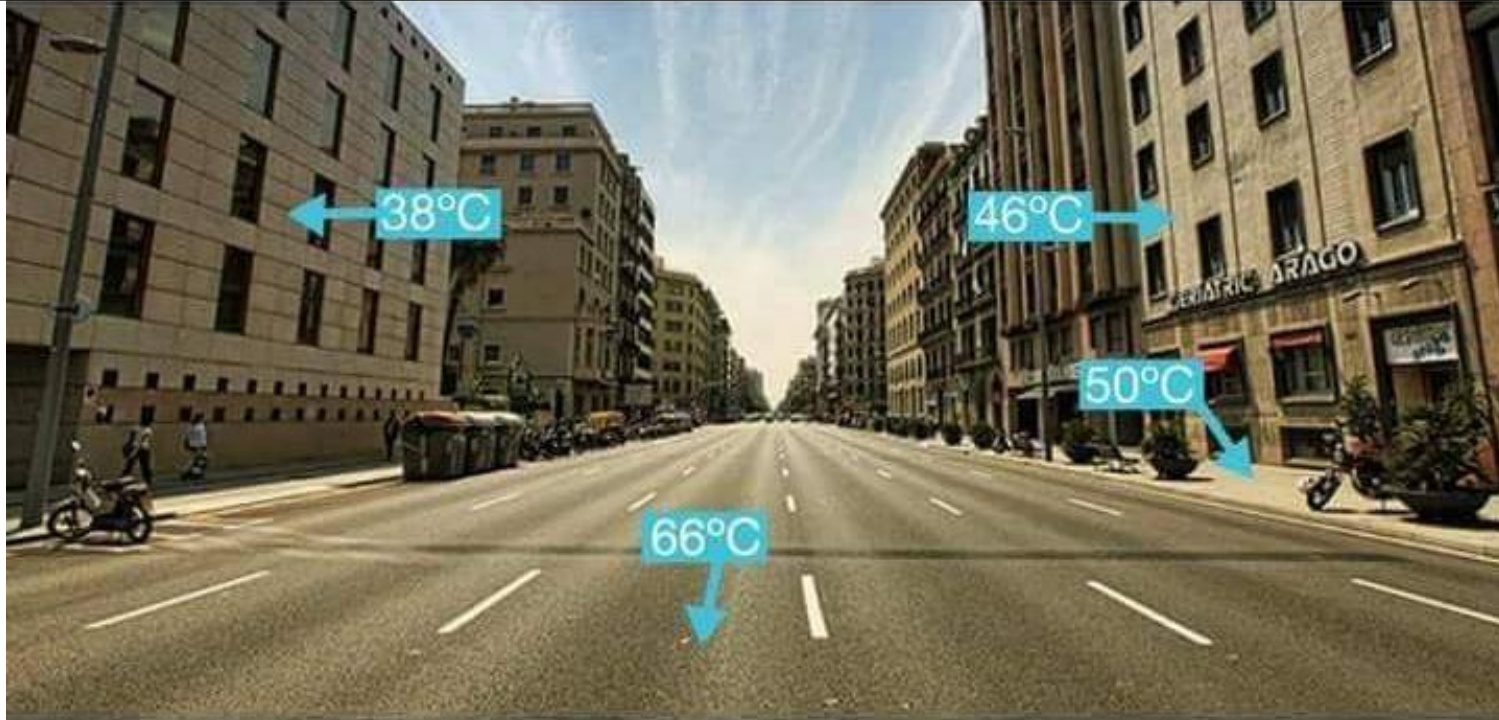
Stabilumas – gebėjimas grįžti į pusiausvyros būseną po išorinio poveikio.

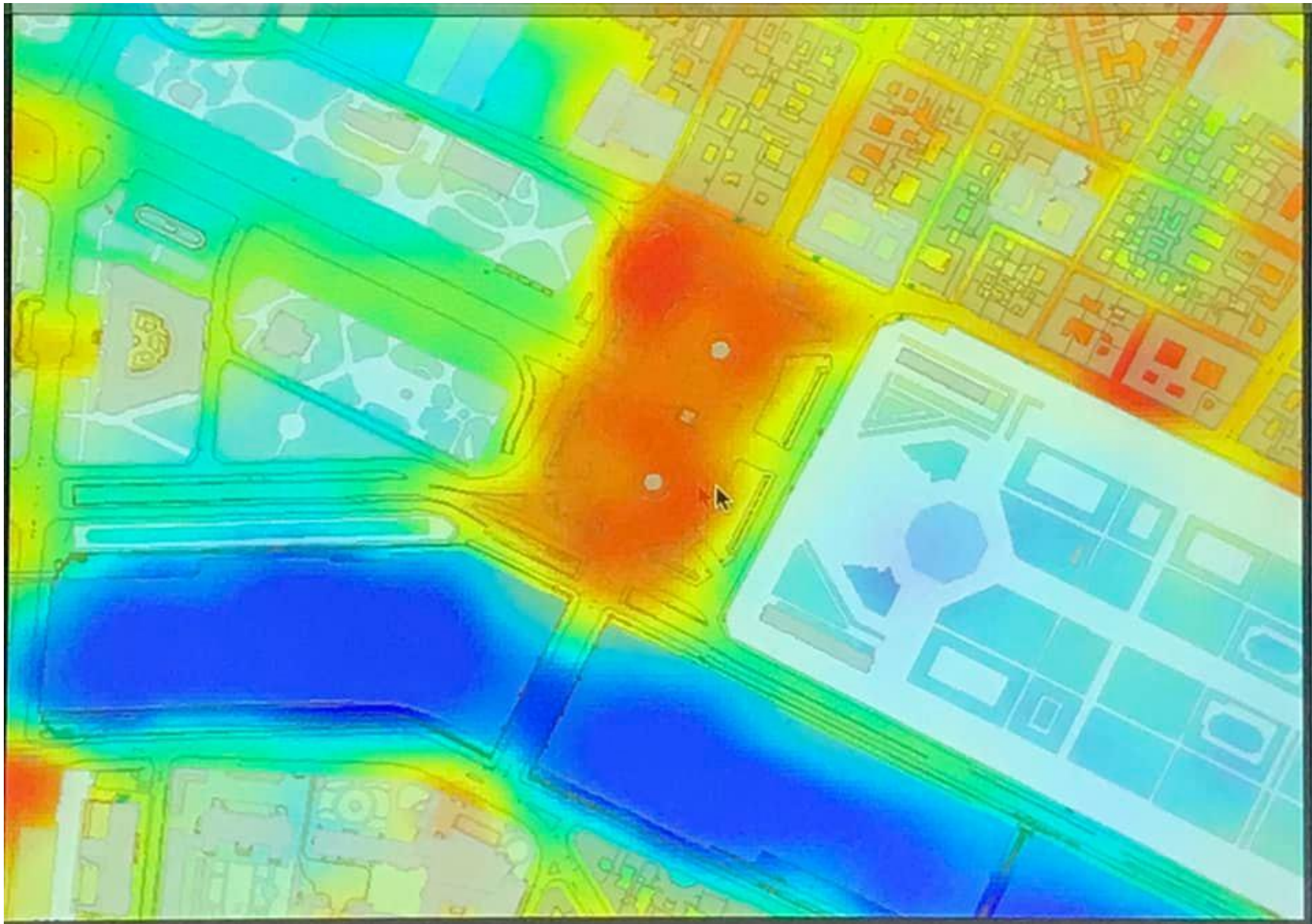
Atsparumas – gebėjimas išsaugoti struktūrą ir funkcijas patiriant išorinį poveikį, kurį gali sukelti žmogaus veikla (pvz., tarša) ir/arba natūralūs procesai (pvz., žemės drebėjimai, sausra, gaisras).

Dermė – minimalus arba gamtinį potencialą atitinkantis poveikis

Klimatinis komfortas ir miestų mikroklimatas

Temperatūrų skirtumas kur yra medžiai ir kur jų nėra.
<https://www.atviraklaipeda.lt/.../klaipedoje-masiskai-virs-m.../>

Banksy graffiti: <https://static.boredpanda.com/blog/wp-content/uploads/2015/03/environmental-street-art-fb.jpg>

2017 m. birželio 29 d. vakarinis aplinkkelis Vilniuje

Vilniaus vakarinis aplinkkelis per birželio 29-osios liūtį

Gedmino kalnas, 2017 m.

Gedmino kalnas, 2017 m.

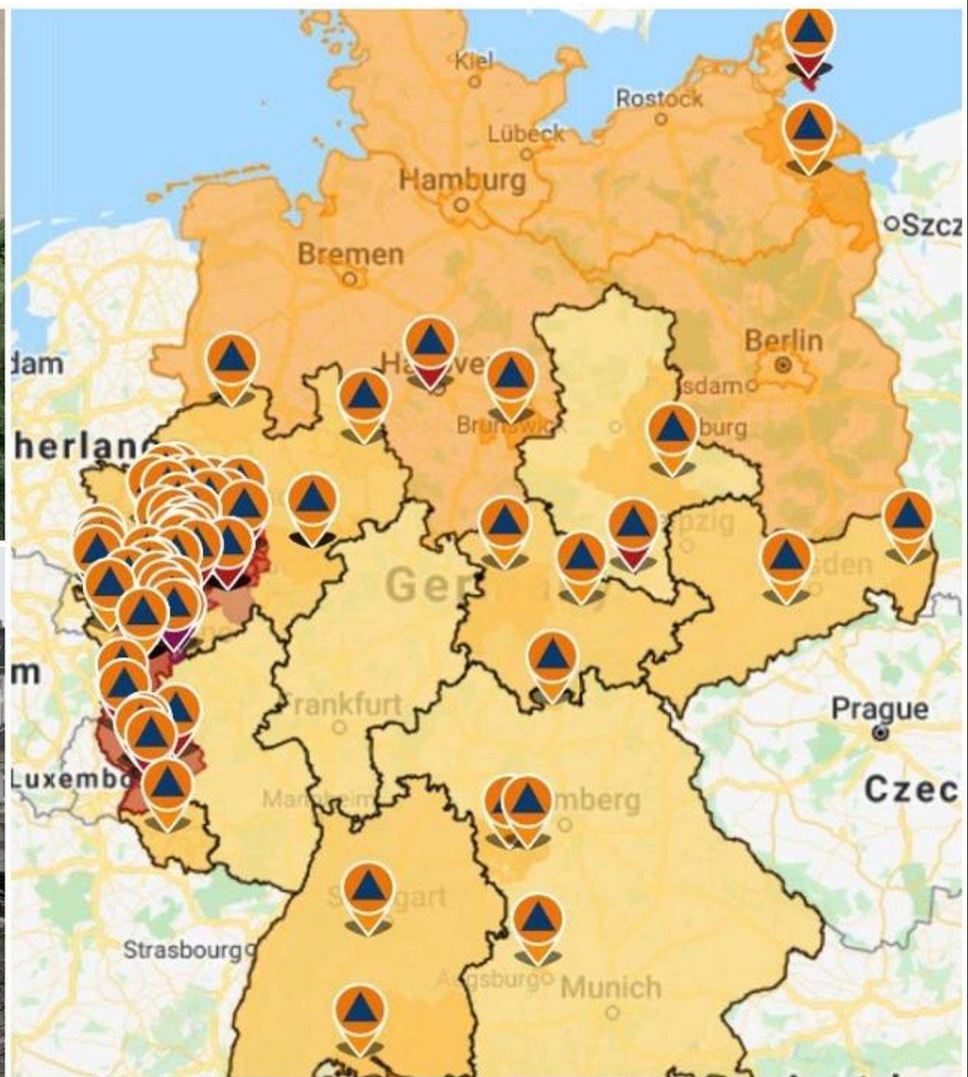
Skaidra Trilupaityte

2018 m. liepos 15 d. · 🌐

Antakalnio krateris - naujas traukos taškas. Dar kiek ir būtų gal netgi Darius Pocevičius ekskursijos vertas objektas

Vakarų Europai smogusių niokojamų potvynių aukų skaičius pasiekė 183, iš jų 156 užregistruotos Vokietijoje

Rhein-Erft-Kreis | Twitter | BezirksregierungKöln

Vokietijos Aro ir Erfto regionuose plaupiant smarkiausiomis liūtims per 1 dieną prilijo 93 mm. Belgijos Maso regione per 2 dienas fiksuotas rekordinis kritulių kiekis – 106 mm. Oksfordo u-to mokslininkai apskaičiavo, kad dabartinio šiltesnio klimato sąlygomis potvynių tikimybė yra 1,2–9 kartus didesnė, palyginus su scenarijumi be papildomo atšilimo. Dėl žmonijos veiklos tokios liūtys Vokietijoje ir Beneliukso regione dabar būna 3–19 proc. smarkesnės, pažymima studijoje, organizuotoje instituto „World Weather Attribution“ (WWA).

2021 m. liepos 6 d. Vilniuje iškrito 79,9 mm kritulių - stichinis meteorologinis reiškinys

**Klimato kaitos švelninimo ir
prisitaikymo prie klimato kaitos
gairės savivaldybėms**

**CITIES AND CLIMATE CHANGE INITIATIVE
TOOL SERIES**

**PLANNING FOR
CLIMATE CHANGE**

A STRATEGIC, VALUES-BASED APPROACH FOR URBAN PLANNERS

UN HABITAT
FOR A BETTER URBAN FUTURE

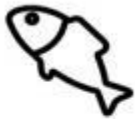
epi evangelin international, inc.

<https://unhabitat.org/books/planning-for-climate-change-a-strategic-values-based-approach-for-urban-planners-cities-and-climate-change-initiative>

<http://www.krea.lt/images/angle180/klimato-kaita-gaires-savivaldybems.pdf>

Ekosistemų paslaugos

APRŪPINIMO

Maisto produktai
žmonėms, pašaras
gyvuliams

Vaistinės
medžiagos

Kuras, statybinės
medžiagos,
pluoštas

REGULIAVIMO

CO₂
sugėrimas

Potvynių
reguliacija

ŽŪ augalų
apdulkinimas

PALAIKYMO

Buveinių,
bioįvairovės
palaikymas

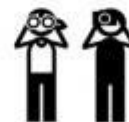

Genetinės įvairovės
palaikymas

Dirvos formavimas,
derlingumo
atstatymas

KULTŪRINĖS

Įkvėpimas,
estetinės patirtys

Dvasinis
praturtinimas

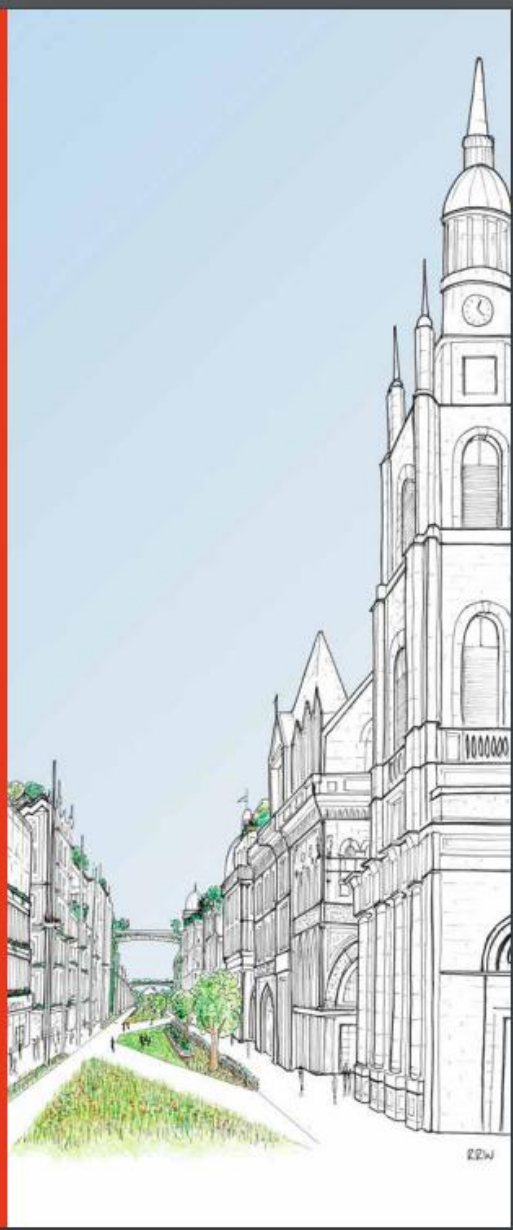
Rekreacija,
turizmas

Kallang River, Singapūras

Biodiversity in the city

Practical actions to
make our UK cities
global leaders

wsp

Conceptual urban greening and SuDS

Produced in collaboration with the London Borough of Southwark

[http://www.wsp-pb.com/GlobalIn/UK/WSP%20Biodiversity%20in%20the%20City%20\(2\).pdf](http://www.wsp-pb.com/GlobalIn/UK/WSP%20Biodiversity%20in%20the%20City%20(2).pdf)

ŽALUMO INDEKSO TAIKYMAS LIETUVOJE

Kurk
Lietuvai

http://kurklit.lt/wp-content/uploads/2020/10/%C5%BDALUMO-INDEKSAS_AP%C5%BDVALGA_KURK-LIETUVAI_web-1.pdf

<http://kurklit.lt/projektai/zaliosios-infrastrukturos-principu-taikymas-lietuvos-savivaldybese/>

Rekomendacija dėl istorinio urbanistinio kraštovaizdžio (IUK)

Paris, 10 November 2011

IUK REC reikalavimai

24) Tarp priemonių, kurios turi būti vystomos kaip [IUK išsaugojimo] proceso dalis, įtraukiant skirtingas suinteresuotas šalis, paminėtina:

- a) **piliečių dalyvavimas**
- b) **žinios ir planavimas**
- c) **reguliavimo sistemos**
- d) **finansinės priemonės**

IUK REC reikalavimai.

Piliečių dalyvavimas

turi įtraukti įvairaus tipo suinteresuotas šalis ir suteikti joms teisę nustatyti urbanistinių vietovių pagrindines vertybes, vystyti vizijas, atspindinčias jų įvairovę, nusistatyti tikslus ir susitarti dėl paveldo išsaugojimo bei skatinti tvarią plėtrą.

Priemonės, kurios yra neatskiriama dinamiškesnio miestų valdymo dalis, turėtų palengvinti tarpkultūrinį dialogą, sužinant iš bendruomenių apie jų istoriją, tradicijas, vertybes, poreikius ir siekius, taip pat palengvinti tarpininkavimą ir derybas tarp grupių, turinčių konfliktinio pobūdžio interesų

IUK REC reikalavimai.

Žinios ir planavimas

padeda apsaugoti urbanistinio paveldo savybių vientisumą ir autentiškumą.

Šios priemonės turi sudaryti sąlygas pripažinti kultūros reikšmingumą ir įvairovę, taip pat numatyti pokyčių stebėseną ir valdymą tam, kad būtų pagerinta gyvenimo bei miesto teritorijų kokybė.

Tarp šių priemonių turi būti kultūrinių ir gamtinių ypatybių dokumentų bei žemėlapių sudarymas.

Siekiant įgyvendinti tvarią plėtrą, sprendimų priėmimo procesai turi būti remiami ir palengvinami pasitelkiant paveldo, socialinius ir aplinkos poveikio vertinimus

IUK REC reikalavimai.

Reguliavimo sistemos

turi atspindėti vietos sąlygas,
taip pat įtraukti įstatymines ir reguliavimo priemones, skirtas materialioms ir nematerialioms miesto paveldo savybėms,
įskaitant socialines, aplinkos ir kultūros vertybes, išsaugoti ir valdyti.

Jei būtina, yra pripažįstamos ir stiprinamos tradicinės bei paprotinės sistemos

IUK REC reikalavimai.

Finansinės priemonės

skiriamos gebėjimams ugdyti ir novatoriškai pajamų generavimo plėtrai tradicijų pagrindu remti.

Finansinės priemonės, taip pat valdžios ir tarptautinių agentūrų lėšos, turi būti efektyviai naudojamos skatinant privačias vietos investicijas.

Kad istorinio urbanistinio kraštovaizdžio koncepcija taptų finansiškai tvaria, priklauso nuo mikrokreditų, kitų lankstaus finansavimo būdų ir partnerystės modelių vietiniam verslumui remti.

IUK REC reikalavimai.

Gebėjimų stiprinimas, tyrimai, informacija ir komunikacija

26) Atliekant tyrimus, turi būti orientuojamasi į miesto gyvenviečių daugiasluoksniškumą norint nustatyti vertybes, suvokti jų reikšmę bendruomenėms ir suprantamai jas pristatyti lankytojams.

Akademinės, universitetinės institucijos ir kiti tyrimų centrai turi būti skatinami vystyti istorinio urbanistinio kraštovaizdžio koncepcijos mokslinius tyrimus, bendradarbiaujant vietos, nacionaliniu, regioniniu ir tarptautiniu lygmenimis.

Miesto teritorijų būklės ir raidos dokumentacija yra būtina, siekiant palengvinti pokyčių pasiūlymų vertinimą, taip pat pagerinti valdymo ir apsaugos įgūdžius bei procedūras.

27) Skatinama naudoti informacines ir komunikacines technologijas miesto teritorijos daugiasluoksniškumo ir sudedamųjų dalių dokumentacijai, supratimui bei pristatymui. Šių duomenų rinkimas ir analizė yra informacijos apie miesto teritorijas pagrindas.

Labai svarbu bendrauti su visais visuomenės sluoksniais, ypač skatintinas jaunimo ir menkai atstovaujamų grupių dalyvavimas.

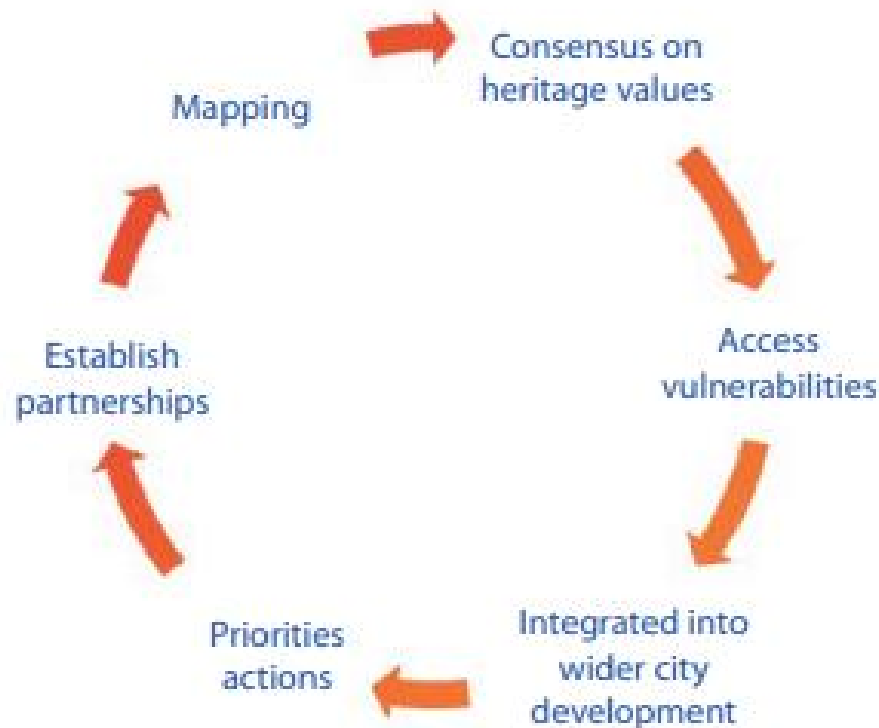

Figure 2 Action Plan for HUL approach (Source: the author).

Prof. Dr. Yonca Erkan
Kadir Has University, Istanbul

https://fd609b41-dbba-4d9f-9195-a191baa431d7.filesusr.com/ugd/a2733e_db4c2fe0c73d441db39fa1e8cf783708.pdf

4. IMPLEMENTING THE HUL APPROACH

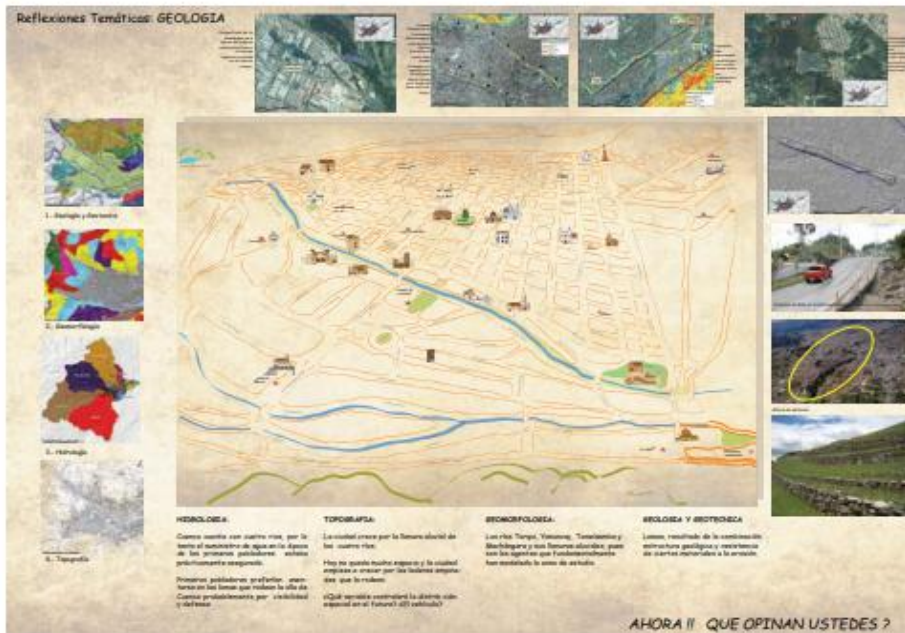
The HUL Approach in Action

The HUL approach requires us to take into account the local context of each historic city. Whilst this will result in different approaches to management for different cities, at a minimum six critical steps were recommended to facilitate the implementation of the HUL approach.

B. THE SIX CRITICAL STEPS

1. To undertake comprehensive surveys and mapping of the city's natural, cultural and human resources;
2. To reach consensus using participatory planning and stakeholder consultations on what values to protect for transmission to future generations and to determine the attributes that carry these values;
3. To assess vulnerability of these attributes to socio-economic stresses and impacts of climate change;
4. To integrate urban heritage values and their vulnerability status into a wider framework of city development, which shall provide indications of areas of heritage sensitivity that require careful attention to planning, design and implementation of development projects;
5. To prioritize actions for conservation and development; and
6. To establish the appropriate partnerships and local management frameworks for each of the identified projects for conservation and development, as well as to develop mechanisms for the coordination of the various activities between different actors, both public and private. (UNESCO, 2011)

- atlikti išsamias miesto gamtos, kultūros ir žmogiškųjų išteklių tyrimus;
- įtraukiant visas suinteresuotas šalis pasiekti susitarimą, kokias vertybes reikia apsaugoti ir perduoti ateities kartoms;
- įvertinti vertybių vertingųjų savybių pažeidžiamumą dėl socialinių ir ekonominių įtampų ir klimato kaitos poveikio;
- integruoti miesto paveldo vertybes ir jų pažeidžiamumo statusą į platesnę miesto vystymo sistemą;
- nustatyti prioritetus išsaugojimo ir vystymo veiksams;
- sukurti atitinkamas partnerystės ir vietos valdymo sistemas bei mechanizmus, skirtus tiek viešų, tiek privačių veiklų koordinavimui.

"Now! What do you think?" A map about Cuenca's geology from the HUL application
Visionary Conference community workshop, 8 May 2015, Cuenca, Ecuador
Source: PUH_C Research Project Team

C. The HUL Toolkit

The successful management of urban heritage in complex environments demands a robust and continually evolving toolkit. It should include a range of interdisciplinary and innovative tools, which can be organised into four different categories, each of which will be discussed by presenting a list of established approaches, practices and instruments. It should be emphasised that for urban heritage management to succeed, the policies and actions in these four categories need to be adapted for local application and addressed simultaneously, as they are interdependent.

Community engagement tools should empower a diverse cross-section of stakeholders to identify key values in their urban areas, develop visions, set goals, and agree on actions to safeguard their heritage and promote sustainable development. These tools should facilitate intercultural dialogue by learning from communities about their histories, traditions, values, needs and aspirations and by facilitating mediation and negotiation between conflicting interests and groups.

Knowledge and Planning tools should help protect the integrity and authenticity of the attributes of urban heritage. They should permit the recognition of cultural significance and diversity, and provide for the monitoring and management of change to improve the quality of life and urban space. Consideration should be given to the mapping of cultural and natural features, while heritage, social and environmental impact assessments should be used to support sustainability and continuity in planning and design.

Regulatory systems could include special ordinances, acts or decrees to manage tangible and intangible components of the urban heritage, including their social and environmental values. Traditional and customary systems should be recognised and reinforced as necessary.

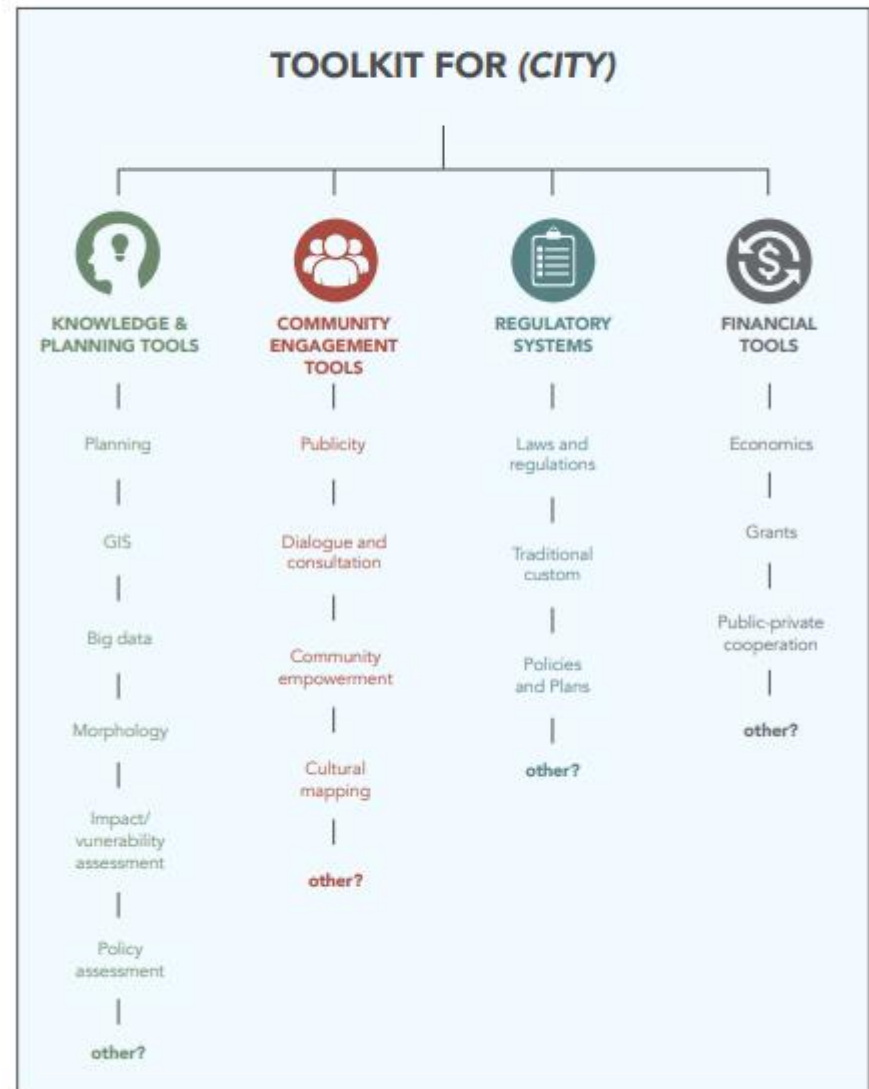

Financial tools should aim to improve urban areas while safeguarding their heritage values. They should aim to build capacity and support innovative income-generating development rooted in tradition. In addition to government and global funds from international agencies, financial tools should be deployed to promote private investment at the local level. Micro-credit and other flexible financing mechanisms to support local enterprise, as well as a variety of models of public-private partnerships, are also central to making the HUL approach financially sustainable.

(UNESCO, 2011)

The HUL toolkit can be adapted to suit each local context.

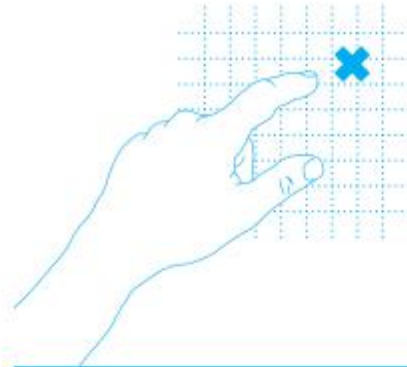
It can contain any number of existing, reimagined and/or new tools. These tools are continually adapted and applied as the city changes and evolves over time.

The historic urban landscape approach in action

1. Undertake a full assessment of the city's natural, cultural and human resources;
2. Use participatory planning and stakeholder consultations to decide on conservation aims and actions;
3. Assess the vulnerability of urban heritage to socio-economic pressures and impacts of climate change;
4. Integrate urban heritage values and their vulnerability status into a wider framework of city development;
5. Prioritize policies and actions for conservation and development, including good stewardship;
6. Establish the appropriate (public-private) partnerships and local management frameworks;
7. Develop mechanisms for the coordination of the various activities between different actors.

KNOWLEDGE AND PLANNING TOOLS

CIVIC ENGAGEMENT TOOLS

FINANCIAL TOOLS

REGULATORY SYSTEMS

MIX

OLD + NEW

CARS + BIKES

TOURISTS + RESIDENTS

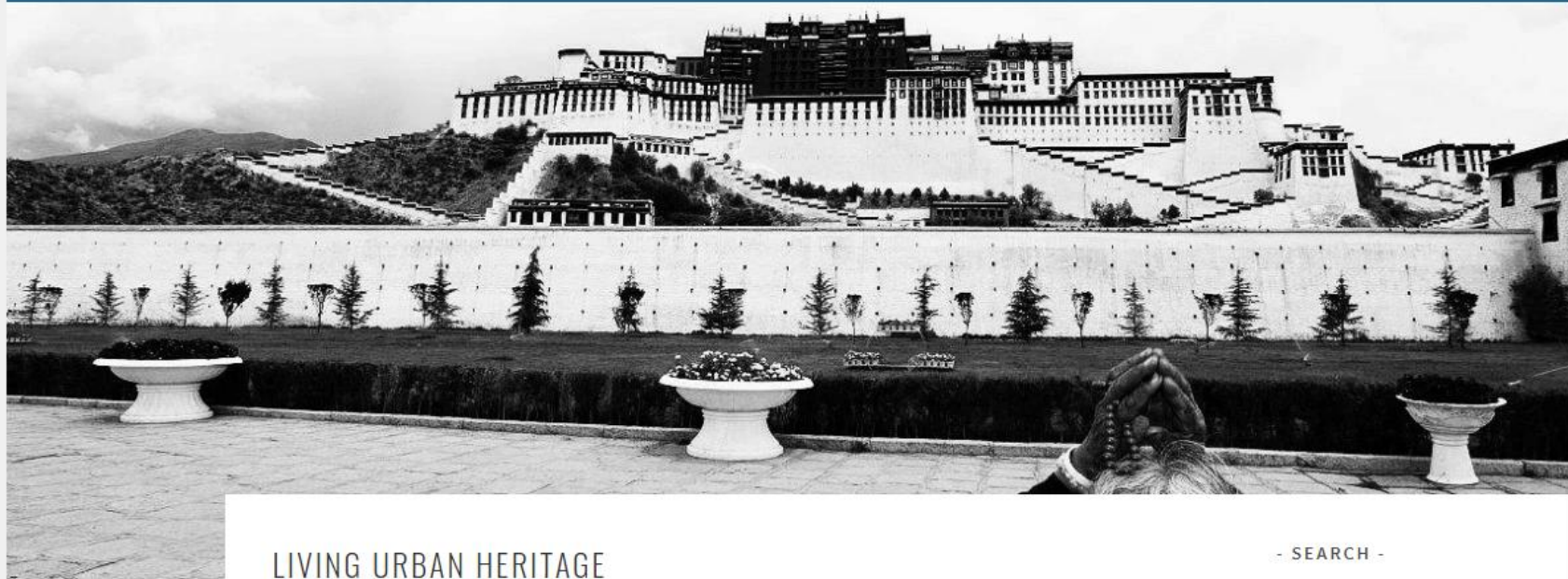

GLOBAL BRANDS + LOCAL BUSINESS

GLOBAL OBSERVATORY ON THE HISTORIC URBAN LANDSCAPE

HOME · PROJECTS · EVENTS · BLOG · CITIES

LIVING URBAN HERITAGE

Living urban heritage: Defining living heritage within rapidly urbanising context, China

- SEARCH -

Pasaulinés tendencijos

Globalus monitoringas

Prof. Dr. Yonca Erkan
Kadir Has University, Istanbul

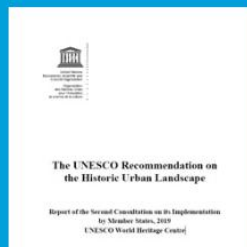
UNESCO Recommendation on the Historic Urban Landscape

This web page is developed with the support of the Nanjing Municipality.

© KULANGSU Administrative Committee / KULANGSU Administrative Committee / Kulangsu at Night

Second Consultation on the 2011 Recommendation on Historic Urban landscape Implementation by Member States, 2019

The World Heritage Centre gratefully acknowledges the work of the Member States in carefully preparing their detailed and meticulous responses and the numerous individuals and organizations who have contributed to the survey. The Member States of UNESCO, their delegations, the national focal points of the 2011 Recommendation, and the relevant ministries, agencies, and the site managers in each of the responding countries have provided valuable inputs to the implementation survey.

<https://whc.unesco.org/en/hul/>

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Organisation
des Nations Unies
pour l'éducation,
la science et la culture

The UNESCO Recommendation on the Historic Urban Landscape

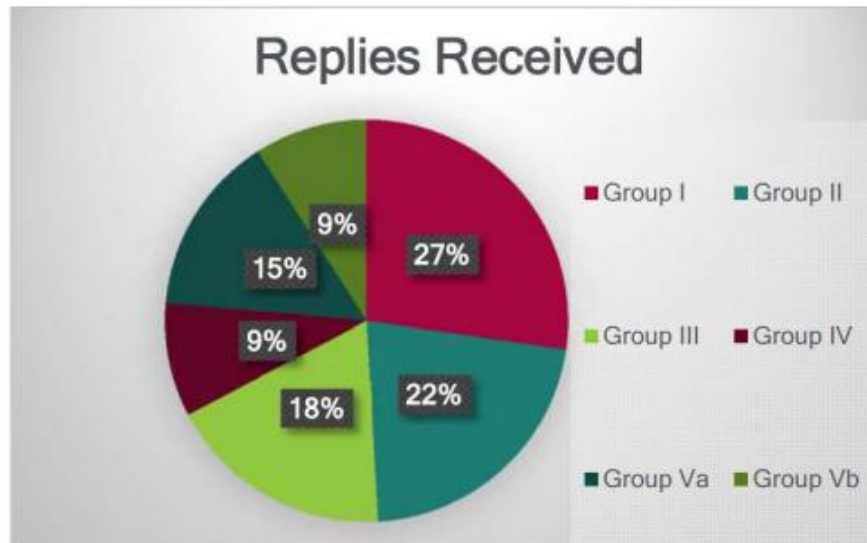
**Report of the Second Consultation on its Implementation
by Member States, 2019
UNESCO World Heritage Centre**

UNESCO World Heritage Centre

3 - Implementation Survey Report

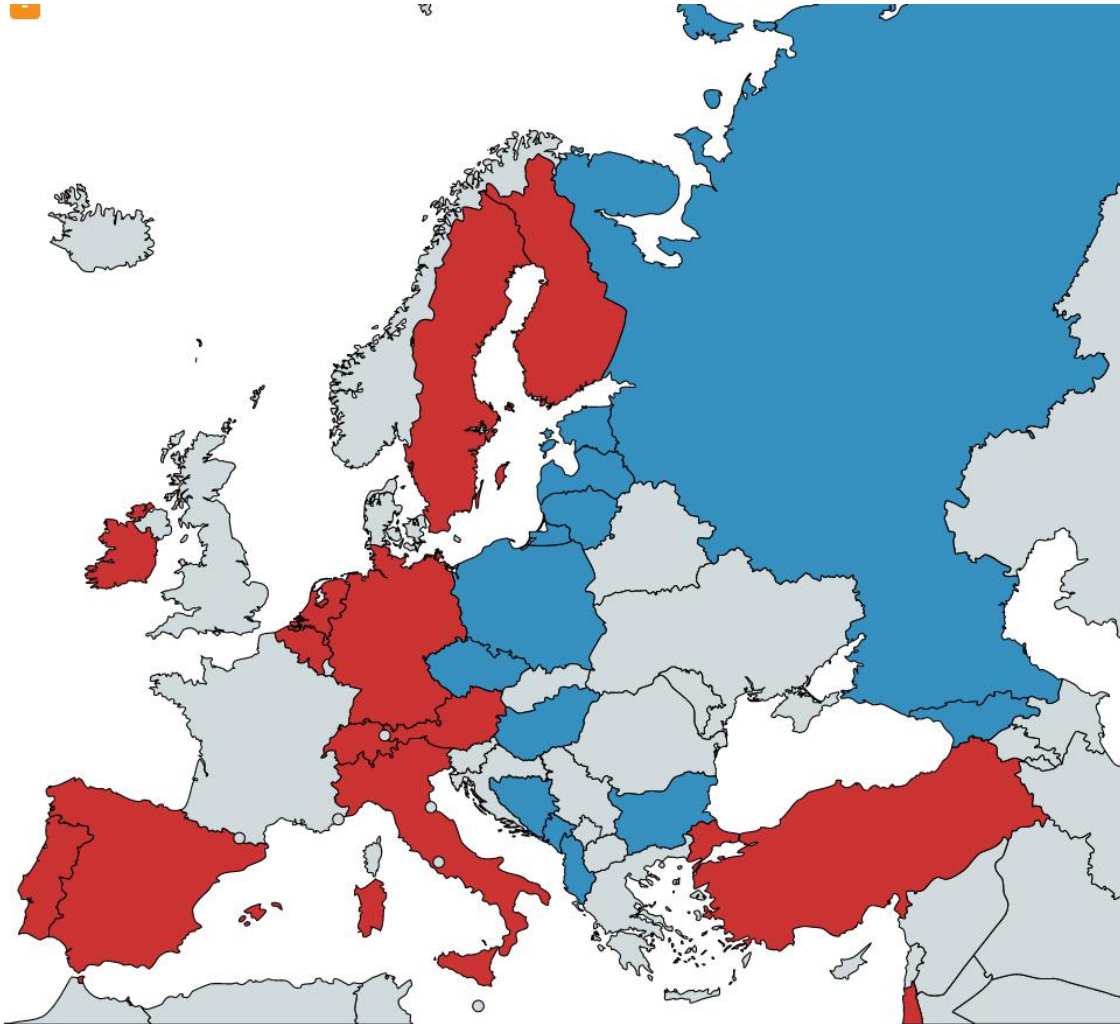
10. **Responses Received.** Out of 193 UNESCO Member States, 55 Member States replied to the online survey. The largest group of respondents were from Group I (Western European and North American States) 15 Member States by 27%, followed by Group II (Eastern European States) 12 Member States by 22%, Group III (Latin American and Caribbean States) 10 Member States by 18%, then Group Va (African States) 8 Member States by 15%, Group IV (Asian and Pacific States) and Group Vb (Arab States) 5 Member States each by 9%. Australia presented a report in the narrative format, which could not be incorporated into the analysis of the survey.

Based on
UN Statistics on the Member States,
the respondents cover a total land surface area
58.693.199 km², with
a total population of 3.152.614.000 people.

Represent
8.7% of the total world land surface
41.48 % of the world population.

I	Austria
I	Belgium
I	Canada
I	Finland
I	Germany
I	Ireland
I	Israel
I	Italy
I	Monaco
I	Netherlands
I	Portugal
I	Spain
I	Sweden
I	Switzerland
I	Turkey

II	Albania
II	Bosnia and Herzegovina
II	Bulgaria
II	Czechia
II	Estonia
II	Georgia
II	Hungary
II	Latvia
II	Lithuania
II	Montenegro
II	Poland
II	Russian Federation

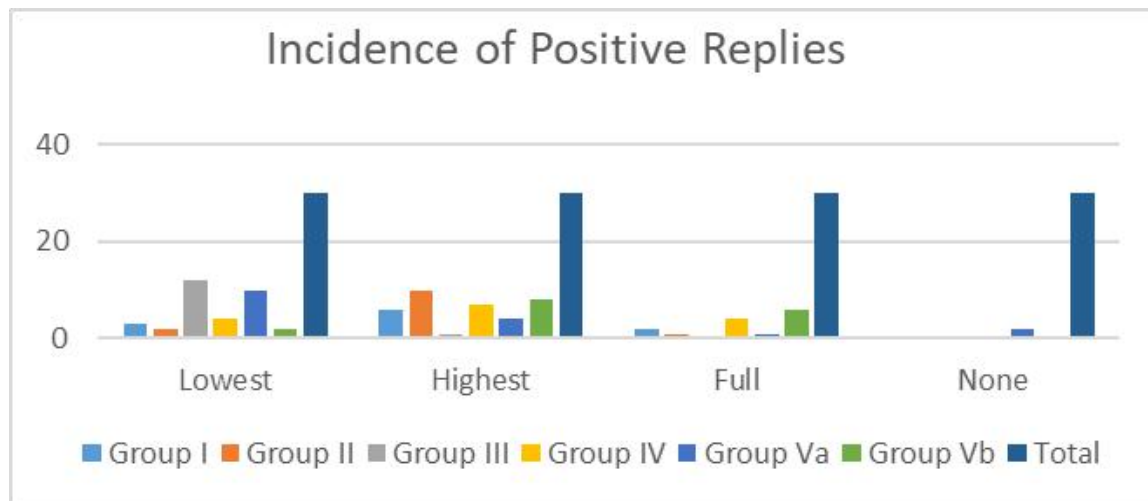
Groups I and II
%27 + %22

Q46:policies being conducted to link culture with urban development in historic urban areas?

Q94:tourism activities available for historic urban areas?

Q32:do you have a National Urban Forum of NGOs?

Q36:policies aimed at mitigating the impacts of armed conflicts on historic urban areas ?

Positive Replies.

Report:

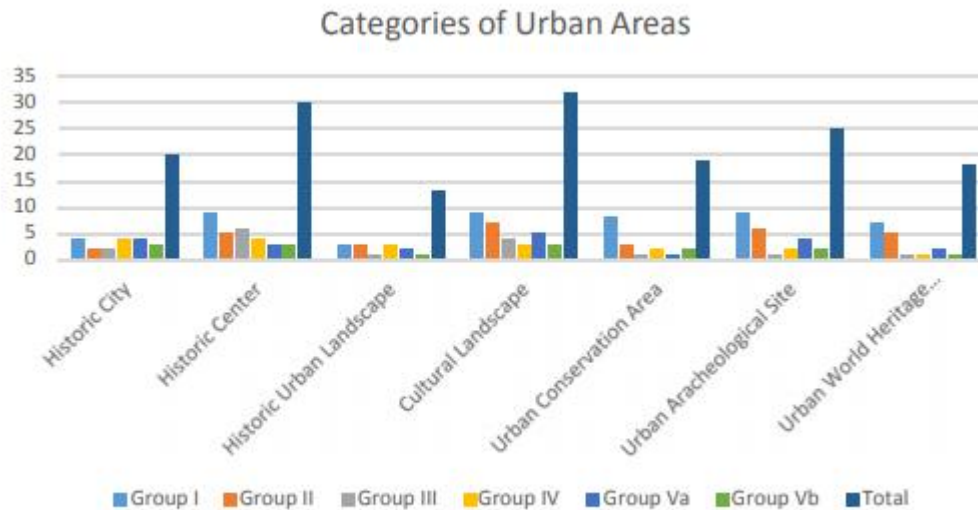
30 yes/no questions, 14 multiple choice questions and supplementary information that are coming from related questions.

Overall average positive replies - 63.2%.

Average positive reply 89.1% - 29.1%.

Within regional Electoral Groups, **Group II (Eastern European States) provided the highest positive replies by 75%**, while the lowest positive replies came from **Group Va (African States) by 49.2%**.

Globalus monitoringas

Comments:

- The most recognized terminology is "cultural landscape". It is most frequently used in Group I
- The second recognized terminology is "historic center". It is most frequently used in Group I
- In Group I (Western European and North American States): "Historic Centre", "Cultural landscape" and "urban archaeological sites" are the most recognized,
- In Group II (Eastern European States): "Cultural landscape" is the most recognized,
- In Group III (Latin American and Caribbean States): "Historic center" is the most common,
- In Group IV (Asian and Pacific States): "Historic center" and "historic city" is the most recognized, and "urban world heritage site" is the least recognized,
- In Group Va (African States): "Cultural landscape" is the most recognized and "urban conservation" is the least recognized,
- In Group Vb (Arab States): "Historic city", "historic center" and "cultural landscape" are equally recognized.

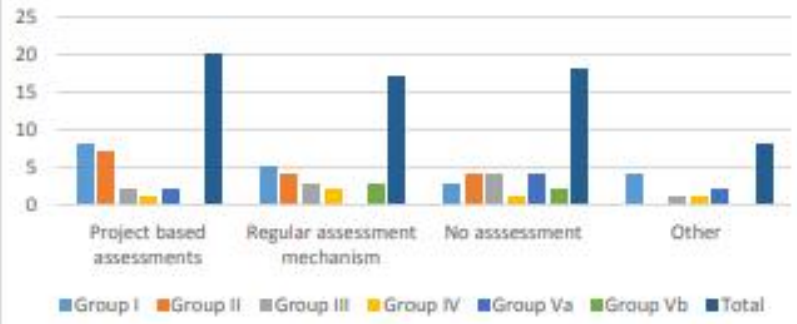
Analysis of the Online-Survey on the Recommendation on Historic Urban Landscape																																																																			
Q59	Are there any kind of national/local policies and regulations in place to guide harmonious integration of contemporary interventions into historic urban fabric?																																																																		
This question can be interlinked with:	HUL Recommendation Article(s): Sec. III Para 22	New Urban Agenda Article(s): YES	SDG: 11 Target(s): YES																																																																
Groups	Member States	Replies	Graphics																																																																
I	Austria	1	<p>Policies and regulations in place to guide harmonious integration of contemporary interventions into historic urban fabric</p> <table border="1"> <caption>Data for Group I Bar Chart</caption> <thead> <tr> <th>Member State</th> <th>Yes</th> <th>No</th> <th>Total</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Austria</td><td>15</td><td>0</td><td>15</td></tr> <tr><td>Belgium</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Canada</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Finland</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Germany</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Ireland</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Israel</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Italy</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Monaco</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Netherlands</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Portugal</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Spain</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Sweden</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Switzerland</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Turkey</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> </tbody> </table>	Member State	Yes	No	Total	Austria	15	0	15	Belgium	10	0	10	Canada	10	0	10	Finland	10	0	10	Germany	10	0	10	Ireland	10	0	10	Israel	10	0	10	Italy	10	0	10	Monaco	10	0	10	Netherlands	10	0	10	Portugal	10	0	10	Spain	10	0	10	Sweden	10	0	10	Switzerland	10	0	10	Turkey	10	0	10
Member State	Yes	No		Total																																																															
Austria	15	0		15																																																															
Belgium	10	0		10																																																															
Canada	10	0		10																																																															
Finland	10	0		10																																																															
Germany	10	0		10																																																															
Ireland	10	0		10																																																															
Israel	10	0		10																																																															
Italy	10	0		10																																																															
Monaco	10	0		10																																																															
Netherlands	10	0		10																																																															
Portugal	10	0		10																																																															
Spain	10	0		10																																																															
Sweden	10	0		10																																																															
Switzerland	10	0		10																																																															
Turkey	10	0	10																																																																
II	Albania	1																																																																	
II	Bosnia and Herzegovina	1																																																																	
II	Bulgaria	1																																																																	
II	Czechia	1																																																																	
II	Estonia	1																																																																	
II	Georgia	0																																																																	
II	Hungary	1																																																																	
II	Latvia	1																																																																	
II	Lithuania	1																																																																	
II	Montenegro	1																																																																	
II	Poland	1																																																																	
II	Russian Federation	1																																																																	
III	Argentina	1																																																																	
III	Chile	1																																																																	
III	Colombia	1																																																																	
III	Dominican R.	1																																																																	
III	Ecuador	1																																																																	
III	Jamaica	1																																																																	
III	Mexico	1																																																																	
III	Panama	0																																																																	
III	Peru	1																																																																	
III	Venezuela	1																																																																	
IV	Afghanistan	1																																																																	
IV	China	1																																																																	
IV	Japan	0																																																																	
IV	Philippines	1																																																																	
IV	Timor-Leste	0																																																																	
Va	Botswana	0																																																																	
Va	Cameroon	0																																																																	
Va	Ghana	1																																																																	
Va	Madagascar	0																																																																	
Va	Nigeria	0																																																																	
Va	Sudan	1																																																																	
Va	Swaziland	0																																																																	
Va	U.R Tanzania	0																																																																	
Vb	Egypt	1																																																																	
Vb	Jordan	1																																																																	
Vb	Oman	1																																																																	
Vb	Qatar	1																																																																	
Vb	Saudi Arabia	1																																																																	
Total	45 Member States have national/local policies and regulations in place	81.8%	<p>Policies and regulations in place to guide harmonious integration of contemporary interventions into historic urban fabric</p> <table border="1"> <caption>Data for Group Percentage Line Chart</caption> <thead> <tr> <th>Group</th> <th>Percentage</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Group Vb</td><td>100</td></tr> <tr><td>Group I</td><td>100</td></tr> <tr><td>Group II</td><td>91.66</td></tr> <tr><td>Group III</td><td>90</td></tr> <tr><td>Group IV</td><td>60</td></tr> <tr><td>Group Va</td><td>25</td></tr> <tr><td>Group Vb</td><td>100</td></tr> </tbody> </table> <p>Comments: The comparative data shows that, percentage of regions that national/local policies and regulations in place to guide harmonious integration of contemporary interventions into historic urban fabric are;</p> <p>Group I (Western European and North American States): all 15, 100% Group II (Eastern European States): 11 out of 12, 91.66 % Group III (Latin American and Caribbean States): 9 out of 10, 90% Group IV (Asian and Pacific States): 3 out of 5, 60% Group Va (African States): 2 out of 8, 25% Group Vb (Arab States): all 5, 100%</p> <p>The percentage of all respondents that have national/local policies and regulations in place to guide harmonious integration of contemporary interventions into historic urban fabric is 81.8%.</p>	Group	Percentage	Group Vb	100	Group I	100	Group II	91.66	Group III	90	Group IV	60	Group Va	25	Group Vb	100																																																
Group	Percentage																																																																		
Group Vb	100																																																																		
Group I	100																																																																		
Group II	91.66																																																																		
Group III	90																																																																		
Group IV	60																																																																		
Group Va	25																																																																		
Group Vb	100																																																																		

Analysis of the Online-Survey on the Recommendation on Historic Urban Landscape																																																																			
Q61	Is there a height control mechanism that would allow dynamic monitoring of changes in the historic urban fabric?																																																																		
This question can be interlinked with:	HUL Recommendation Article(s): Sec. III Para 22	New Urban Agenda Article(s): YES	SDG: 11 Target(s): YES																																																																
Groups	Member States	Replies	Graphics																																																																
I	Austria	1	<p>Height control mechanism that would allow dynamic monitoring of changes in the historic urban fabric</p> <table border="1"> <caption>Data for Group I Bar Chart</caption> <thead> <tr> <th>Member State</th> <th>Yes</th> <th>No</th> <th>Total</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Austria</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Belgium</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Canada</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Finland</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Germany</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Ireland</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Israel</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Italy</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Monaco</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Netherlands</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Portugal</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Spain</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Sweden</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Switzerland</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> <tr><td>Turkey</td><td>10</td><td>0</td><td>10</td></tr> </tbody> </table>	Member State	Yes	No	Total	Austria	10	0	10	Belgium	10	0	10	Canada	10	0	10	Finland	10	0	10	Germany	10	0	10	Ireland	10	0	10	Israel	10	0	10	Italy	10	0	10	Monaco	10	0	10	Netherlands	10	0	10	Portugal	10	0	10	Spain	10	0	10	Sweden	10	0	10	Switzerland	10	0	10	Turkey	10	0	10
Member State	Yes	No		Total																																																															
Austria	10	0		10																																																															
Belgium	10	0		10																																																															
Canada	10	0		10																																																															
Finland	10	0		10																																																															
Germany	10	0		10																																																															
Ireland	10	0		10																																																															
Israel	10	0		10																																																															
Italy	10	0		10																																																															
Monaco	10	0		10																																																															
Netherlands	10	0		10																																																															
Portugal	10	0		10																																																															
Spain	10	0		10																																																															
Sweden	10	0		10																																																															
Switzerland	10	0		10																																																															
Turkey	10	0	10																																																																
II	Albania	1																																																																	
II	Bosnia and Herzegovina	1																																																																	
II	Bulgaria	1																																																																	
II	Czechia	1																																																																	
II	Estonia	1																																																																	
II	Georgia	1																																																																	
II	Hungary	1																																																																	
II	Latvia	1																																																																	
II	Lithuania	1																																																																	
II	Montenegro	1																																																																	
II	Poland	0																																																																	
II	Russian Federation	0																																																																	
III	Argentina	1																																																																	
III	Chile	0																																																																	
III	Colombia	1																																																																	
III	Dominican R.	0																																																																	
III	Ecuador	0																																																																	
III	Jamaica	0																																																																	
III	Mexico	1																																																																	
III	Panama	0																																																																	
III	Peru	0																																																																	
III	Venezuela	0																																																																	
IV	Afghanistan	1																																																																	
IV	China	0																																																																	
IV	Japan	1																																																																	
IV	Philippines	1																																																																	
IV	Timor-Leste	0																																																																	
Va	Botswana	0																																																																	
Va	Cameroon	0																																																																	
Va	Ghana	1																																																																	
Va	Madagascar	1																																																																	
Va	Nigeria	1																																																																	
Va	Sudan	0																																																																	
Va	Swaziland	0																																																																	
Va	U.R Tanzania	1																																																																	
Vb	Egypt	1																																																																	
Vb	Jordan	1																																																																	
Vb	Oman	1																																																																	
Vb	Qatar	0																																																																	
Vb	Saudi Arabia	1																																																																	
Total	35 Member States have a height control mechanism that would allow dynamic monitoring of changes in the historic urban fabric	63.63%	<p>Height control mechanism</p> <table border="1"> <caption>Data for Group Percentage Line Chart</caption> <thead> <tr> <th>Group</th> <th>Percentage</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Group II</td><td>83.33</td></tr> <tr><td>Group Vb</td><td>80</td></tr> <tr><td>Group I</td><td>73.33</td></tr> <tr><td>Group IV</td><td>60</td></tr> <tr><td>Group Va</td><td>50</td></tr> <tr><td>Group Vb</td><td>80</td></tr> <tr><td>Group III</td><td>63.63</td></tr> </tbody> </table> <p>Comments: The comparative data shows that, percentage of regions that have a height control mechanism that would allow dynamic monitoring of changes in the historic urban fabric are;</p> <p>Group I (Western European and North American States): 11 out of 15, 73.33% Group II (Eastern European States): 10 out of 12, 83.33% Group III (Latin American and Caribbean States): 3 out of 10, 30% Group IV (Asian and Pacific States): 3 out of 5, 60% Group Va (African States): 4 out of 8, 50% Group Vb (Arab States): 4 out of 5, 80%</p> <p>The percentage of all respondents that have a height control mechanism that would allow dynamic monitoring of changes in the historic urban fabric is 63.63%.</p>	Group	Percentage	Group II	83.33	Group Vb	80	Group I	73.33	Group IV	60	Group Va	50	Group Vb	80	Group III	63.63																																																
Group	Percentage																																																																		
Group II	83.33																																																																		
Group Vb	80																																																																		
Group I	73.33																																																																		
Group IV	60																																																																		
Group Va	50																																																																		
Group Vb	80																																																																		
Group III	63.63																																																																		

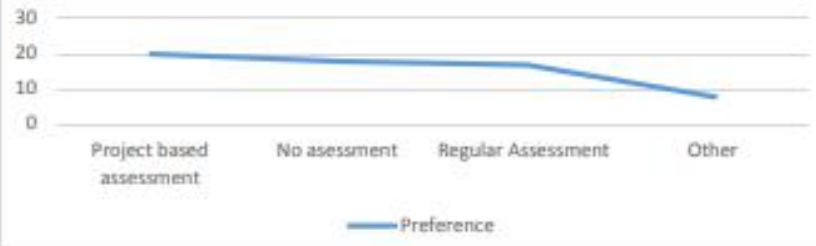
Analysis of the Online-Survey on the Recommendation on Historic Urban Landscape

Q77		What kind of activities do you have to assess the vulnerability of attributes of urban areas to climate change?				
This question can be interlinked with;			HUL Recommendation: Sec. IV, Para 24a		New Urban Agenda Article(s): NA	SDG: 11 Target(s): NA
Groups	Member States	Project based assessments	Regular assessment mechanisms	No assessment	Other	
I	Austria	1	1	0	0	
I	Belgium	0	0	1	0	
I	Canada	1	0	0	0	
I	Finland	0	0	0	1	
I	Germany	1	1	0	0	
I	Ireland	1	0	0	0	
I	Israel	0	0	0	1	
I	Italy	1	0	0	0	
I	Monaco	0	1	0	0	
I	Netherlands	0	0	0	1	
I	Portugal	1	1	1	1	
I	Spain	1	0	0	0	
I	Sweden	1	0	0	0	
I	Switzerland	0	1	0	0	
I	Turkey	0	0	1	0	
II	Albania	1	0	0	0	
II	Bosnia and Herzegovina	1	1	0	0	
II	Bulgaria	1	0	0	0	
II	Czechia	1	1	0	0	
II	Estonia	0	0	1	0	
II	Georgia	0	0	1	0	
II	Hungary	1	1	0	0	
II	Latvia	1	0	0	0	
II	Lithuania	0	1	0	0	
II	Montenegro	0	0	1	0	
II	Poland	1	0	0	0	
II	Russian Federation	0	0	1	0	
III	Argentina	0	0	1	0	
III	Chile	0	1	0	0	

Assessment of the vulnerability of attributes of urban areas to climate change

Assessment mechanisms

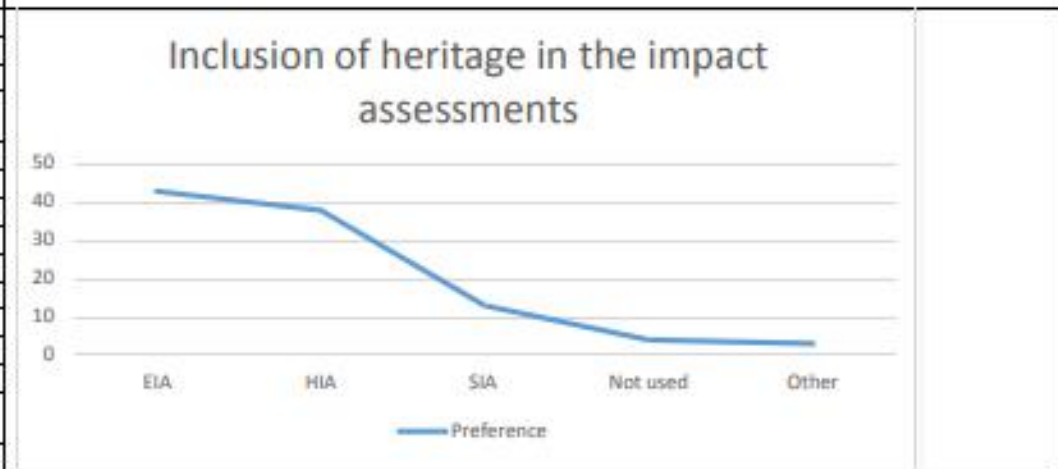
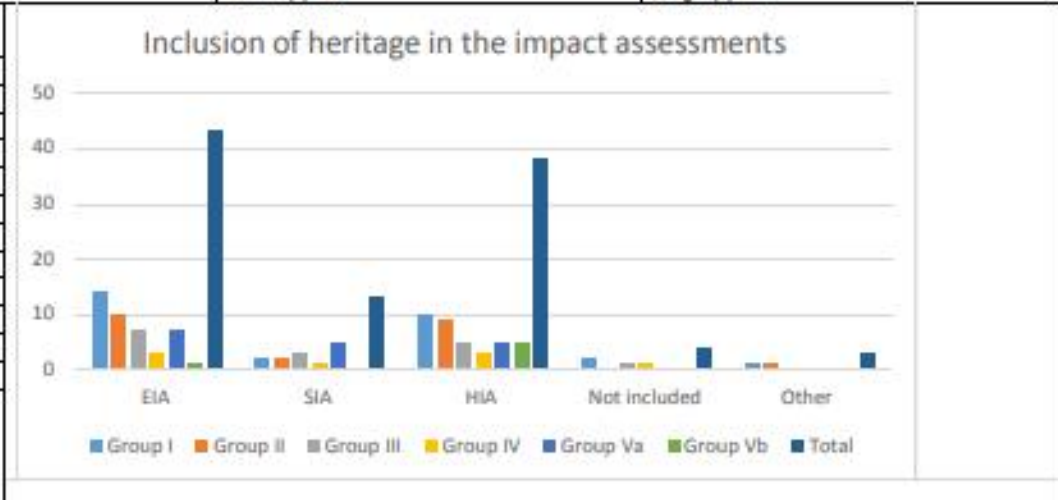

Analysis of the Online-Survey on the Recommendation on Historic Urban Landscape

Q85 On what terms heritage is included in the impact assessments?

This question can be interlinked with; **HUL Recommendation: Sec. IV, Para 24a** **New Urban Agenda Article(s): NA** **SDG: 11 Target(s): NA**

Groups	Member States	EIA	SIA	HIA	Not included	Other
I	Austria	1	0	1	0	0
I	Belgium	1	0	0	0	0
I	Canada	1	0	1	1	0
I	Finland	1	1	0	0	0
I	Germany	1	0	1	0	0
I	Ireland	1	0	1	0	0
I	Israel	1	0	0	0	1
I	Italy	1	0	1	0	0
I	Monaco	0	0	0	1	0
I	Netherlands	1	0	1	0	0
I	Portugal	1	1	1	0	0
I	Spain	1	0	0	0	0
I	Sweden	1	0	1	0	0
I	Switzerland	1	0	1	0	0
I	Turkey	1	0	1	0	0
II	Albania	1	0	1	0	0
II	Bosnia and Herzegovina	1	1	1	0	0
II	Bulgaria	1	0	1	0	0
II	Czechia	1	1	1	0	0
II	Estonia	1	0	1	0	0
II	Georgia	1	0	0	0	0
II	Hungary	0	0	1	0	0
II	Latvia	1	0	1	0	0
II	Lithuania	1	0	1	0	0
II	Montenegro					
II	Poland	1	0	0	0	1
II	Russian Federation	1	0	1	0	0
III	Argentina	1	1	1	0	0

Comments:

- The most common model of heritage impact assessment included in the decision-making processes within a framework of sustainable development and/or other relevant frameworks is the **“On Project Base Decisions” by 52.77%, followed by “By Law” 41.8% and “None” by 12.72%**
- **5 countries reported to have no heritage impact studies**
1 in each Group I (Western European and North American States), Group IV (Asian and Pacific States), Group Vb (Arab States), and 2 in Group II (Eastern European States) and Group Va (African States)

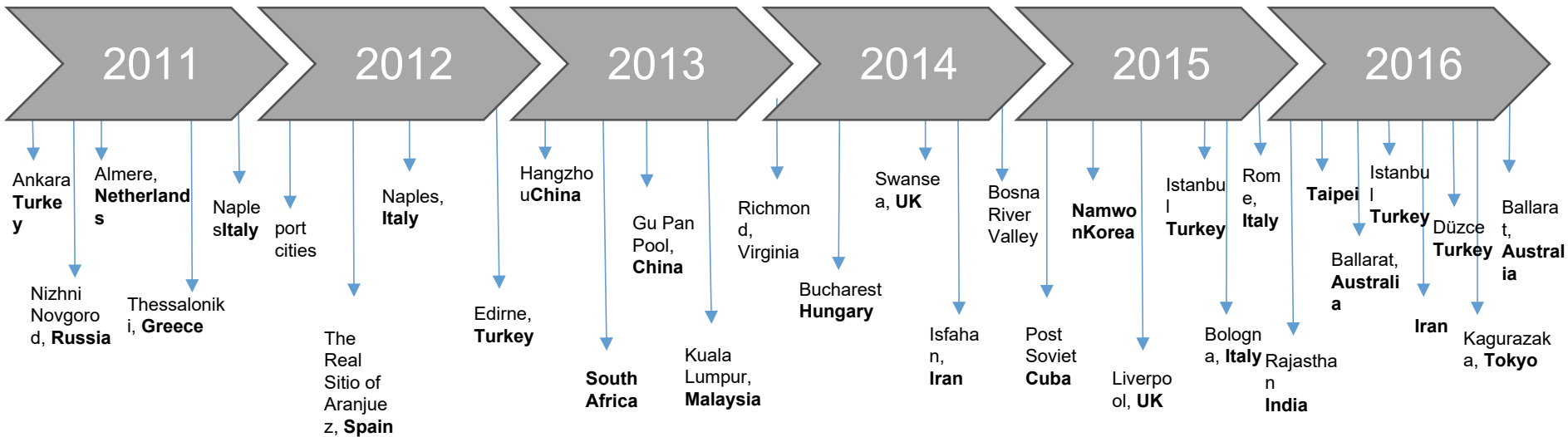
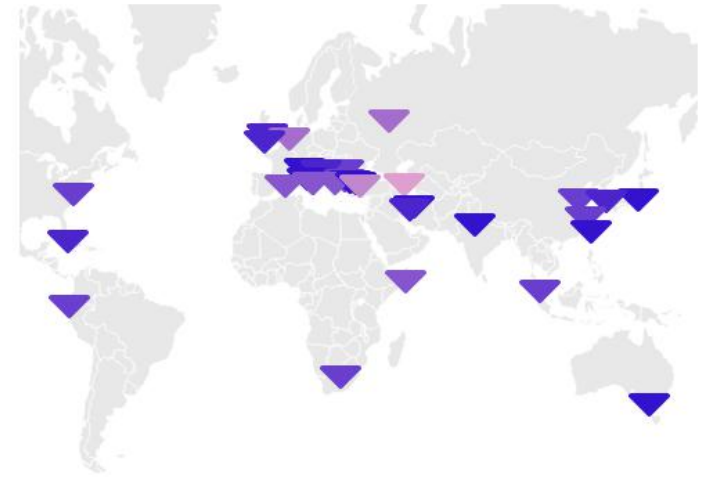
Most common models of heritage impact assessments is included in decision making process are regional dispersed:

- Group I (Western European and North American States): “On Project Based Decisions”
- Group II (Eastern European States): Both “By Law” and “On Project Based Decisions”
- Group III (Latin American and Caribbean States): “On Project Based Decisions”
- Group IV (Asian and Pacific States): “By Law”
- Group Va (African States): “On Project Based Decisions”
- Group Vb (Arab States): “On Project Based Decisions”

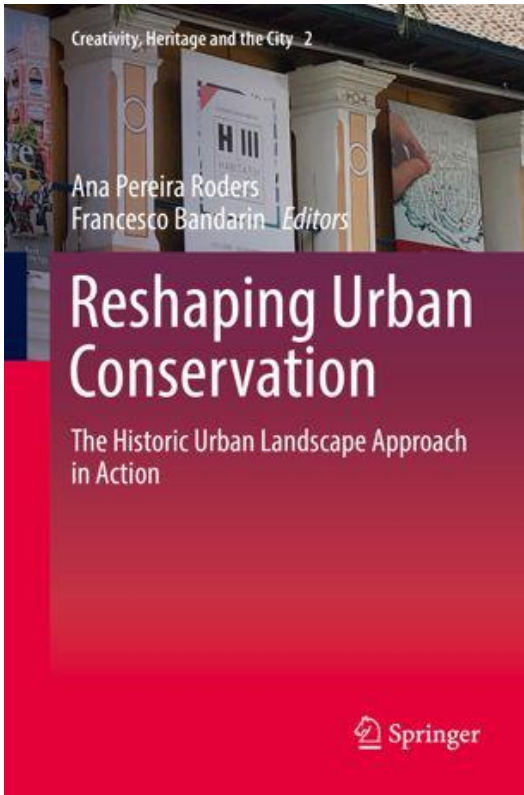
Analysis of the Online-Survey on the Recommendation on Historic Urban Landscape																															
Q101	Has any research been conducted in your country by academic and university institutions and other centres of research on historic urban landscapes?																														
This question can be interlinked with;	HUL Recommendation: Sec. V, Para 26	New Urban Agenda Article(s): NA	SDG: 11 Target(s): NA																												
Groups	Member States	Replies	Graphics																												
I	Austria	0	<table border="1"> <caption>Research conducted by academic institutions on HUL</caption> <thead> <tr> <th>Group</th> <th>Yes</th> <th>No</th> <th>Total</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Group I</td><td>14</td><td>1</td><td>15</td></tr> <tr><td>Group II</td><td>11</td><td>1</td><td>12</td></tr> <tr><td>Group III</td><td>4</td><td>6</td><td>10</td></tr> <tr><td>Group IV</td><td>3</td><td>2</td><td>5</td></tr> <tr><td>Group Va</td><td>5</td><td>3</td><td>8</td></tr> <tr><td>Group Vb</td><td>3</td><td>2</td><td>5</td></tr> </tbody> </table>	Group	Yes	No	Total	Group I	14	1	15	Group II	11	1	12	Group III	4	6	10	Group IV	3	2	5	Group Va	5	3	8	Group Vb	3	2	5
Group	Yes	No		Total																											
Group I	14	1		15																											
Group II	11	1		12																											
Group III	4	6		10																											
Group IV	3	2		5																											
Group Va	5	3		8																											
Group Vb	3	2		5																											
I	Belgium	1																													
I	Canada	1																													
I	Finland	1																													
I	Germany	1																													
I	Ireland	1																													
I	Israel	1																													
I	Italy	1																													
I	Monaco	1																													
I	Netherlands	1																													
I	Portugal	1																													
I	Spain	1																													
I	Sweden	1																													
I	Switzerland	1																													
I	Turkey	1																													
II	Albania	1																													
II	Bosnia and Herzegovina	1																													
II	Bulgaria	1																													
II	Czechia	1																													
II	Estonia	0																													
II	Georgia	1																													
II	Hungary	1																													
II	Latvia	1																													
II	Lithuania	1																													
II	Montenegro	1																													
II	Poland	1																													
II	Russian Federation	1																													
III	Argentina	1																													
III	Chile	0																													
III	Colombia	0																													
III	Dominican R.	0																													
III	Ecuador	0																													
III	Jamaica	1																													
III	Mexico	1																													
III	Panama	0																													
III	Peru	0																													
III	Venezuela	1																													
IV	Afghanistan	1																													
IV	China	1																													
IV	Japan	1																													
IV	Philippines	0																													
IV	Timor-Leste	0																													
Va	Botswana	0																													
Va	Cameroon	0																													
Va	Ghana	1																													
Va	Madagascar	1																													
Va	Nigeria	1																													
Va	Sudan	1																													
Va	Swaziland	1																													
Va	U.R Tanzania	0																													
Vb	Egypt	1																													
Vb	Jordan	1																													
Vb	Oman	0																													
Vb	Qatar	1																													
Vb	Saudi Arabia	0																													
Total	40 Member States have conducted research by academic and university inst.	72.72%	<table border="1"> <caption>Research conducted by academic institutions on HUL (Percentage)</caption> <thead> <tr> <th>Group</th> <th>Percentage</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Group I</td><td>93.33%</td></tr> <tr><td>Group II</td><td>91.66%</td></tr> <tr><td>Group III</td><td>40%</td></tr> </tbody> </table> <p>Comments: The comparative data shows that, percentage of regions that have conducted research by academic and university institutions and other centres on historic urban landscapes are;</p> <p><u>Group I</u> (Western European and North American States): 14 out of 15, 93.33% <u>Group II</u> (Eastern European States): 11 out of 12, 91.66% <u>Group III</u> (Latin American and Caribbean States): 4 out of 10, 40% <u>Group IV</u> (Asian and Pacific States): 3 out of 5, 60% <u>Group Va</u> (African States): 5 out of 8, 62.5% <u>Group Vb</u> (Arab States): 3 out of 5, 60%</p> <p>The percentage of all respondents that have conducted research by academic and university institutions and other centres of research on historic urban landscapes is 72.72%</p> <p>Recommendations:</p>	Group	Percentage	Group I	93.33%	Group II	91.66%	Group III	40%																				
Group	Percentage																														
Group I	93.33%																														
Group II	91.66%																														
Group III	40%																														

Analysis of the Online-Survey on the Recommendation on Historic Urban Landscape																																
Q114	Has any public/private authority in your country prepared a manual or a guidebook in order to facilitate public understanding and involvement in the implementation of the historic urban landscape approach?																															
This question can be interlinked with;		HUL Recommendation: Sec. VI, Para 28	New Urban Agenda Article(s): NA	SDG: 11 Target(s): NA																												
Groups	Member States	Replies	Graphics																													
I	Austria	0	<table border="1"> <caption>Manual and/or guidebook on HUL approach</caption> <thead> <tr> <th>Group</th> <th>yes</th> <th>no</th> <th>total</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Group I</td><td>8</td><td>7</td><td>15</td></tr> <tr><td>Group II</td><td>6</td><td>6</td><td>12</td></tr> <tr><td>Group III</td><td>2</td><td>7</td><td>9</td></tr> <tr><td>Group IV</td><td>2</td><td>3</td><td>5</td></tr> <tr><td>Group Va</td><td>0</td><td>8</td><td>8</td></tr> <tr><td>Group Vb</td><td>1</td><td>4</td><td>5</td></tr> </tbody> </table>		Group	yes	no	total	Group I	8	7	15	Group II	6	6	12	Group III	2	7	9	Group IV	2	3	5	Group Va	0	8	8	Group Vb	1	4	5
Group	yes	no			total																											
Group I	8	7			15																											
Group II	6	6			12																											
Group III	2	7			9																											
Group IV	2	3			5																											
Group Va	0	8			8																											
Group Vb	1	4			5																											
I	Belgium	0																														
I	Canada	0																														
I	Finland	0																														
I	Germany	1																														
I	Ireland	1																														
I	Israel	1																														
I	Italy	1																														
I	Monaco	1																														
I	Netherlands	1																														
I	Portugal	0																														
I	Spain	1																														
I	Sweden	0																														
I	Switzerland	1																														
I	Turkey	0																														
II	Albania	1																														
II	Bosnia and Herzegovina	0																														
II	Bulgaria	0																														
II	Czechia	1																														
II	Estonia	0																														
II	Georgia	0																														
II	Hungary	1																														
II	Latvia	1																														
II	Lithuania	0																														
II	Montenegro	1																														
II	Poland	1																														
II	Russian Federation	0																														
III	Argentina	0																														
III	Chile	0																														
III	Colombia	0																														
III	Dominican R.	0																														
III	Ecuador	1																														
III	Jamaica	0																														
III	Mexico	1																														
III	Panama	0																														
III	Peru	0																														
III	Venezuela	0																														
IV	Afghanistan	1																														
IV	China	0																														
IV	Japan	1																														
IV	Philippines	0																														
IV	Timor-Leste	0																														
Va	Botswana	0																														
Va	Cameroon	0																														
Va	Ghana	0																														
Va	Madagascar	0																														
Va	Nigeria	0																														
Va	Sudan	0																														
Va	Swaziland	0																														
Va	U.R Tanzania	0																														
Vb	Egypt	0																														
Vb	Jordan	0																														
Vb	Oman	0																														
Vb	Qatar	0																														
Vb	Saudi Arabia	1																														
Total	19 Member States have prepared a manual and/or guidebook on HUL approach	34.54%	<p>Regions that have manual and/or guidebook on HUL approach</p> <table border="1"> <caption>Regions that have manual and/or guidebook on HUL approach</caption> <thead> <tr> <th>Group</th> <th>Percentage</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Group I</td><td>53.33%</td></tr> <tr><td>Group II</td><td>50%</td></tr> <tr><td>Group IV</td><td>40%</td></tr> <tr><td>Group Vb</td><td>20%</td></tr> <tr><td>Group III</td><td>20%</td></tr> <tr><td>Group Va</td><td>0%</td></tr> </tbody> </table> <p>Comments: The comparative data shows that, percentage of regions that have prepared a manual and/or guidebook on HUL approach are;</p> <p>Group I (Western European and North American States): 8 out of 15 (Switzerland, Spain, Italy, Israel, Ireland, Monaco, Germany, Netherlands) 53.33%</p> <p>Group II (Eastern European States): 6 out of 12 (Poland, Montenegro, Latvia, Hungary, Czechia, Albania), 50%</p> <p>Group III (Latin American and Caribbean States): 2 out of 10 (Mexico and Ecuador), 20%</p> <p>Group IV (Asian and Pacific States): 2 out of 5 (Japan and Afghanistan), 40%</p> <p>Group Va (African States): None out of 5, 0%</p> <p>Group Vb (Arab States): 1 out of 5 (Saudi Arabia), 20%</p> <p>The percentage of all respondents that have prepared a manual or a guidebook in order to facilitate public understanding and involvement in the implementation of the historic urban landscape approach is 34.54%.</p> <p>Recommendations:</p>		Group	Percentage	Group I	53.33%	Group II	50%	Group IV	40%	Group Vb	20%	Group III	20%	Group Va	0%														
Group	Percentage																															
Group I	53.33%																															
Group II	50%																															
Group IV	40%																															
Group Vb	20%																															
Group III	20%																															
Group Va	0%																															

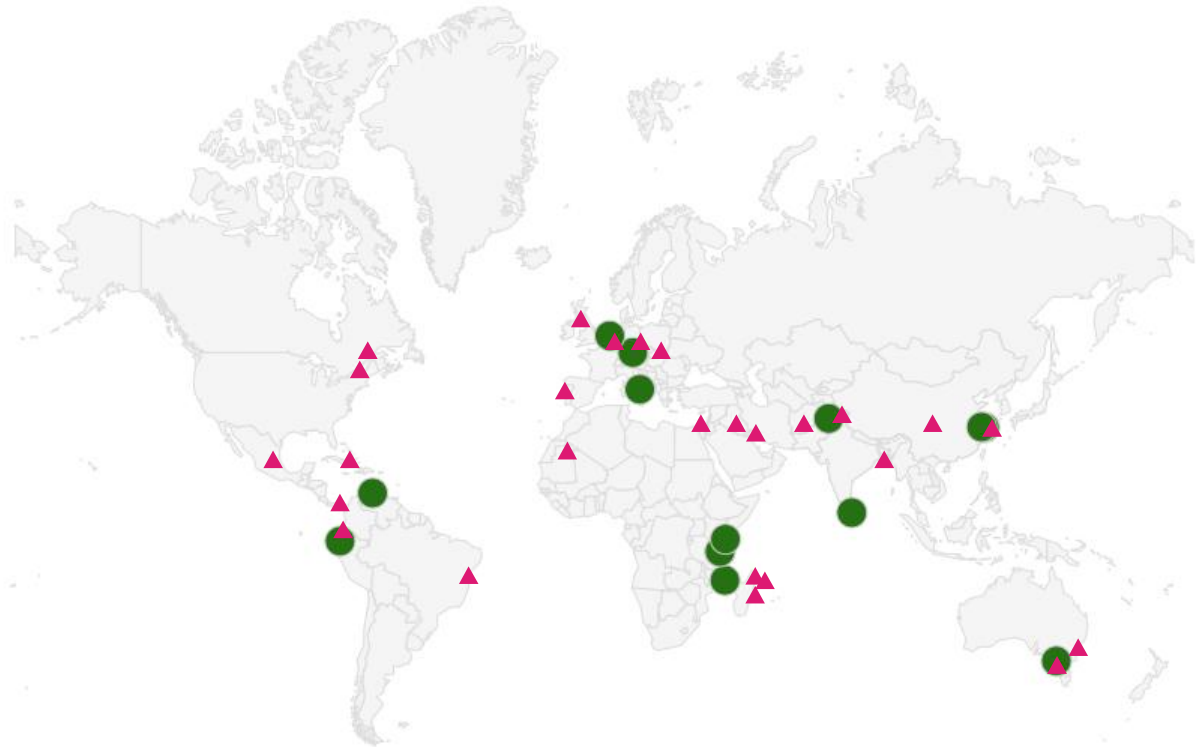
Historic Urban Landscape Case Studies

Prof. Dr. Yonca Erkan
Kadir Has University, Istanbul

Map of Case Studies conducted on HUL Recommendation

Arab	Asia/Pac	EU/NA	Lat	AFR
Aleppo	Amarawathi	Amsterdam	Colombia	Mozambique
Kuwait	Ballarat	Budapest	Cuenca	Lamu
Rabat	Bukhara	Edinburgh	Havana	Zanzibar
	Canberra	Montreal	Mexico City	
		Pittsburg	Olinda	
		Porto		
		Regensburg		
		Tel Aviv		

Prof. Dr. Yonca Erkan
Kadir Has University, Istanbul

**Per pastaruosius dešimtmečius
urbanistinio paveldo
išsaugojimo disciplina ir
praktika
stipriai pasikeitė**

Paryžius

Holistinis požiūris - policentrinis metropolis

1930 Site's įstatymas + statybos aukščio reguliavimas + regioninė strategija

La Défense (pradžia - 1958)

Gustavo Giovannoni idėja - miesto struktūros apsauga istoriniame centre, bet architektūrinė laisvė už jo ribų

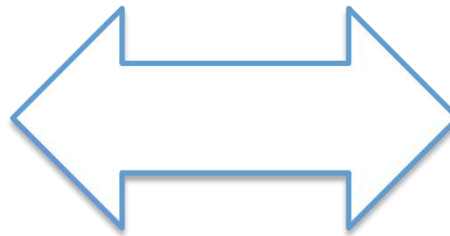

Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencija ir jos įgyvendinimo gairės

IVV
OUV

Įtraukimo kriterijai
Atributai
Autentiškumas
Integralumas
Valdymo ir tvarkymo
reikalavimai

Valdymo planas

įtrauktis

IUKR
HUL

Daugiasluoksniškumas
atributų verčių
tvarkymas ir
valdymas, atsižvelgiant į
tarpusavio sąsajas

Valdymo planas

Finansiniai instrumentai

Liverpool

World Waterfront City

UNESCO:
Liverpool –
Maritime
Mercantile City
Six areas in the
historic centre and
docklands of the
maritime mercantile
City of Liverpool
bear witness to the
development of one
of the world's major
trading centres in
the 18th and 19th
centuries.

Lew Baxter and Guy Woodland

Liverpool played an important role in the growth of the British Empire and became the major port for the mass movement of people, e.g. slaves and emigrants from northern Europe to America. Liverpool was a pioneer in the development of modern dock technology, transport systems and port management. The listed sites feature a great number of significant commercial, civic and public buildings, including St George's Plateau.

Liverpool: UNESCO, 2004

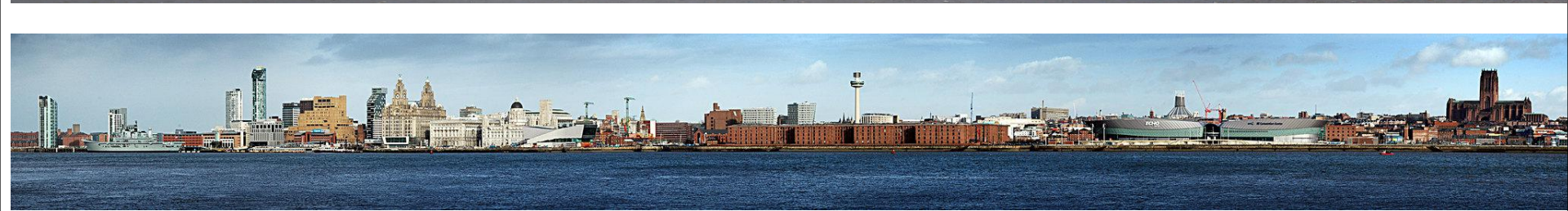
6 areas, including the Pier Head, Ropeworks and William Brown Street.

Criterion (ii): Liverpool was a major centre generating innovative technologies and methods in dock construction and port management in the 18th, 19th and early 20th centuries. It thus contributed to the building up of the international mercantile systems throughout the British Commonwealth.

Criterion (iii): The city and the port of Liverpool are an exceptional testimony to the development of maritime mercantile culture in the 18th, 19th and early 20th centuries, contributing to the building up of the British Empire. It was a centre for the slave trade, until its abolition in 1807, and for emigration from northern Europe to America.

Criterion (iv): Liverpool is an outstanding example of a world mercantile port city, which represents the early development of global trading and cultural connections throughout the British Empire.

Liverpool

FROM CONCEPT **TO CREATION**

LIVERPOOL WATERS

.....
A WATERFRONT FOR THE WORLD
.....

<http://www.liverpoolwaters.co.uk/ebook/LW-C-C/>

2014

THE VISION

THE REGENERATION OF 60 HECTARES OF LIVERPOOL'S HISTORIC DOCKLAND TO CREATE A WORLD-CLASS, HIGH-QUALITY, MIXED-USE WATERFRONT QUARTER IN CENTRAL LIVERPOOL.

The development will create a unique 'sense of place', taking advantage of the sites' cultural heritage and integrating it with exciting and sustainable new development. Liverpool Waters will contribute substantially to the growth and development of the City, allowing ease of movement and strong connections between the northern end of Liverpool Waters, its hinterland, and the city centre. It will accommodate new and existing residents, attract national and international businesses and encourage a

significant increase in the number of visitors to the city, adding to Liverpool's cultural offer and providing a new and complementary destination.

Princes Dock is phase 1 of Liverpool Waters and is already home to an array of world renowned businesses including Coultts, KPMG and PWC, Hotels including Malmaison and Crowne Plaza, as well as residential units.

THE SITE

2.3km

THE SITE SPANS A LENGTH OF 2.3KM

60 HECTARES

LIVERPOOL WATERS WILL REGENERATE 60 HECTRES OF HISTORIC DOCKLAND

THE STRATEGY

A LONG TERM PLAN

LIVERPOOL WATERS IS WITHIN THE **MERSEY WATERS ENTERPRISE ZONE**

£50 BILLION

LIVERPOOL WATERS IS PART OF THE PEEL GROUP '**OCEAN GATEWAY**' STRATEGY - AN EXISTING INVESTMENT EXCEEDING **£50 BILLION**

THE PROPOSAL

1,700,000m²

LIVERPOOL WATERS HAS PLANNING PERMISSION TO DELIVER APPROXIMATELY 1,700,000 SQUARE METRES OF DEVELOPMENT FLOORSPACE

LIVERPOOL WATERS : PRESENT

LIVERPOOL WATERS : FUTURE

SITE LOCATION

LIVERPOOL AND EVERTON
FOOTBALL CLUB STADIUMS

STANLEY DOCK

METROPOLITAN
CATHEDRAL

LIME STREET
STATION

LIVERPOOL JOHN
LENNON AIRPORT

ANGLICAN
CATHEDRAL

PIER HEAD &
WATERFRONT

KNOWLEDGE
QUARTER

COMMERCIAL
DISTRICT

RETAIL
QUARTER

LIVERPOOL, 2018

UNESCO expressed "deep concern" about the 30-year Liverpool Waters project, which **includes plans to build apartments and a cruise liner terminal on the waterfront and regenerate 150 acres (60 hectares) of dockland.**

After the scheme was approved in 2012, the city was added to the World Heritage in Danger list.

The scheme's developer *Peel* said there was now "no likelihood" of the project being developed as originally planned after the council proposed a raft of measures aimed at preserving the heritage status. **The measures include the creation of legal guidelines to protect the World Heritage site.**

Other suggestions include the creation of a Liverpool World Heritage Trust and the development of a communication strategy aimed at developers.

Mr Anderson said it was a "delicate task" to "balance the needs of a growing city whilst protecting our World Heritage status".

<https://www.bbc.com/news/uk-england-merseyside-44611839>

LIVERPOOL, 2018

Liverpool will keep its World Heritage status after UNESCO accepted efforts were being made to mitigate the impact of a proposed waterfront development.

Following a meeting in Bahrain, UNESCO announced **it would not withdraw the grading, but would keep the city on a list of sites in danger.**

There were fears it could be lost over the proposed £5bn Liverpool Waters regeneration plan. Liverpool Mayor Joe Anderson said the decision was "very welcome news".

<https://www.bbc.com/news/uk-england-merseyside-44611839>

Advanced ▾

World Heritage Committee deletes Liverpool - Maritime Mercantile City from UNESCO's World Heritage List

Wednesday, 21 July 2021
 1 min read

The World Heritage Committee, holding its **44th session** **decided to delete the property “Liverpool – Maritime Mercantile City” (UK) from the WH List, due to the irreversible loss of attributes conveying the outstanding universal value of the property.**

Inscribed in 2004; on the List of WH in Danger in 2012 following concerns about the proposed development of Liverpool Waters. The project has since gone ahead along with other developments both inside the site and in its buffer zone. The Committee considers that these constructions are detrimental to the site's authenticity and integrity.

Liverpool's historic centre and docklands were inscribed for bearing witness to the development of one of the world's major trading centres in the 18th and 19th centuries. The site also illustrated pioneering developments in modern dock technology, transport systems and port management.

Why Liverpool lost its UNESCO World Heritage listing

2021 07 21

Modern buildings have led to the English city losing its global heritage title, but diplomatic relations and lobbying within the UN body may have also played a role.

© Jason Wells/Loop Images/picture alliance

New, modern buildings on Liverpool's waterfront are the reason the city lost its World Heritage status

The UK ranks eighth in the worldwide list of UNESCO World Heritage sites. But instead of its previous 32 distinguished sites, there are now only 31.

<https://www.dw.com/en/why-liverpool-lost-its-unesco-world-heritage-listing/a-58608706>

Pokyčių valdymas

Įtrauktis

Stebėseną

Poveikio aplinkai vertinimas

Valdymo sistemų tobulinimas

Finansinių mechanizmų vystymas

Globalu-lokalu

Integralios idėjų ir instrumentų

sąsajos su DVT; NUA

ICOMOS
international council on monuments and sites

Poveikio aplinkai vertinimas

TARPTAUTINĖS PAMINKLŲ IR PAMINKLINIŲ VIETŲ
TARYBOS (ICOMOS)

Poveikio paveldui
vertinimo (PPV)
metodika skirta
užtikrinti veiksmingą
galimo plėtros ar
pokyčių vietovėje
**poveikio Pasaulio
paveldo (PP)
vertybių išskirtinei
visuotinei vertei
(IVV) vertinimą.**

Rekomendacijos
dėl poveikio pasaulio kultūros paveldo vertybėms
vertinimo

Tarptautinės paminklų ir paminklinių vietovių tarybos leidinys

2011 m. sausio mėn.

http://icomos.lt/files/5914/8967/2233/ICOMOS_rekomendacijos_final.pdf

Poveikio PP vietovių IVV vertinimo metodika

Turinys

1. Įvadas

a) Įžanga

b) Skirtinga paveldo apsaugos reguliavimo, planavimo ir valdymo aplinka

c) Priemonės, ištekliai ir gebėjimai, reikalingi PPV atlikti

2. Siūloma poveikio paveldui vertinimo procedūra

2.1. Įvadas

2.2. PPV atlikti būtini pasiruošimo darbai

3. Duomenys ir dokumentai

4. Vertybei vertinti pasirinktini metodai ir būdai – veiksmingiausias turimų priemonių, metodų ir išteklių

panaudojimas

5. Poveikio nustatymo ir įvertinimo sistema

6. Neigiamo poveikio išvengimas, sumažinimas, atkūrimas ir kompensavimas

7. Vertinimo, naudingo valstybėms narėms, patariamosioms organizacijoms ir Pasaulio paveldo komitetui bei

tiesiogiai susijusio su Pasaulio paveldu bendrai ar atskiromis jo vertybėmis, pateikimas

1 priedas. Poveikio paveldui vertinimo etapai

2 priedas. Apimties nustatymo ataskaitos turinys

3A priedas. Pavyzdinės instrukcijos paveldo objekto vertės nustatyti

3B priedas. Pavyzdinės instrukcijos poveikio mastui įvertinti

3C priedas. Pavyzdinis vertinamo objekto aprašas

4 priedas. Poveikio paveldui ataskaitos turinys

2015-02: Bet kokio tilto statybos bet kurioje vietoje per Kuršių marias turėtų didžiulę neigiamą įtaką ir padarytų saugomai teritorijai nepataisomą vizualinę bei fizinę žalą. Tokią išvadą Pasaulio paveldo centrai išsiųstoje ataskaitoje pateikė LT pajūryje apsilankęs UNESCO PP komiteto tarptautinis ekspertas dr. Tarnas Fejerdy.

Skaitykite daugiau: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/unesco-nepitaria-tilto-i-kursiu-nerija-statyboms-56-487531?copied>

2015-02 Lietuva gavo UNESCO ekspertų, apsilankiusių Klaipėdoje, išvadą: suskystintųjų gamtinių dujų (SGD) terminalas Kuršių mariose statytas kruopščiai vykdant visas reikiamas planavimo ir statybų procedūras ir **neturi poveikio UNESCO paveldui.**

Projektų Poveikio aplinkai vertinimas, PAV

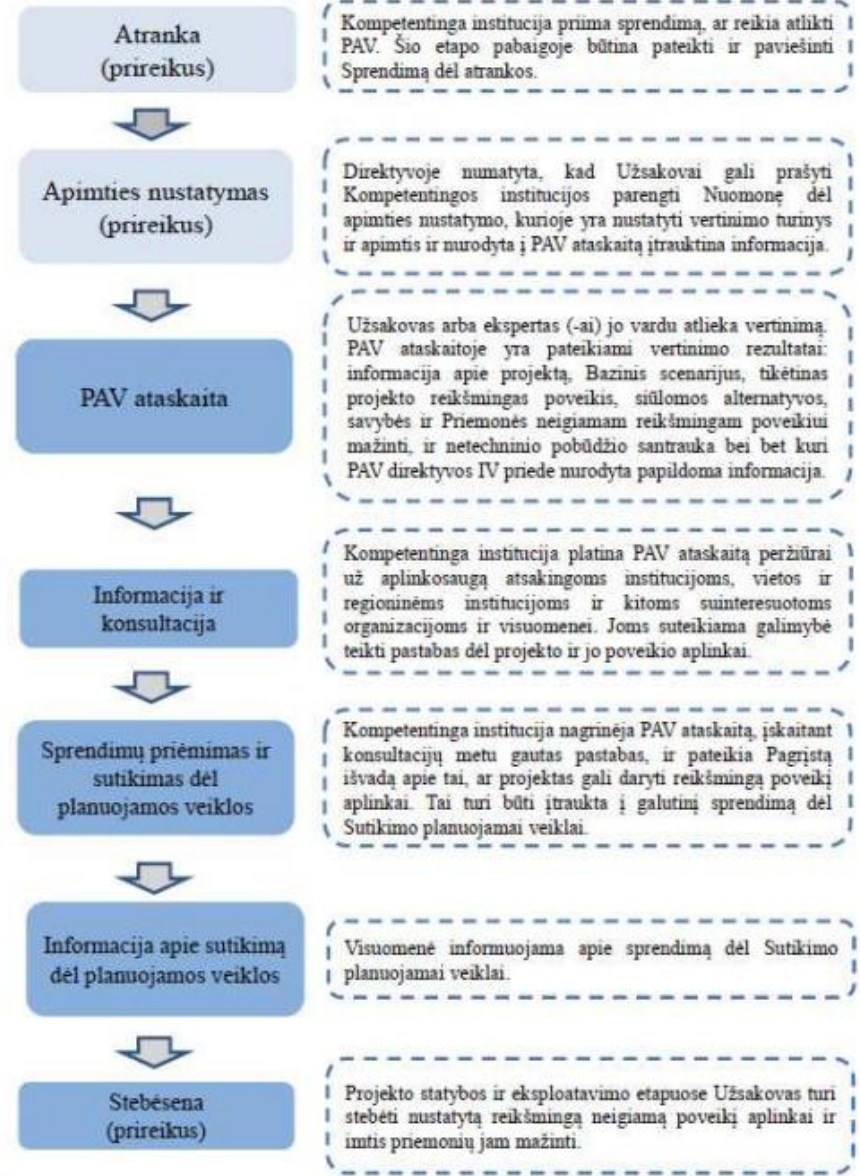
Planų ir programų Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas, SPAV

[http://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/PAV%20ir%20atrankos%20d%C4%97I%20PAV%20proces%C5%B3%20ai%C5%A1kinamasis%20vadovas%20\(2019\)\(1\).pdf](http://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/PAV%20ir%20atrankos%20d%C4%97I%20PAV%20proces%C5%B3%20ai%C5%A1kinamasis%20vadovas%20(2019)(1).pdf)

Screening - Atranka - Apimtis

<http://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/PAV/PAV%20gaires%20atranka.pdf>

Scoping - Programa - turinys

12 langelis: Konsultuojamųjų dėl apimties nustatymo kontrolinis sąrašas

1. Aplinkosaugos ir kitos suinteresuotos institucijos

- regioninės ir vietos institucijos.
- institucijos, atsakingos už taršos kontrolę, įskaitant, vandenį, atliekas, dirvožemį, triukšmą ir oro taršą.
- institucijos, atsakingos už gamtos, kultūros paveldo ir kraštovaizdžio apsaugą.
- sveikatos ir saugos institucijos.
- žemės naudojimo kontrolės, erdvinio planavimo ir zonų paskirstymo institucijos.
- kaimyninių šalių institucijos, kai galimas tarpvalstybinis poveikis.

2. Kitos suinteresuotos šalys

- vietos, nacionalinės ir tarptautinės aplinkosaugos ir socialinės suinteresuotos grupės.
- sektoriai vyriausybės departamentai, atsakingi už žemės ūkį, energetiką, miškininkystę, žuvininkystę ir t. t., kurių interesai gali būti pažeisti.
- tarptautinės ir tarpvalstybinės agentūros, kurių interesai gali būti pažeisti, pvz., tarpvalstybinės upės baseino komisijos.
- vietos darbdavių ir įmonių asociacijos, pvz., prekybos rūmai, prekybos asociacijos ir t. t.
- darbuotojų organizacijos, pvz., profesinės sąjungos.
- grupės, atstovaujantios aplinkos naudotojams, pvz., ūkininkams, žvejams, keliautojams pėsčiomis, meškeriojantiems, turistams, vietos laukinės gyvūnijos grupėms.
- mokslinių tyrimų institutai, universitetai ir kiti specializuoti centrai.

3. Visuomenė ir suinteresuota visuomenė

- žemės savininkai ir gyventojai.
- vietos ir plėtros visuomenės nariai.
- išrinkti atstovai ir iškilios bendruomenės asmenybės, pvz., religiniai vadovai ar mokytojai.
- vietos bendruomenės grupės, gyventojų grupės ir t. t.;

3.2 KAIP KONSULTUOTIS

Naudinga anksti susitikti su pagrindiniais suinteresuotais asmenimis nustatant apimtį, siekiant nustatyti pagrindinius klausimus, galimybes ir apribojimus bei pricinamą ir būtiną informaciją. Tai taip pat padeda nustatyti kitus suinteresuotus asmenis, su kuriais derėtų susisiekti proceso metu.

Konsultacijų lygis turėtų būti proporcingas galimam Projekto poveikio reikšmingumui. Konsultacijas vykdančias asmenys turėtų nustatyti suinteresuotus asmenis ir veiksmingiausias priemones atsakymams gauti ir parengti informavimo planą.

Aplinkosaugos, vietos ir regioninėms institucijoms dažniausiai pateikiamas Nuomonės dėl apimties nustatymo projektas ir jos raginamos teikti pastabas. Taip pat galima rengti kompetentingų institucijų, Užsakovo, aplinkosaugos, vietos ir regioninių institucijų susitikimus ir seminarus.

Gera praktika – viešai skelbti informaciją apie Apimties nustatymo procesą ir preliminarų Nuomonės dėl apimties nustatymo projektą. Tai galima palengvinti įvairiomis priemonėmis, pavyzdžiui:

13 langelis: Kaip viešinti Apimties nustatymo procesą

- pirminiai skelbimai apie Apimties nustatymo procesą vietos ar nacionaliniuose laikraščiuose.
- sąsūtį pranešimus, skelbiančius apie Apimties nustatymą vietovėje, kaimynystėje ir vietos institucijų patalpose.
- rengti bukletą ar brošiūrą apie projektą, teikti informaciją apie tai, kas siūloma, planu ar žemėlapiu, aprašyti PAV procesą, Apimties nustatymo tikslą ir raginti teikti pastabas.

EIA Report – PAV ataskaita

Kai 1998 m. buvo duotas sutikimas dėl pradinių projekto etapo, jėgainės nebuvo įtrauktos į Direktyvos I ar II priedą, dėl to joms nebuvo taikomas PAV. Tačiau vėjo jėgainių parkai statyti reikėjo atlikti daug darbų, įskaitant durpių ir mineralų, išskyrus mineralus, kurių sudėtyje yra metalų, ir energetines mineralines žaliavas, gavybą ir kelių, išvardytų PAV direktyvos II priede ir susijusių su atlikta atrankos procedūra, tiesimą. Airijos kompetentinga institucija nusprendė, kad nereikėjo atlikti šių papildomų darbų PAV, atsižvelgdama į tai, kad nebūtų daromas reikšmingas poveikis aplinkai.

Vėliau, 2003 m. spalį susiformavo nuošliauža, kuri, Komisijos teigimu, sukėlė ekologinę katastrofą, kai durpės, pajudėjusios iš vėjo jėgainių parko statybos vietos, užteršė Owenduffbegh upę ir sukėlė apytikriai 50 000 žuvų mirtį, padarydamos ilgalaikę žalą rūšių reprodukcijos vietoms. Airija nurodė, kad nuošliauža sukėlė naudoti statybos metodus ir tai nebuvo sunkumai, kuriuos buvo galima nustatyti iš anksto atlikus PAV, net laikantis Bendrijos reikalavimų.

ETT teigė, kad numatomi durpių ir mineralų gavybos ir kelių tiesimo Projektai nebuvo nereikšmingi, dėl to reikėjo atlikti PAV.

Atsižvelgiant į tai, kad jis nebuvo atliktas, nebuvo nagrinėtas dirvožemio stabilumo klausimas, kuris yra esminis numatant kasimo darbus.

Nelaimių ir (ar) avarijų rizikos vertinimo integravimas į PAV

16 langelis: Pagrindiniai nelaimių ir (ar) avarijų rizikos klausimai

Įtraukiant nelaimių ir (Ar) avarijų rizikos vertinimą į PAV, reikėtų svarstyti tokius klausimus, kaip antai:

- Kokių problemų gali kilti vykdant šį Projektą?
- Koks gali kilti neigiamas poveikis žmogaus sveikatai ir aplinkai?
- Kokios yra neigiamų pasekmių dydžio ribos?
- Koks tokio poveikio tikimybės laipsnis?
- Kokia Projekto pasirengimo avarijai ir (ar) nelaimiui būklė?
- Ar yra avarinis planas?

- Projekto pažeidžiamumo dėl nelaimių rizikos vertinimas

Integruotu pažeidžiamumo dėl nelaimių rizikos ir pavojaus vertinimu siekiama įvertinti, ar Projektas tikrai pažeidžiamas dėl tokių įvykių ir, jei taip, pateikti rekomendacijas tokiai rizikai išvengti ir (ar) sumažinti. Prireikus galima taikyti kelių pavojų metodą siekiant apimti su klimatu susijusius pavojus, aptartus ankstesniame skyriuje apie klimato kaitą (žr. skyrių apie klimato kaitą). PAV ir rizikos vertinime, kurie atliekami pagal Šeštąją bendrąją programą (Šeštoji bendroji programa apima ES veiklą mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir demonstracinės veiklos srityse), yra naudingos informacijos dėl rizikos vertinimo ir rizikos valdymo, vardinamos esamos gairės šia tema ir PAV taikymo rezultatai rizikos vertinimo atžvilgiu keliuose valstybėse narėse (žr. šio rekomendacinio dokumento priedą apie kitas svarbias gaires ir priemones). Nagrinėjami būdai, kuriais ES valstybėse narėse sprendžiamos nepaprastųjų pavojų ir rizikų situacijos tiek taikant reguliavimo sistemą, tiek PAV praktiką. Taip pat vadinami kokybiniais, pusiau kiekybiniais ir kiekybiniais metodais avarijų ir (ar) nelaimių riziką įvertinti.

- Priemonės: prevencija, stebėseną ir ankstyvas įspėjimas

Nustačius ir įvertinus didelių gamtinių ir žmogaus sukeltų nelaimių riziką, reikėtų imtis priemonių jų reikšmingam poveikiui kontroliuoti ir valdyti, pvz., užtikrinti atitiktį esamiems minimaliems prevencijos standartams, saugos reikalavimams, statybos kodeksams, patobulintam žemės naudojimo planavimui ir t. t. Jis galima integruoti į darnų rizikos valdymo planą, kuris apima ir pakankamas pasirengimo ir avarinių planų priemones, užtikrinančias veiksmingą nelaimių ar avarijų rizikos eliminavimą (plg. 2012 m. PV tyrimas, 140 p.).

UNESCO World Heritage in Lithuania. Towards effective management

Seminar [June 8-9, 2021 | 9:00 AM]

DALYVIŲ REGISTRACIJA PRASIDĖJO

**UNESCO Pasaulio
paveldas Lietuvoje.
Efektyvaus valdymo link**

Seminaras [Birželio 8-9, 2021 | 9:00]

<https://www.facebook.com/kulturosministerija/videos/327543542086297>

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

Lietuvos nacionalinė
UNESCO komisija

UNESCO World Heritage in Lithuania. Towards effective management

Seminar (June 8-9, 2021 | 9:00 AM)

MODERATOR

DILETA NENĖNĖ

CONTACT

LUKAS STRAŠEVIČIUS

+370 608 46015

lukas.strasevicius@lkm.lt

PROGRAMME

DAY 1

8:50-9:00

EASTERN EUROPEAN SUMMER TIME (UTC+3)
VILNIUS / HELSINKI TIME

REGISTRATION: LOGIN

9:00-9:15

OPENING AND WELCOMING REMARKS:

SIMONAS KAIRYS

Minister of Culture of the Republic of Lithuania

SIMONAS GENTVILAS

Minister of Environment of the Republic of Lithuania

KĘSTUTIS NAVICKAS

Minister of Agriculture of the Republic of Lithuania

ŠARŪNAS RADVILAVIČIUS

Adviser to the President of the Republic of Lithuania

SESSION 1

9:15-10:00

PROF. YONCA ERKAN

'What Should Management Plans Target: the
Journey or the Destination?'

10:00-10:45

JANE THOMPSON

'World Heritage: Managing Continuity and Change'

10:45-11:30

PROF. MICHAEL TURNER

'Integration of International Frameworks and
Principles in the Management Plans and Systems'

11:30-12:00

Q&A Discussion

12:00-12:30

BREAK

SESSION 2: CASE STUDIES

12:30-12:50

DONOVAN D. RYPKEMA

'The Economics of Heritage Beyond Tourism'

12:50-13:10

JEREMIE HOFFMAN

'Management Plan for WHS: ReThinking our Cities
[Tel-Aviv case-study]'

13:10-13:30

GERD JOHANNE VALEN

'Importance of National Management Plans and
Common Management System for a Transnational
World Heritage Like Struve Geodetic Arc?'

13:30-14:00

Q&A Discussion

14:00

CLOSING REMARKS BY THE VICE-MINISTER
OF CULTURE RIMANTAS MIKAITIS

END OF THE DAY 1

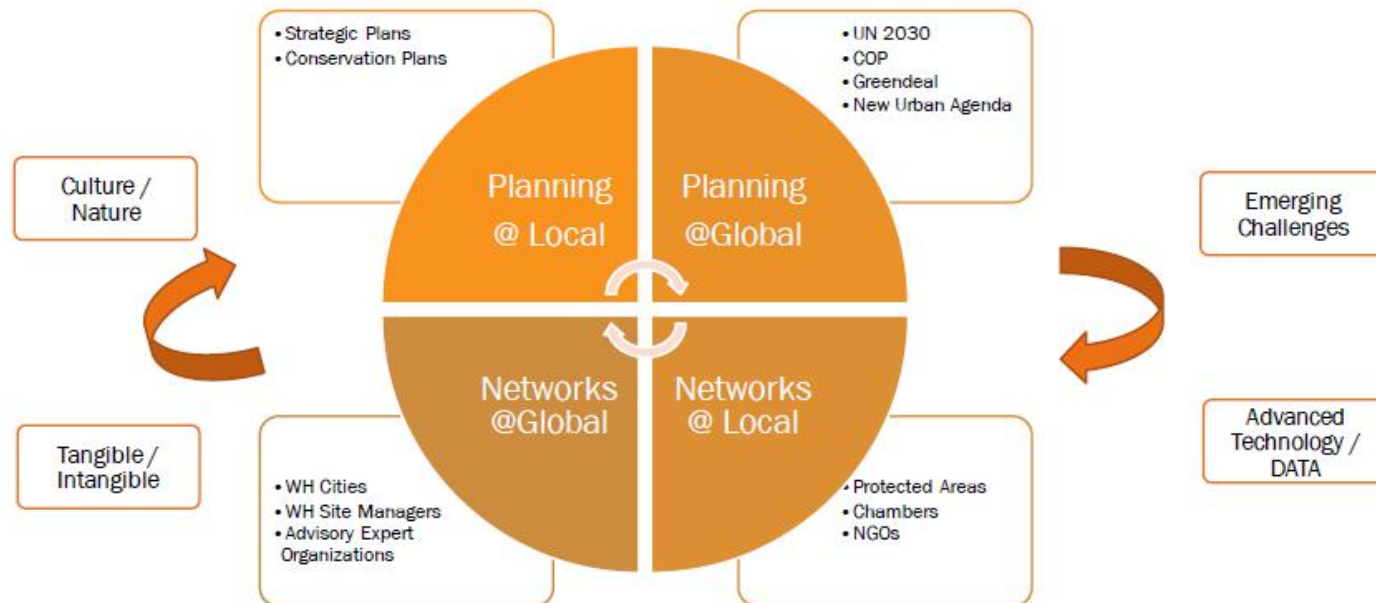
Jie pristatė UNESCO PP vietovių valdymo planų rengimo kontekstą (tvaraus vystymosi, UNESCO istorinio urbanistinio kraštovaizdžio rekomendacijas, kitų tarptautinių susitarimų nuostatas ir jas formuojančių idėjų raidą, globalias įtraukties, lygiavertiškumo, vietos žmonių ir jų tradicijų pagarbos, materialaus ir nematerealus paveldo sąsajas, kultūros paveldo apsaugos naudą vietos ir viso pasaulio ekonomikai), šiuolaikinius iššūkius ir praktikas.

prof. Michael Turner (Izraelis)
apie UNESCO pasaulio paveldo
vietovių valdymo planus (VP)

- PP vietovėms kylantys iššūkiai ir grėsmės **gal būti suvaldyti tik ypač gerai ir iš įvairių perspektyvų pažįstant Vietovės charakterį ir jo pokyčius lemiančią terpę, daugialypius kontekstus, siejančius vietą, vietovę ir jos kontekstą daugeliu sluoksnių** (žr. IUKR kraštovaizdžio požiūris).
 - Rengiant ir įgyvendinant VP būtina mąstyti apie aspektus ir grupes, kurie “anksčiau manyta neturi su tuo ryšių”. Valdymo sistemos turi apimti ir įtraukti tuos, kurie klausia klausimo, kas į tą klausimą atsako ir kas sprendžia. **Tuo pat svarbu metu ieškoti, kas jungia tam tikras sritis - vertybes apibrėžiančius ir lemiančius tikrovės (kraštovaizdžio) sluoksnius.**
 - Reikalingi nauji, kitą požiūrį turintys proceso dalyviai. Sąmoningai ieškokite partnerystių vizijai įgyvendinti, IVV išsaugoti ir pan..
 - Į diskusijas žiūrėkite rimtai, jos turi būti tikslingos, moderuojamos. Menas, kūryba padeda geriau suvokti, sujungti ir interpretuoti IVV
 - Tiesioginis kitų vietovių VP kopijavimas - negalimas.
 - Visuomenės nuomonės kinta, tačiau ar tikrai kalbame apie vertybes, lūkesčius, POREIKIUS? Kas pakinta ir nuo kokios atskaitos? **Tirti, analizuoti reikia įvairius dalykus** (ir visuomenės nuomonės, lūkesčius, vertybines nuostatas), bet **išvadas daryti - akademiniais tyrimais.**
 - Socialine medija padeda pakeisti impulso tašką, judant toliau nuo galios centrų link gyventojų
-
- Valdymo planas turi būti organiškasis dokumentas, atspindintis dabartinius Vietovės diskursus ir problemas, diskusijas. Leiskite, kad tai rastųsi organiškai, visiems proceso dalyviams “akyse”, skaidriai: kartografuokite viską! Map it all! - Drauge žemėlapyje žymėkite vertybes, problemas, galimybes, grėsmes, skirtingus aspektus ir tuos sluoksnius perdenkite. Taip išryškėja nauji arealai, atkreipkite į juos dėmesį.
 - Instrumentai, skirti Kultūros vertybių, PP vietovių poveikio vertinimui YRA bendros PAV sistemos dalis (ne atskiras procesas) ir atitinkamai turi būti traktuojamas. PAV nereikėtų pervertinti. **Dirbkime prevenciškai, o ne reaktyviai.**
 - **Turėtume daugiau dėmesio skirti** ne rizikų valdymui (įvykių, procesų neigiamų padarinių likvidavimui, suvaldymui), o **atsparumo didinimui - prevencijai.**

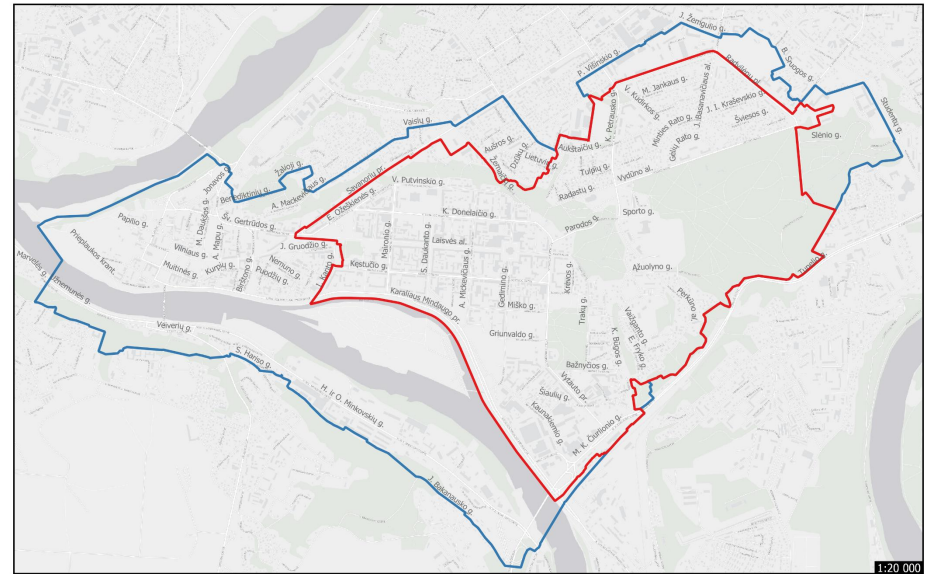
Links with existing mechanisms

2021 m. parengta paraiška „Kauno modernizmas: Optimizmo architektūra, 1919–1939 m.“ ir pateikta Pasaulio paveldo centrai /

In 2021 the nomination dossier „Modernist Kaunas: Architecture of Optimism, 1919 – 1939“ has been prepared and submitted to the World Heritage Centre

Map of the World Heritage application
The Modern City of Kaunas: Architecture of Optimism, 1919–1939
 Coordinates of the central point of the Nominated Property: N 54° 53' 49"; W 23° 55' 45"

Legend
 [Red outline] Nominated property
 [Blue outline] Buffer zone

0 200 400 600 800 1000 m

© Sigita Bugenienė. Patirtis rengiant PP vertybės valdymo planą: Kauno atvejis.
 Pranešimas praktiniame seminare UNESCO pasaulio paveldas Lietuvoje. Efektyvaus valdymo link, 2021 06 08

Veiksmų planas / Action Plan

4 priemonių grupės/
4 groups of

UNESCO Rekomendacija dėl istorinio urbanistinio kraštovaizdžio (2011 m.) / HUL

Žinių ir planavimo priemonės / Knowledge and planning tools

Reguliavimo sistemos / Regulatory systems

Visuomenės dalyvavimo priemonės / Community engagement tools

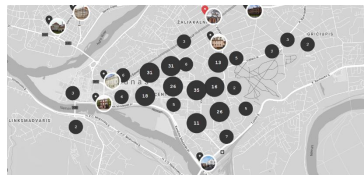
Finansinės priemonės / Financial tools

Esamos priemonės – ko trūksta?/ Current measures – what is missing?

Kaunas 2022
Modernizmas
ateičiai

INI CIATYVOS
KAUNUI

To better evaluate and protect the integrity and authenticity of the attributes in order to support sustainability and continuity in planning and design. In the Action Plan they are linked with **measures for improved inventorization, assessment and monitoring** of cultural heritage sites and properties, and **further development of open data and information on existing web platforms and digital data bases.**

There is a complex heritage protection system that is seen as complicated, hard to understand and need to be revised and adapted to uniform up-to-date standards. **Measures for better regulation of heritage conservation and sustainable development** in the area, as well as **measures for adaptation of historic buildings and sites and energy efficiency improvement** are planned.

There are plenty of community engagement activities planned for 2021-2022 period as a particularly important part of Kaunas ECC 2022 project, but it is necessary to have a **strategy in place for further development and support of the activities.** There is still a **lack of community engagement in planning processes that must be strengthened**, and the stakeholders better identified. Other community engagement tools are linked to **awareness raising and capacity building.**

Could be linked to already successful city's programs: The Heritage preservation program, the "Initiatives for Kaunas" program, also programs encouraging sustainable mobility and tourism. It is important to **ensure the continuity and better development of these programs** in the future.

© Sigita Bugenienė. Patirtis rengiant PP vertybės valdymo planą: Kauno atvejis.

Pranešimas praktiniame seminare UNESCO pasaulio paveldas Lietuvoje. Efektyvus valdymo link, 2021 06 08

Veiksmų planas / Action Plan

4 priemonių grupės/ 4 groups of measures

UNESCO Rekomendacija dėl istorinio urbanistinio kraštovaizdžio (2011 m.) / HUL

Žinių ir planavimo priemonės /
Knowledge and planning tools

Reguliuojamos sistemos /
Regulatory systems

Visuomenės dalyvavimo priemonės /
Community engagement tools

Finansinės priemonės /
Financial tools

5 veiksmų sritys/ 5 priority areas

Kultūros paveldo išsaugojimui / Cultural heritage conservation	Kaitos valdymui / Managing change	Švietimui ir sąmoningumo ugdymui/ Education and Awareness Raising	Tvaram turizmui / Accessibility and Sustainable tourism	Ekstremalių situacijų ir rizikos valdymui / Emergency and Risk Management
Pvz., apskaitos tikslinimas, stebėsenos duomenų bazės kūrimas ir palaikymas	Pvz., praktinės informacijos rinkimas apie planavimą, statybą, technologijas, duomenų	Pvz., vietos valdymo padalinio įteisinimas, interpretavimo ir komunikacijos strategijos patvirtinimas	Pvz., Kauno miesto konkurencingumo ir patrauklumo didinimo programos redakcija ir įgyvendinimas	Pvz., Paraišklos ir Valdymo plano viešos prieigos sukūrimas
Pvz., planavimo dokumentų patvirtinimas, geros praktikos vadovų sudarymas	Pvz., miesto centrinės dalies vystymo vizijos ar programos patvirtinimas, geros praktika pritaikymui			Pvz., esamo ekstremalių situacijų valdymo plano redakcija, išskirtinių pastatų sąrašo sudarymas.
Pvz., paveldotvarkos programų viešinimas	Pvz., IVV pristatymas ir išaiškinimas, valdytojų, specialistų įgūdžių stiprinimas	Pvz., priemonės kultūros ir kūrybiškumo stiprinimui mieste	Pvz., Vykdyti sklaidą ir mokymus turizmo ir verslo bendruomenėms, sekti kitų šalių gerąją praktiką	<i>Taip pat priemonės numatytos švietimo ir sąmoningumo ugdymo, kaitos valdymo grupėse</i>
Pvz., tvarkybos darbų finansavimas (paveldotvarkos programos)		Pvz., Programų finansavimas „Iniciatyvos Kaunui“ platformoje	Pvz., įgyvendinti turizmo infrastr. priemones numatytas strateginiuose dok. bei darnaus judumo plane	

© Sigita Bugenienė. Patirtis rengiant PP vertybės valdymo planą: Kauno atvejais.

Pranešimas praktiniame seminare UNESCO pasaulio paveldas Lietuvoje. Efektyvus valdymo link, 2021 06 08

Europos kraštovaizdžio konvencija, Florencija, 2000, LT ratifikuota 2002

Ratifikuotos konvencijos tekstas tampa
teisiniu ratifikavusios šalies instrumentu ir
yra prilyginamas įstatymui

Europos kraštovaizdžio konvencija Aprėptis

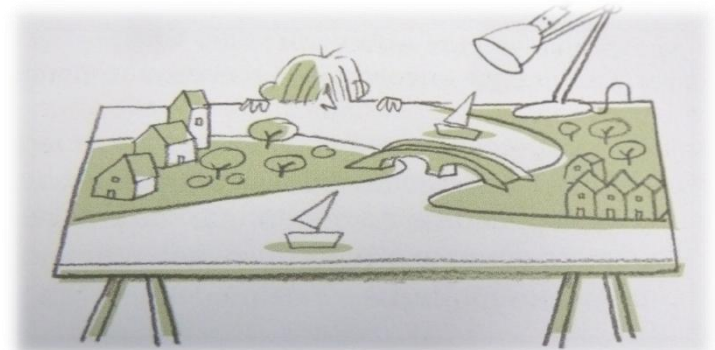

Kraštovaizdis – visoks, visur ir visų:
tai žmonių suvokiama vietovė, kurios pobūdį nulėmė
gamtos ir žmonijos faktorių veikimas ir sąveika

Konvencija **taikoma visai šalių teritorijai ir apima natūralios
gamtos, kaimo, miesto ir priemiesčių vietas**

EKK reikalavimai aprėpia
žemę, vandenį, jūrų
vietoves, ji taikoma
ypatingiems ir
įprastiniams, net
sunykusiems
kraštovaizdžiams.

Visuma, kurios gamtiniai ir kultūriniai elementai vertinami kartu

EKK

Sąvokos

„Kraštovaizdžio apsauga“ - tai veiksmai, kuriais siekiama išsaugoti ir palaikyti kraštovaizdžiui svarbias arba būdingas ypatybes, pateisinami jo paveldo verte, atsiradusia dėl jo natūralaus susiformavimo gamtovaizdžio ir (arba) žmonių veiklos (1 str. d).

Tai priemonės, skirtos esamam kraštovaizdžiui, kuris itin vertinamas dėl savitų gamtinių ar kultūrinių ypatybių, pobūdžiui ir kokybei išsaugoti. Tokia apsauga turi būti aktyvi ...

„Kraštovaizdžio tvarkymas“ – tai veikla, atsižvelgiant į tvaraus vystymosi perspektyvą, kuria siekiama užtikrinti nuolatinę kraštovaizdžio priežiūrą, kad būtų galima orientuoti ir derinti pokyčius, kuriuos sukelia socialiniai, ekonominiai ir aplinkos raidos procesai (1 str. e).

Tai bet kuri priemonė, pagal darnaus vystymosi principą taikoma siekiant valdyti pokyčius, atsirandančius dėl ekonominės, socialinės ar aplinkos raidos būtinybės. Šios priemonės gali būti skirtos [viso] kraštovaizdžio arba jo dalims tvarkyti. Jos turi užtikrinti *nuolatinę priežiūrą ir darnią raidą, atsižvelgiant į ekonominius ir socialinius poreikius*. Tvarkymo būdai turi būti traktuojami dinamiškai ir skirti kraštovaizdžio kokybei gerinti siekiant tenkinti visuomenės lūkesčius.

/Aiškinamoji ataskaita/

EKK

Sąvokos

„Kraštovaizdžio planavimas“ – tai aiškiai į ateitį orientuota veikla, kuria siekiama tobulinti, atkurti arba kurti kraštovaizdį (1 str. f).

Tai oficialus tyrimo, projektavimo ir formavimo procesas, taikomas naujiems kraštovaizdžiams kurti tenkinant atitinkamų žmonių siekius. Jis apima tinkamų planavimo projektų, visų pirma tų teritorijų, kurios yra labiausiai paveiktos pokyčių ir smarkiai pažeistos ar sunykusios (pavyzdžiui, priemiesčių, miestų apylinkių ir pramonės zonų, pakrančių zonų), rengimą. Šie planavimo projektai rengiami siekiant iš esmės pakeisti, pertvarkyti sunykusius kraštovaizdžius.

41. Kiekvienoje konkrečioje kraštovaizdžio vietovėje šių trijų veiklos rūšių santykis priklausys nuo vietovės pobūdžio ir sutartų jos būsimu kraštovaizdžio tikslų. Daugumoje kraštovaizdžių reikia vykdyti visų trijų rūšių veiklą, o kai kuriuose jų reikalinga tam tikro laipsnio intervencija

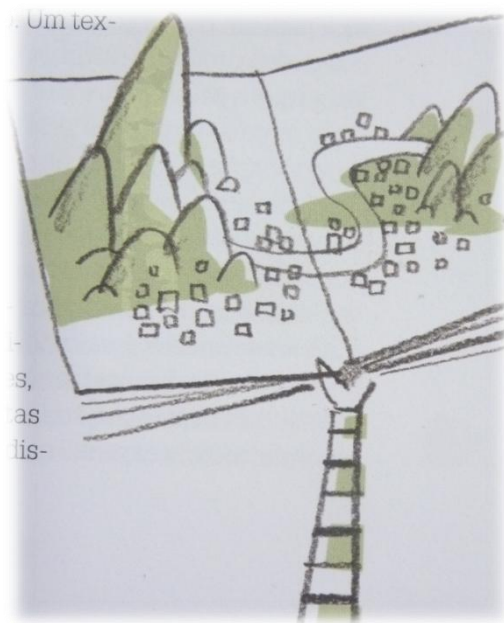
/Aiškinamoji ataskaita/

EKK

II skyrius

5 str. Bendrieji reikalavimai

- Įteisinti kraštovaizdį kaip svarbią žmones supančios aplinkos dalį
- Nustatyti ir įgyvendinti kraštovaizdžio politiką
- Nustatyti plačiosios visuomenės, vietos ir regionų valdžios institucijų ir kitų dalyvių dalyvavimo tvarką
- Integruoti kraštovaizdį kaip reiškinį į teritorijų planavimo politiką ir sektorines programas

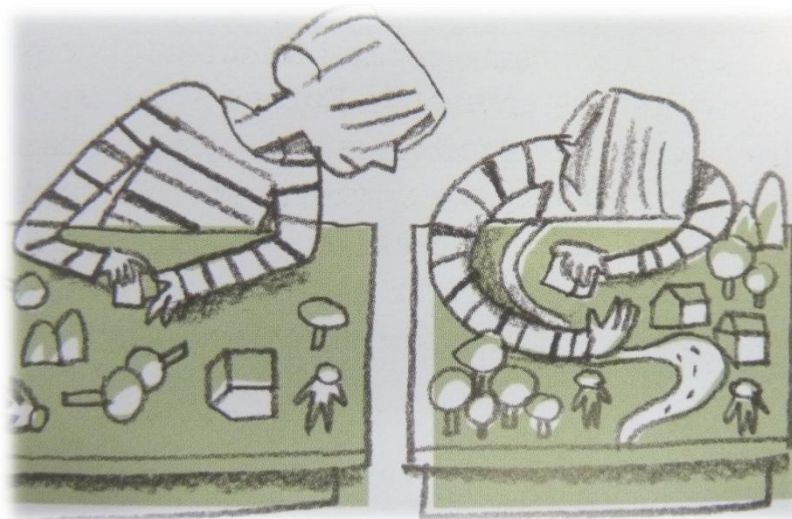
EKK

II skyrius

6 str. Konkrečios priemonės

A Didinti visuomenės, privačių organizacijų ir valdžios institucijų supratimą apie kraštovaizdžių vertę, jų vaidmenį ir pokyčius

EKK

II skyrius

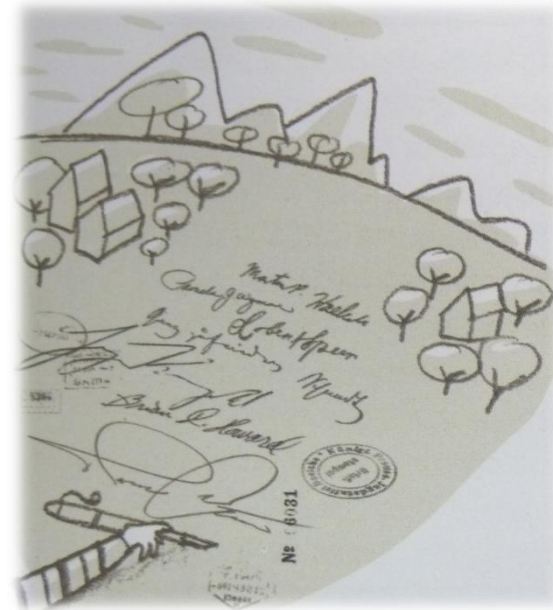

6 str. Konkrečios priemonės

B Skatinti kraštovaizdžio vertinimo ir tvarkymo specialistų rengimą:

b. Kraštovaizdžio politikos, apsaugos, tvarkymo ir planavimo daugiadalykes mokymo programas privataus ir viešojo sektoriaus profesionalams bei atitinkamoms asociacijoms

c. Mokyklų ir universitetų kursus, skirtus su kraštovaizdžiu siejamoms vertybėms ir jo apsaugos, tvarkymo ir planavimo klausimams

EKK

II skyrius

6 str. Konkrečios priemonės. C. Nustatymas ir vertinimas

1. Gerinti kraštovaizdžio pažinimą:

a. i Visoje šalies
teritorijoje nustatyti
kraštovaizdžius,

a. ii analizuoti jų
charakteristikas ir juos
keičiančius veiksnius

a. iii atkreipti dėmesį į
pokyčius

EKK

II skyrius

6 str. Konkrečios priemonės. C. Nustatymas ir vertinimas

1. b. Kraštovaizdžius
vertinti
atsižvelgiant į
suausinteresuotų dalyvių
ir gyventojų grupės
jiems priskiriamą
vertę

EKK

II skyrius

6 str. Konkrečios priemonės

- D Po konsultacijų su visuomene apibrėžti konkrečių kraštovaizdžio arealų kokybės tikslus
- E Priimti kraštovaizdžio apsaugai, tvarkymui ir (arba) planavimui skirtus teisės dokumentus

EKK: Konvencijos reikalavimai - demokratijai

- Nustatyti dalyvavimo tvarką (5C)
- Didinti įvairių sektorių specialistų ir visų piliečių sąmoningumą (6A)
- Užtikrinti galimybes visuomenei (6C, D):
 - ✓ dalyvauti tiriant
 - ✓ dalyvauti vertinant
 - ✓ privalomai konsultuotis nustatant kraštovaizdžio kokybės tikslus

Europos kraštovaizdžio konvencija

Konvencijos aiškinamoji ataskaita

- [MT Rekomendacija CM/Rec\(2008\)3 valstybėms narėms Dėl EKK įgyvendinimo gairių](#)
- MT Rezoliucija CM/Res(2008)3 valstybėms narėms Dėl Europos Tarybos [Kraštovaizdžio apdovanojimo skyrimo](#)
- MT Rekomendacija CM/Rec(2013)4 valstybėms narėms Dėl EKK [Informacinės sistemos ir jos žodyno](#)
- MT Rekomendacija CM/Rec(2014)8 valstybėms narėms Dėl EKK įgyvendinimo: [Didinant suinteresuotumą kraštovaizdžiu per švietimą](#)
- MT Rekomendacija CM/Rec(2015)8 valstybėms narėms Dėl EKK 9 str. įgyvendinimo: [Pasienio kraštovaizdžiai](#)
- MT Rekomendacija CM/Rec(2017)7 valstybėms narėms Dėl EKK įgyvendinimo: [demokratijos ir žmogaus teisių paisymas įgyvendinant darnaus vystymosi tikslus](#)
- MT Rekomendacija CM/Rec(2018)9 valstybėms narėms Dėl EKK įgyvendinimo: [viešųjų Kraštovaizdžio fondų kūrimas](#)

“The landscape approach”

The following general principles are designed to provide guidance on some of the fundamental articles of the European Landscape Convention.

1. Consider the territory as a whole

The Convention applies to the entire territory and covers natural, rural, urban and peri-urban areas. It includes land, inland water and marine areas. It concerns landscapes that may be considered outstanding as well as everyday and degraded landscapes.

2. Recognise the fundamental role of knowledge

The identification, description and assessment of landscapes constitute the preliminary phase of any landscape policy. This involves an analysis of morphological, archaeological, historical, cultural and natural characteristics and their interrelations, as well as an analysis of changes. The perception of landscape by the public should also be analysed from the viewpoint of both its historical development and its recent significance.

3. Promote awareness

Active public involvement means that specialised knowledge should be accessible to all, that is, it should be easily available, structured and presented in an understandable way by non-specialists.

4. Define landscape strategies

Each administrative level (national, regional and local) should draw up specific and/or sectoral landscape strategies within the limits of its competences. These are based on the resources and institutions which, when co-ordinated in terms of space and time, allow policy implementation to be programmed. The various strategies should be linked by landscape quality objectives.

5. Integrate the landscape dimension in territorial policies

The landscape dimension should be included in the preparation of all spatial management policies, both general and sectoral, in order to lead to higher-quality protection, management or planning proposals.

6. Integrate landscape into sectoral policies

Landscape should be fully taken into account via appropriate procedures allowing systematic inclusion of the landscape dimension in all policies that influence the quality of a territory. Integration concerns both the various administrative bodies and departments on the same level (horizontal integration) and the various administrative bodies belonging to different levels (vertical integration).

7. Make use of public participation

All action taken to define, implement and monitor landscape policies should be preceded and accompanied by procedures for participation by members of the public and other relevant stakeholders, with the aim of enabling them to play an active role in formulating, implementing and monitoring landscape quality objectives.

8. Achieve landscape quality objectives

Every planning action or project should comply with landscape quality objectives. It should in particular improve landscape quality, or at least not bring about a decline. The effects of projects on landscape, whatever their scale, should therefore be evaluated and rules and instruments corresponding to those effects defined. Each planning action or project should not only match but also be appropriate to the features of the places.

9. Develop mutual assistance and exchange of information

Information exchange, the circulation of theoretical, methodological and empirical ideas between landscape specialists and learning from these experiences are of fundamental importance in ensuring the social and territorial relevance of the European Landscape Convention and in achieving its objectives.

Recommendation CM/Rec(2008)3 of the Committee of Ministers to member states on the Guidelines for the implementation of the European Landscape Convention.

Pasaulinė tendencija: Kraštovaizdžio /integruotas/ požiūris

1. Teritoriją nagrinėti kaip visumą
2. Pripažinti fundamentalią žinių svarbą
3. Didinti sąmoningumą
4. Apibrėžti kraštovaizdžio strategijas
- 5, 6. Integruoti kraštovaizdžio dimensiją į teritorinę ir sektorines politikas
7. Išnaudoti visuomenės dalyvavimą
8. Siekti kraštovaizdžio kokybės tikslų
9. Tarptautiniu mastu keistis informacija ir teikti pagalbą

Recommendation CM/Rec(2008)3 of the Committee of Ministers to member states on the Guidelines for the implementation of the European Landscape Convention.

Pagrindinis Europos kraštovaizdžio konvenciją
aktualizuojantis nacionalinis skėtinis teisės aktas:

LRV 2004 12 01 nutarimas 1526 - dėl Lietuvos
Respublikos Kraštovaizdžio politikos aprašo
patvirtinimo

Šiuo metu nutarimas yra peržiūrimas -
kitus metus pasitiksime su nauja jo redakcija

LUP

LIETUVOS URBANISTINĖ POLITIKA

www.lietuva.lt
Aitvarų festivalis
„Aitvarai Žemei ir Dangui“

<https://kauno.diena.lt/naujienos/kaunas/menas-ir-pramogos/dangu-virs-zapyskio-spalvino-aitvarai-748786>

<https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/skandalo-del-zapyskio-baznycios-epicentre-atsidures-architektas-paiskino-kodel-pasirinko-betona.d?id=82706637&fbclid=IwAR09OUrJMBRUIUzmldobzqRKkaE4j4HMHUsi6AhzYvi86xuKS0Q35yLok9U>

arch. Gintaras Prikockis

– Man buvo didžiulis stresas, kai nuoširdžiai eilę metų dirbi su šiuo projektu. Pradinė mintis buvo daryti akmenų grindinį. Tikėjomės, kad tyrimus atlikę archeologai kažką ras, tačiau **jokio grindinio pėdsakų surasta nebuvo. Ši miestelio aikštė niekada nebuvo grįsta, ji buvo žvyro ir smėlio dangos.** Tai buvo miestelio turgaus aikštė, aplinkui ją stovėjo namai. Jos forma paimta iš ikonografijos, brėžinių, senų planų. Ta aikštės forma ir dydis yra pagrįsti istoriniais duomenimis.

Skaitykite daugiau: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/skandalo-del-zapyskio-baznycios-epicentre-atsidures-architektas-paaiskino-kodel-pasirinko-betona.d?id=82706637&fbclid=IwAR09OUrJMBRUIUzmldobzqRKkaE4j4HMHUUsi6AhzYvi86xuKS0Q35yLok9U>

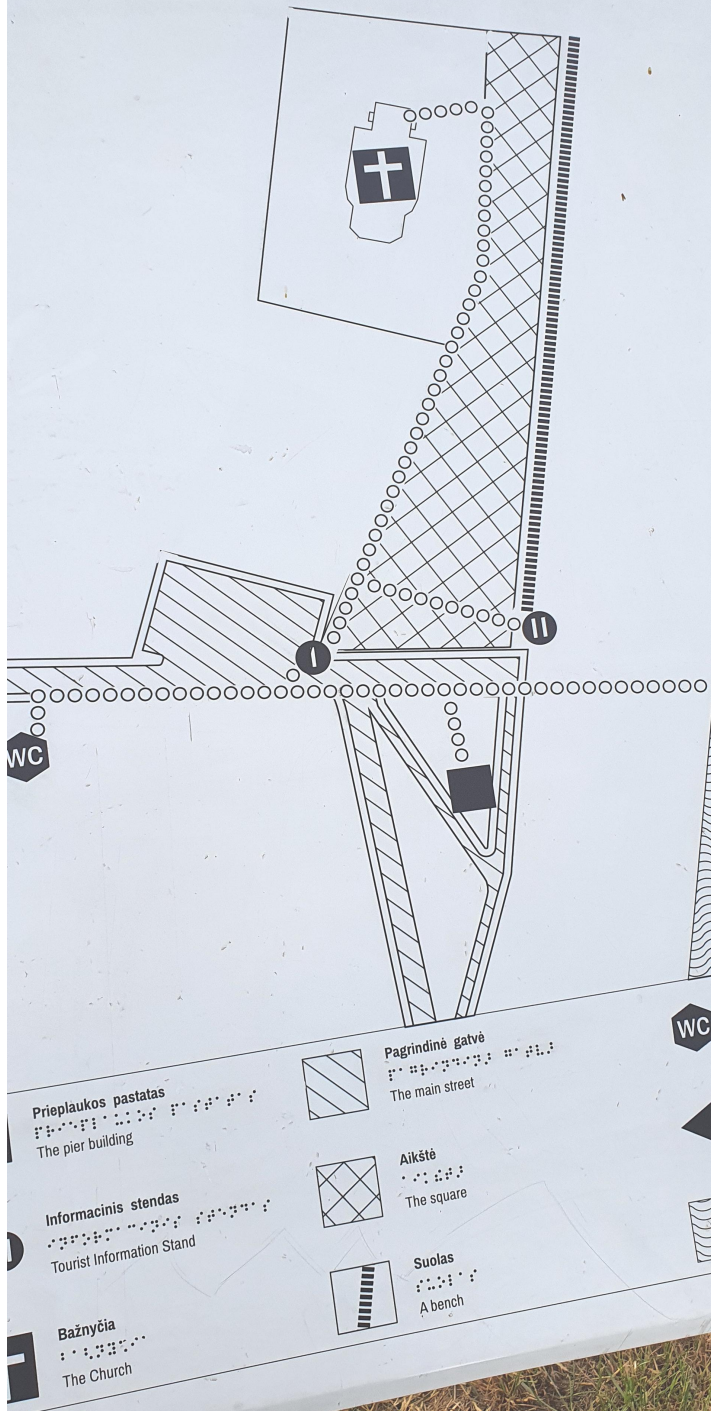

Remigijus Gineitis:

Šiaip, seni planai nėra estetiškas ar architektūrinis argumentas. Jie gali būti nebent tam tikro įkvėpimo šaltiniu, bet ne sprendimu beždžioniauti pasirenkant nevykusį variantą.

Zapyškio bažnytėlė pateko į kultūros objektų rinkinius 20 a. antroje pusėje, kai jos grožis atsiskleidė būtent specifinės žalios Nemuno pakrantės fone. Toks vaizdas kėlė amžininkų susižavėjimą ir estetinį pasitenkinimą.

Zapyškio senosios bažnyčios ir jos aplinkos planas, 1937 m.

2019 m. rudenį Zapyškio bažnyčios aplinkos tvarkymo **projektas sulaukė aštrios kritikos dėl betonu išklotos aikštės, kontrastuojančios su gotikine bažnyčia ir panemunės kraštovaizdžiu.**

...

2019 m. gruodį Kultūros paveldo departamentas teigė, jog pavasarį projektas **bus koreguojamas, kad būtų sumažintas kontrastas tarp aikštės dangos ir aplinkos.** Projekto vadovės R.Černiauskienės teigimu, nuo 2019 metų lapkričio **pakeistas aikštės dangos paviršius – vietoje betono yra „šukuotas betonas“**, jis suskaidytas natūraliais granito akmenimis.

Skaitykite daugiau:

<https://www.lrytas.lt/bustas/architektura/2020/07/10/news/nu-ozmios-kritikos-atakos-nesusprodino-betoninio-zapyskio-baznycios-sventoriaus-15527691/>

VARPINĖ

ARCHITEKTŪ RŪMŲ PIRMININKAS: Zapyškio blizgesiai ir purvas

2019-11-07

8 Komentarai

Varpinė

PILOTAS.LT

“Paveldo tvarkybos projektų nereikia viešinti ir aptarinėti su visuomene. Visus statybos ar rekonstrukcijos projektus viešiname, darome viešus susirinkimus, jie marga portaluose ir spaudoje – visi žino kur kas kaip daroma. Su paveldo tvarkybos projektais to nedarome, įstatymai to nenumato. **Ir kaip matome, tai tampa problema.**

Todėl rekomenduoju plėsti viešinamų objektų sąrašą, ir tvarkybos darbai, kuriuos kalbama ne apie sausą konservavimą ar restauravimą, o apie architektūriškesnius sprendinius – būtų taip pat viešinami.

Ir galų gale – valstybė ir visuomenė turėtų stiprinti kelias organizacijas. Visų pirma, KPD, stovinčius mūsų tapatumo sargyboje. Čia tikrai turėtų dirbti daugiau architektų, galbūt turinčių platesnį požiūrį į kompleksinius kraštovaizdžio ar urbanistikos klausimus. Turime geriau atlyginti ten dirbančius atsakingą darbą specialistus ir turime nuolatos jiems kelti kvalifikaciją. Tuomet KPD taps ne sausais derintojais, o kolegomis, su kuriais galima ir reikia diskutuoti, svarstyti, balansuoti ir kartu rasti geriausią sprendimą.

Ir – nepamirškime Architektų Rūmų. Turime RAT'us ir visus klausimus, kurie kelia neaiškumų, nebijokime čia parodyti. Jei tai darysime pakankamai ankstyvose projektų stadijose – susikalbėjimo ir SAVALAIKĖS konstruktyvios kritikos bus tik daugiau.”

Gintaras Prikockis. Bažnyčia pievoje atsirado tik nuo 1946 m. potvynio, kai visi pastatai buvo srovės ir ledų nunešti. Tai yra tik mūsų kartos prisiminimas. Norėta atkurti tai, kaip ta vieta atrodė anksčiau: ikonografinė aikštė, Sapiegų miestelio, urbanistinę sąsają su abiem Zapyškiais. Teritorija neturės jokių naujų vertikalių. Daugybę pavyzdžių pateikia, kur prie bažnyčių išlietos betoninės aikštės, tame tarpe - Šiluva (jo supratimu pozityvu; tai yra Kauno architektų vertinama; ir AM įvertino diplomu...)

Kernagis: visos aikštės, kurios parodytos, yra miestiškose aplinkose...

V. Bezaras: derinimai yra tvarkingi. Problema: dermė su kraštovaizdžiu... Architektas turi visus atestatus, patirtį... Diskutuoti reikėjo dar prieš 3 metus...

M. Adomėnas - turime žiūrėti, kas yra ardoma siekiant atkurti tam tikrą laikotarpį. Architekto sprendimas švelnioje situacijoje... vertybė - visas peizažas

Raminta: projektas vadinasi "... bendruomenės poreikių tenkinimui" - kad prieinamas visiems Lietuvos žmonėms - su vežimėliais...? Kaip mes galime vertinti architekto kompetenciją?

E. Karalevičienė. Sprendimai turi būti priimami tyrimų pagrindu. Arch. gali siūlyti daug variantų. Yra atsakinga institucija, kuri sprendžia.

Lukas Rekevičius. Apklausa tarp ach. - arch. visuomenė pasidalijusi perpus. Dabar šiek tiek kontrastuoja... Arch. chartijos - nauja atskirti nuo sena. Pasirinktos šiuolaikiškos kraštovaizdžio architektūros priemonės...

Ingrida Valiute - KM viceministrė. Tikrinsime, ar buvo tartasi su bendruomene... Ką mes saugome - ar aiškia XVIII a. ribą (negrįstos aikštės), ar gamtovaizdį - tai restauratorių, užsakovų ir visuomenės sprendimas. Taigi gali būti pasirinktas nebūtinai šis XVI a. sluoksnis... Susiduriame ne tik su Orhus, bet ir Kraštovaizdžio konvencija. Bandysime atlikti konsultuojančio vaidmenį - ko labai trūksta. Lokalios bendruomenės dalis tam, kas padaryta, neprieštarauja. Bet čia yra daugiau pravažiuojančių, nei gyvenančių

Rimantas Bendoraitis (Zapyškio bendruomenė) - žmonės iki šiol dauguma pritarė... O dabar gal kitaip galvos... Vyko visi viešiniai ir nuosekliai. Niekam neužkliuvo. Daugeliui pievos gaila, bet mes modernėjame - pokyčių reikia, o mes priprantame, tampa normalu. Nėra ten taip blogai, kaip dabar piešia. Plačioms masėms, koncertams bus geriau. Be reikalo aistros - jau pabaiga, negi išardysim betoną...

Vaidas Puteikis: tai politinis susirinimas, girdžiu, kad visi pasisako, kad tai gerai. Bet dauguma pasisakusių "už" yra architektai. Architektūrokratija negali vien valdyti. Faro konvenciją turime ratifikuoti. Raginu Kultūros instituciją veikti pagal tarptautines konvencijas.

2021 06 24: Vyskupų konferencija ir mišios. Patekimas mašinomis blokuotas

2021 06 24 Vyskupai laiko Joninių mišias Zapyškio šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje

KRAŠTOVAIZDŽIO POŽIŪRIS

- Ilgalaikė perspektyva, tvarumas, tęstinumas
- Tarpdiscipliniškumas
- Gilaus vietos, konteksto supratimo, sąmoningumo - tyrimų, švietimo - svarba
- Įsivietinimas. Vietos verslo, tradicijų palaikymas ir skatinimas
- Įtrauktis. Žmogaus teisės. Visų suinteresuotųjų ir bendruomenės įtraukimas
- Tradicinės, ilgą eksperimentavimą atlaikiusios mažai invazinės technologijos ir veiksmai
- Vientisumas, balansas - sąsajų svarba
- Komunikacija, susitarimas ir bendras veikimas

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

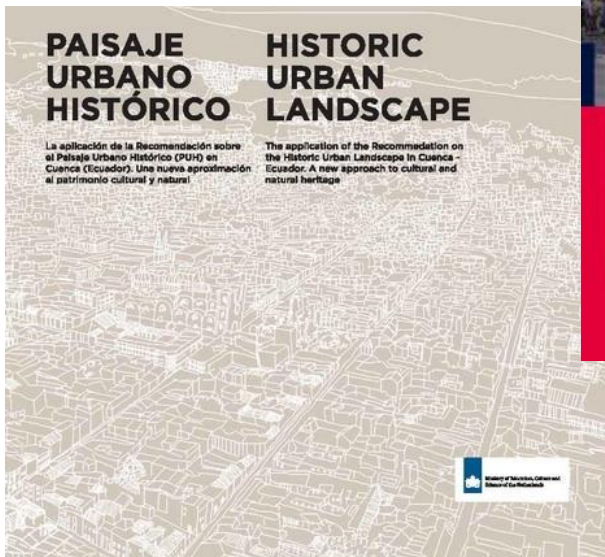
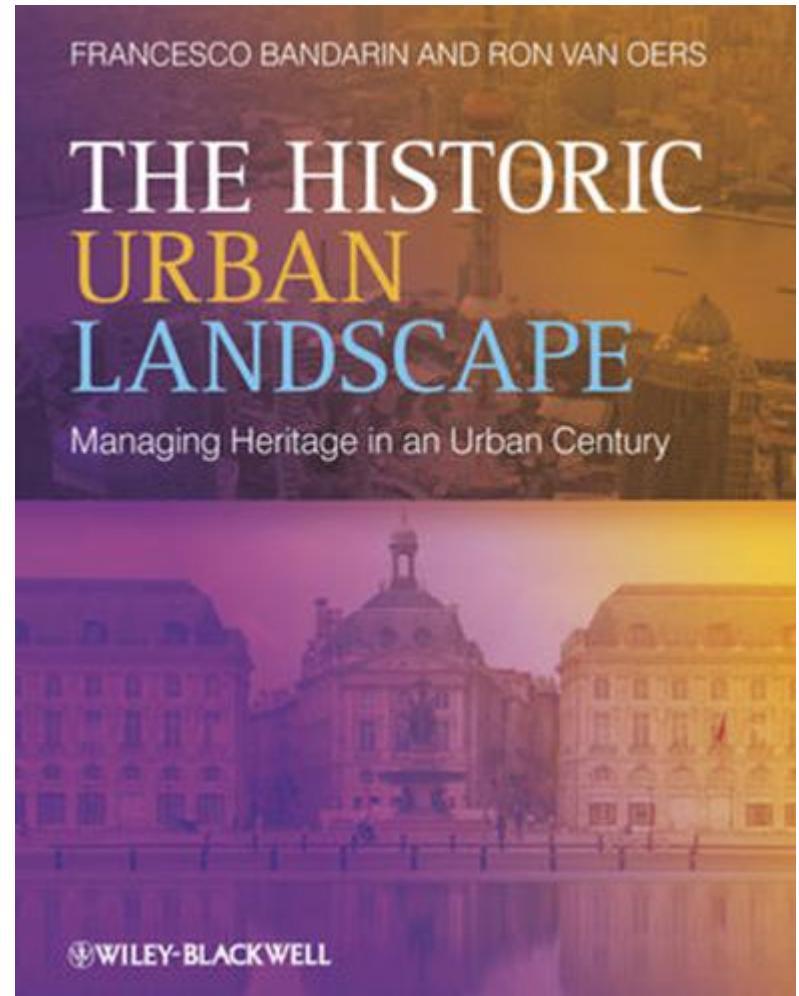
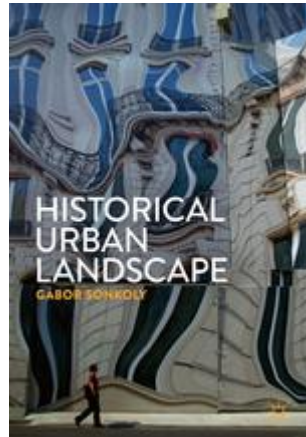
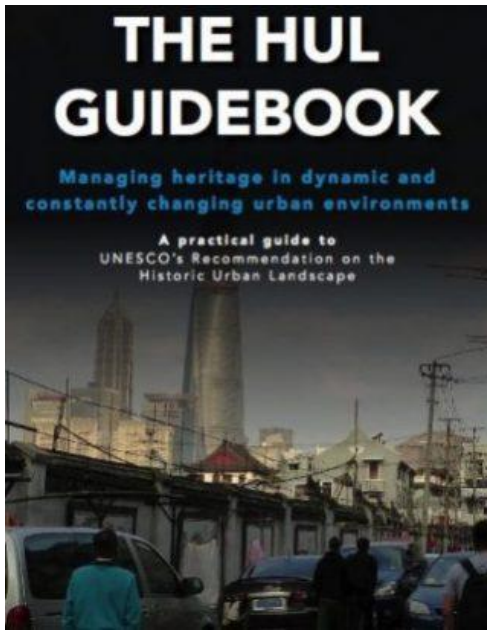
World Heritage
Convention

Tarptautinė
paminklų ir
paveldo vietovių
taryba

Tarptautinis
kultūros paveldo
išsaugojimo ir
restauravimo
tyrimų centras

Naudingos IUK nuorodos:

Nacionalis UNESCO sekretoriatas

2011 m. Rekomendacija dėl istorinio urbanistinio kraštovaizdžio, anglų ir lietuvių k.

UNESCO – Culture for Sustainable Development

The Global Observatory on the Historic Urban Landscape (GO-HUL)

Resource materials on HUL Recommendation

The HUL Guidebook

UNESCO World Heritage Committee. 2005. Vienna Memorandum on World Heritage and Contemporary Architecture – Managing the Historic Urban Landscape. (Doc WHC-05/15.GA/INF.7).

Historic Urban Landscape Forum

UNESCO Brochure New Life for Historic Cities

The New Urban Agenda

Bendroji kraštovaizdžio srities literatūra:

Europos kraštovaizdžio konvencija ir susiję dokumentai:

<http://www.am.lt/VI/files/File/Darbotvarke/knyga%20-%20europos%20krastovaizdzio%20konvencija.pdf>

Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas:

<https://drive.google.com/file/d/0B0vZmxkFijDnWGtyWjhzaTVZeWs/view>

Lietuvos kraštovaizdžio studija:

<http://www.am.lt/VI/index.php#a/13398>

Daugiau informacijos apie Europos kraštovaizdžio konvenciją (teisiniai dokumentai, analitinės knygos, gerieji pavyzdžiai ir pan.): <https://www.coe.int/en/web/landscape>

“For a cultural heritage resource to have universal value does not – in itself – imply that it is ‘the best’;

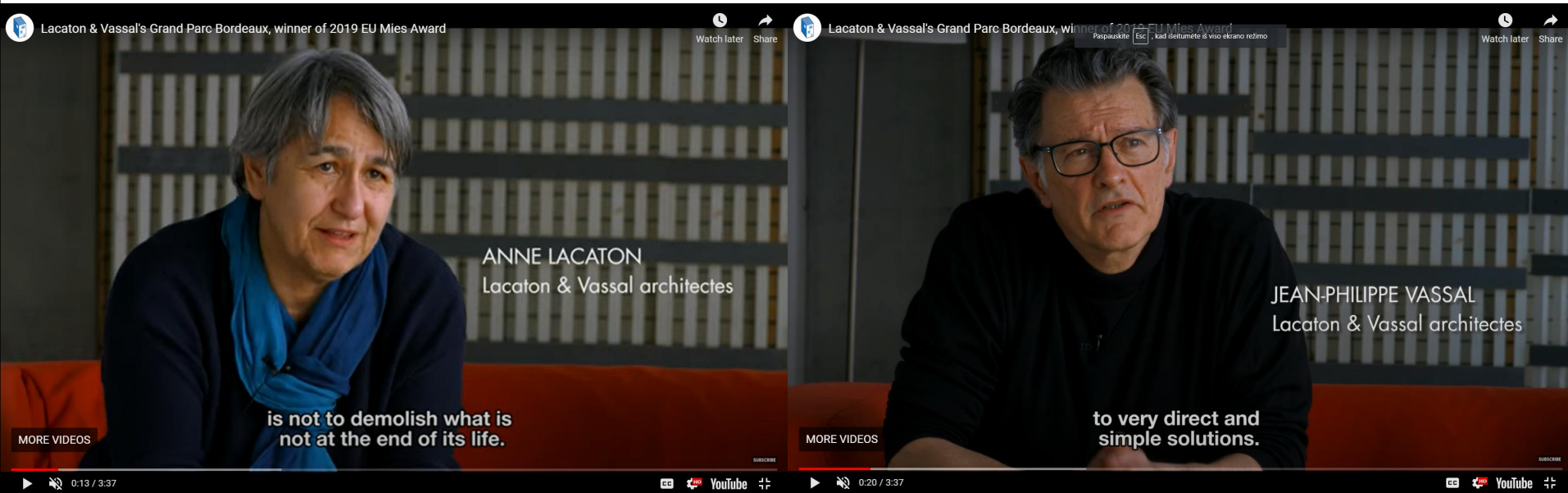
rather it means it shares a particular creative quality, a uniqueness, and the quality of being ‘true’, original, authentic, as a constituent part of the common, universal heritage of humanity . . .

In the essence, universal value implies that the single item be not only seen for its individual merits but also as a representation of the common heritage of humanity;

within this context, **the heritage of a particular culture can be characterized by its specificity.”**

Jukka Jokilehto, A History of Architectural Conservation (1999: 295–296)

Prancūzijos architektų duetui Anne Lacaton ir Jean-Philippe Vassal už dėmesingą, novatorišką ir tvarų požiūrį įteiktas prestižinis
2021 m. Pritzkerio architektūros apdovanojimas.

Atsižvelgimas į klimato, ekologines ir socialines aktualijas

<https://www.lrytas.lt/bustas/architektura/2021/03/18/news/pritzkerio-premija-siemet-duetui-kurie-projektavo-ne-pasaulio-galingiesiems-bet-silpniausiems-18685188/>

išgyvenimo bendrystės su gamtos kūnais, su jų gyvybės pajutimu ir svarbiausia – per gamtą galima atsiekti svarbiausio pojūčio – vienumos matymo. **Matyti pasaulį kaip vieną su savimi erdvę, netampant nei pagoniu, nei kataliku. Išjausti vienovę, ir tai yra patiriamas universalus pojūtis, tuo lengvesnis, kuo mažiau apie jį galvoji ir kuo labiau jį jauti.**

Išjautimo pastanga duoda rezultatus. Vienam tai gali būti medžių bendrystė, antram šventastis pasiekama per kadagius, trečias kalbasi su akmeniu. Žinia, šiais laikais tai juokinga, tačiau neskubėkime. Tai ne tikslas – prakalbinti akmenį ar žvilgsniu nušluoti ar performuoti debesį ar byloti su pušimi, ar kontempliuoti ugnį. Gamtos objektai yra šilti, atsiliepiantys, ir lietuviškoje meditacijoje jie atskleidžia daugiau, - pro juos einama toliau, iki vienybiškumo išgyvenimo; manau, artimo zenbudistinei ar japoniškos kultūros pajautai.

Tai nekonfliktinis, o siejantis, šiltas buvimas atvertyje.

Tai atvertis visai aplinkai, kurią galima pasiekti per gamtos objektus ir drauge kontempliuojant šventes.

G. Beresnevičius. Apie (senosios) lietuvių religijos legitimacijos galimybę (II) (7)

Gintaras Beresnevičius, www.alkas.lt

2010 10 21 15:02